

ПОЛИТИКИ

23. 5. 1986. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLVIII • 150 ДИН. • БРОЈ 1795

ЗВЕЗДАВНИК

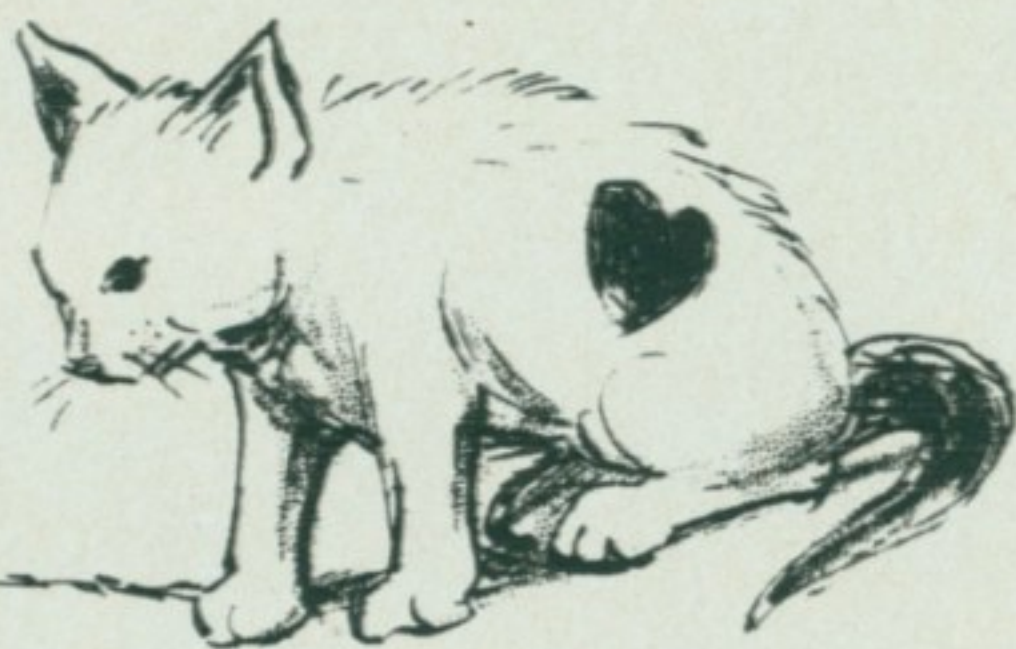

ФЛАШ ГОРДОН
У ЕПИЗОДИ

**ТАМНА
ПЛАНЕТА**

Фирма

Веровати или не!

СРЦУЛЕНИЦЕ

ЈЕ МАЧКА, ВЛАСНИШТВО ПОРОДИЦЕ МИЛНИ ИЗ ТОРОНТА (КАНАДА). ОВА БЕЛА МАЦА НА БОКУ ИМА ПРАВИЛНУ ШАРУ У ОБЛИКУ СРЦА.

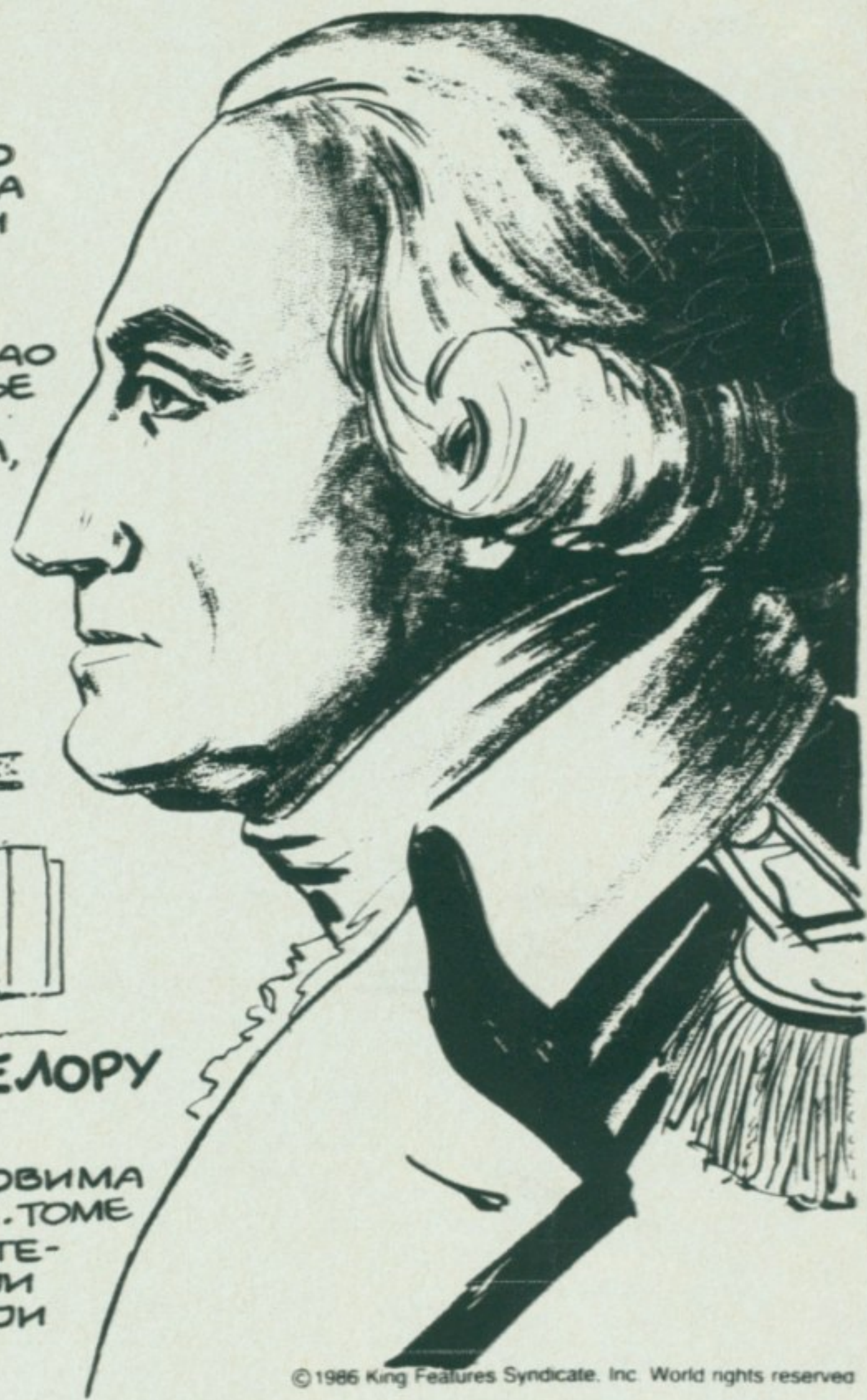
НАЈНЕОБИЧНИЈЕ БРКОВЕ НА СВЕТУ

ИМАЈУ ПЛЕМЕНСКЕ ПОГЛАВИЦЕ СА ТИХООКЕАНСКОГ ОСТРВА НОВА ИРСКА. ОНИ КАО ЗНАК ДОСТОЈАНСТВА, ГОРЉУ УСНУ РАСЕКУ НА СРЕДИНИ, А ОНДА ТЕ ДВЕ ПОЛОВИНЕ ЗАШИЈУ ЗА НОЗДРВЕ.

МНОГЕ КУКЕ У ЏЕБЕЛОРУ (АЛЖИР)

ПОДУПРТЕ СУ СТУБОВИМА У ОБЛИКУ ШТАКА. ТОМЕ СЕ ДОСЕТИО НЕКИ ТЕСАР, ИНВАЛИД, КОЈИ ЈЕ МОГАО ДА СТОЈИ САМО ПОМОЋУ ШТАКА.

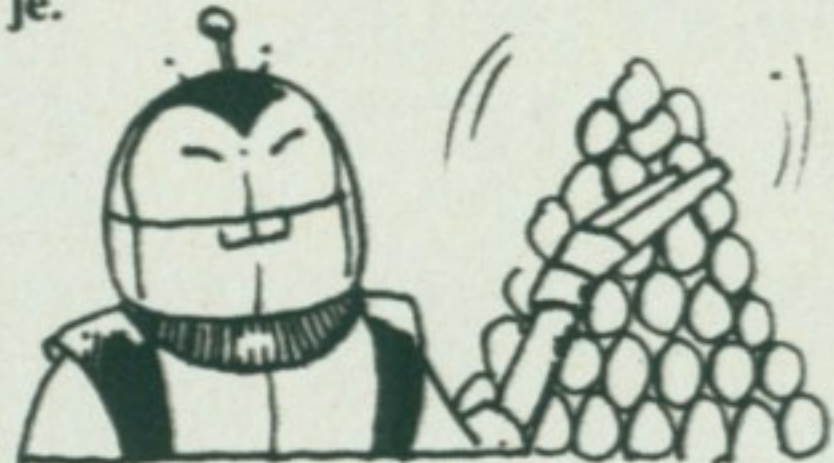
© 1986 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

у нашој земљи највише медведа има у Горском котару. Овог пролећа у близини Делница одстрељен је капитални примерак тежак 528 килограма.

да би доказали колико је вешт и спретан нови робот јапанске компаније „Мацусита“, изумитељи су му поставили задатак да од јаја сагради високу пирамиду. Грађевину од 13 спратова робот је сложио а да при том није разбио ниједно јаје.

највиша планина Шпаније, активни вулкан Теиде на острву Тенерифе, нема висину од 3718 метара како стоји у атласу већ око три метра мање. Разлог: туристи буквално развуку гомилу камења с његовог врха. Месне власти су зато ових дана донеле одлуку да се подигне ограда око највише тачке.

од 1979. до 1982. године у Великој Британији смањена је потрошња алкохола по глави

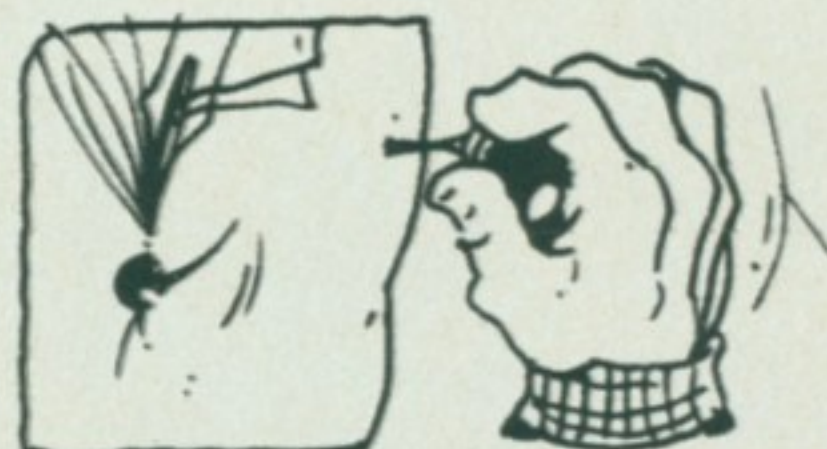
становника за 11,4 процената. У исто време број саобраћајних несрећа изазваних пијанством опао је за 7 одсто, а број смртних случајева од цирозе за 4 одсто.

један стари руски народни лек против кијавице: одсећи два парченцета црног лука, уви-

ти их у вату и ставити у уши. Кажу да убрзо после тога прехлађени почиње нормално да дише на нос.

од 72.000 патената колико је издато у САД прошле године, 31.000 је из увоза и то: 11.000 из Јапана, 6.400 из СР Немачке, 2.400 из Енглеске, 2.200 из Француске, 1.300 из Канаде...

група скандинавских лекара предлаже нови начин за борбу против свраба и бола изазваних уједном комараца. Одмах после убода инсекта месту треба принети пумпицу и помоћу специјалног шприца исисати отров.

у аустријској Националној библиотеци у Бечу отворен је ових дана музеј глобуса који

садржи 240 примерака. То је друга по величини колекција глобуса у свету – највећа се налази у Гринвичу поред Лондона.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

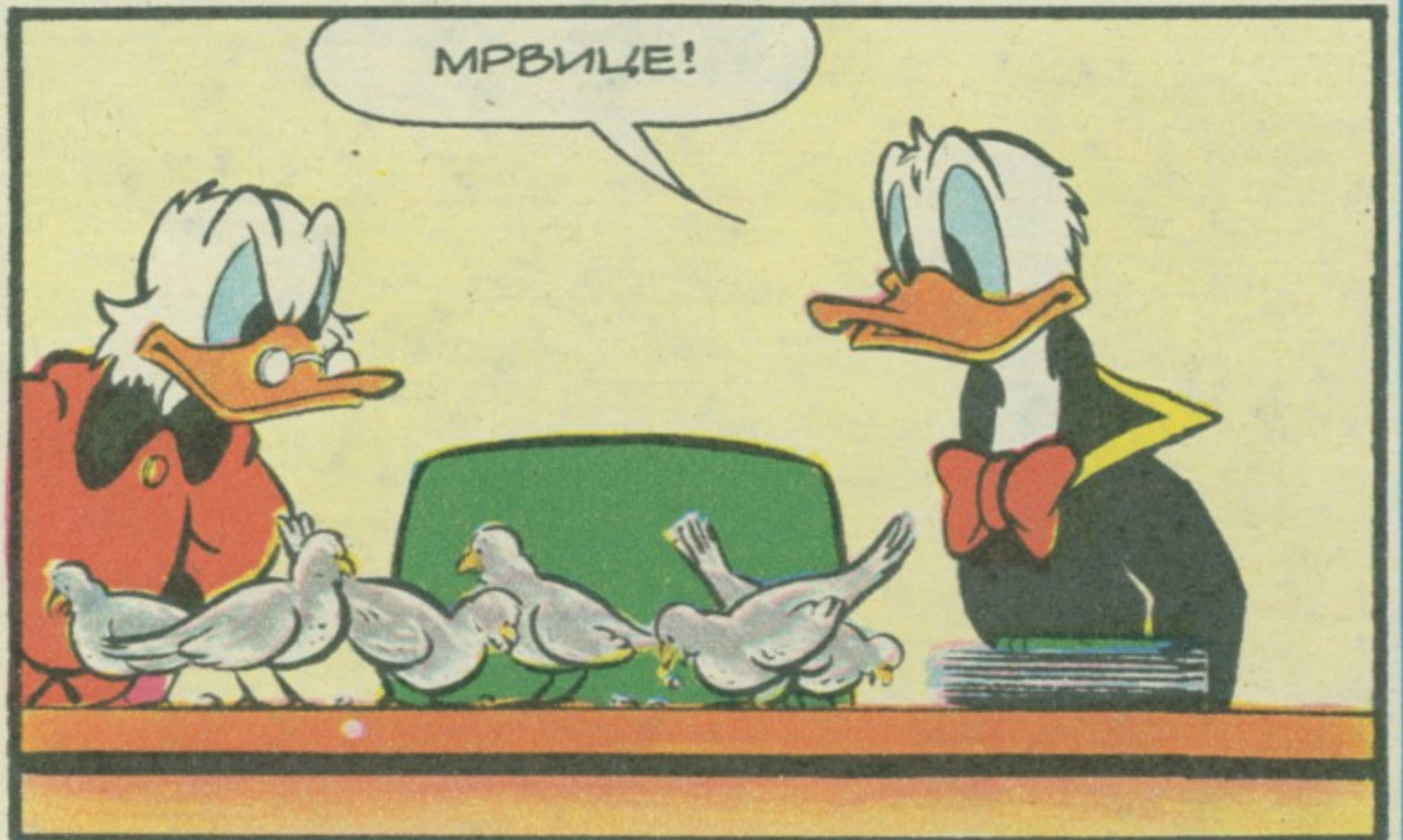
ХМ... КАО ДА
ОСЕКАМ МИРИС
БУРЕКА?!

ГУ!ГУ!
ГУ!ГУ!

ШТА ОВИ ГОЛУБОВИ ТРАЖЕ
НА ТВОМ СТОЛУ?

МРВИЦЕ!

КАКВЕ МРВИЦЕ?

ПА МРВИЦЕ
ОД БУРЕ-
КА!

КОГ БУРЕКА?

ОНОГ ШТО САМ ЈЕО
ЗА ДОРУЧАК!

А КАКО МИСЛИШ ДА ЗАВРШИШ
ДАНАШЊИ ПОСАО?

ТО СЕ И ЈА ПИТАМ! ВИ-
ДИШ И САМ ДА ОВДЕ НЕ-
МАМ УСЛОВА ЗА РАД!

© 1986 Walt Disney Productions
All Rights Reserved

1-19

Distributed by King Features Syndicate

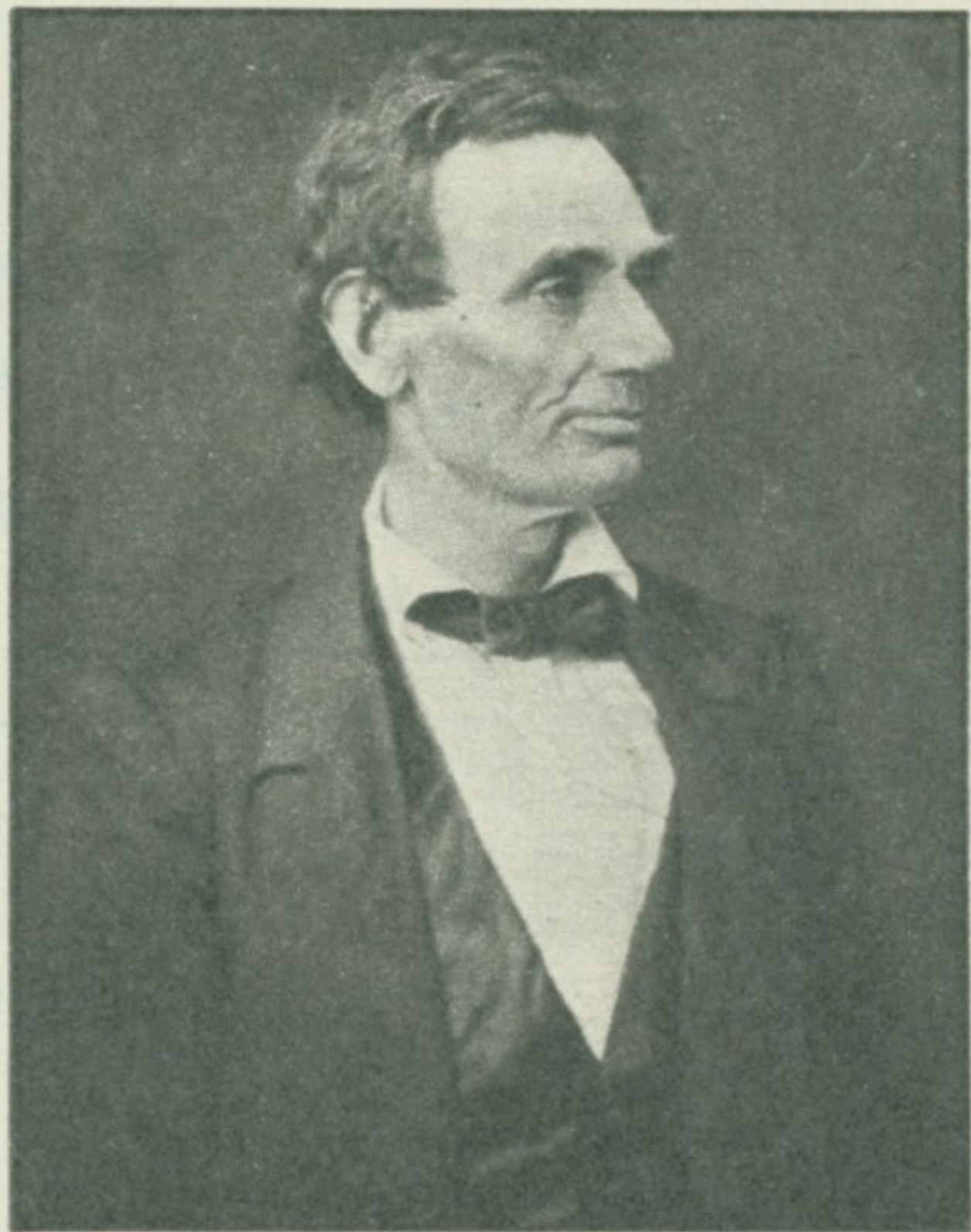
ОРАО ЈЕ ОДЛЕТЕО ЗАУВЕК...

ПОГЛАВИЦА ПИШЕ ПРЕДСЕДНИКУ

Поносни и храбри,
бранили су своју
земљу и земљу
својих предака до
последњег даха:
врач из племена
Црно Стопало.

– ОДЛУЧИМО ЛИ
ДА ПРИХВАТИМО
ВАШУ
ПОНУДУ
ДА КУПИТЕ
НАША
ЛОВИШТА,
ЗАХТЕВАЋЕМО
ДА ИСПУНИТЕ
ОВАЈ УСЛОВ:
БЕЛИ
ЧОВЕК
МОРАЋЕ
ДА СЕ
ПОНАША
ПРЕМА
ЖИВОТИЊАМА
ОВОГ КРАЈА
КАО ПРЕМА
СВОЈОЈ БРАЋИ.
ДИВЉИ САМ
И НЕ
РАЗУМЕМ
ДРУГАЧИЈИ
ЖИВОТ –
НАПОМЕНУО ЈЕ
МУДРИ ПОГЛАВИЦА
СИЈЕТЛ

Абрахам Линколн, оснивач републиканске странке, а касније чувени председник САД који је укинуо ропство, у време кад је посредовао између Вашингтона и поглавице Сијетла.

Велики бели поглавица” из Вашингтона Френклин Пирс, четрнаести председник Сједињених Америчких Држава, замолио је 1854. године Абрахама Линколна, вођу новоосноване републиканске странке, да у његово име понуди индијанском поглавици Сијетлу откуп земље његових саплеменика. Заузврат, обећао је индијанском народу миран и безбедан живот у резерватима. Сијетл је био поглавица мањих и мање познатих племена Дувамиш и Суквамиш који су живели у живописној области Паџет Саунд, на западној обали САД, недалеко од данашње границе с Канадом, у савезној држави Вашингтон. Године 1851. ту стижу први пионири из далеког Илиноиса, предвођени извесним Артуром Денијем. Индијанска племена, на челу са поглавицом Сијетлом, дочекала су их пријатељски. Сијетл је рођен вероватно око 1790. године. Његов савременик, сенатор Бентон, сећао га се као гордог и стаситог човека кога су поштовали сви, без обзира на боју коже. Људи су долазили издалека да га поздраве и чују његову реч.

Земља нам је мајка, а небо отац

Кад је примио понуду од председника САД, мудри Сијетл је закључио да за индијанска племена долази тешко време. Његов одговор Абрахаму Линколну, односно председнику

Насеље на западној обали САД у доба поглавице Сијетла. Њему у спомен, доцније је добило име Сијетл. Данас је то град са преко пола милиона становника.

Пирсу гласи:

„Како може да се прода или купи небо и топлина земље? Тако нешто сасвим нам је страно. Ми нисмо власници свежине ваздуха и бистрине воде. Па, како их можемо купити? Сваки је делић ове земље свет мом народу. Свака блистава борова иглица, свако зрно песка на речном спруду, сваки прамен измаглице у тами шуме, свети су у мислима и у животу мог народа.

Сокови у дрвећу прожети су сећањима на црвеног човека. Када мртви бледолики оду у шетњу међу звезде, заборављају земљу која им је дала живот. Наши мртви никада не забораве своју предивну земљу, јер она је мати црвеног човека.

Део смо земље и она је део нас! Мирисаве траве су нам сестре. Јелен, пастув, велики орао – браћа су нам. Стеновити врхови, сочни пашњаци, топло мустангово тело и човек – све припада истој породици. Када Велики поглавица из Вашингтона шаље свој глас да жели купити нашу земљу – превише од нас тражи. Велики поглавица поручује да ће нам наћи место на којем ћемо лепо живети. Он ће нам бити отац – ми њему деца. Размотрићемо ту понуду да купите нашу земљу. Али, то неће бити лако. Ова нам је земља света. Ова блистава вода што тече брзацима и рекама није само вода, већ и крв наших предака. Ако вам предамо земљу, морате знати да је ова вода света, морате рећи својој деци да је света. Да сваки образ у бистром језеру казује догађаје и успомене из живота мог народа. Жубор воде – глас је оца мога оца. Реке су наша браћа – утољују нам жеђ. Реке носе наше кануе. Хране нам децу. Продамо ли вам ову земљу, морате се сетити и учити своју децу да су реке наша, а и ваша браћа. Зато рекама морате пружити доброту какву бисте брату пружили.

Знамо да нас бели човек не разуме. Њему је један део земље исти као и било који други. Он је странац што дође ноћу и одузме земљи све што му треба: земља му није брат већ – непријатељ. Када је покори, он креће даље. Оставља за собом гробове својих отаца и не мари због тога. Одузима земљу својој деци, и није га брига. Грбови његових отаца и земља што му децу роди – остају заборављени. Према мајци-земљи и према брату-небу односи се као према стварима што могу да се купе, опљачкају, продају попут стоке или сјајног накита! Његова ће похлепа уништити земљу и за собом оставити саму пустош.

Не знам! Наш се начин живота разликује од вашег. Од погледа на ваше градове, црвеног човека заболе очи. То је можда зато што је црвени човек дивљи и не разуме ствари. У градовима белог човека нема мирног кутка. Нема места на којем би се чуло отварање лишћа у пролеће или дрхтај крила мушице.

Можда зато што сам дивљи – једноставно не схватам! Бука ми врећа уши. Шта вреди живот ако човек не може чути крик козорога или ноћну препирку жаба у бари? Ја сам црвени човек и не разумем много...

Индијанац воли звук ветра када се поиграва површином мочвара. И мирис поветарца освежен поподневном кишом или боровином.

Највеће благо црвеног човека је ваздух. Све живо дели исти дах – животиња, дрво и човек. Свима је тај дах потребан. Бели човек као да не опажа ваздух који удише. Попут неког ко је дуго на самрти, не осећа смрад. Продамо ли вам земљу, морате да се сетите да нам је ваздух драгоцен, да ваздух дели свој дах са свим животом који одржава.

Ветар што је моме деди дао први дах – прихватиће и његов последњи издах. Ако вам продамо земљу, морате је чувати као светињу. Као место на којем ће и бели човек моћи да удахне ветар заслађен мирисом пољског цвећа.

Размотрићемо вашу понуду да купите земљу. Одлучимо ли да пристанемо, захтеваћемо да испуните овај услов: бели човек мораће да се понаша према животињама овог краја као према својој браћи! Дивљи сам и не разумем другачији живот. Видео сам по преријама хиљаде бизона које је бели човек убио, пуцајући из јурећег „ватреног коња“. Дивљи сам и не разумем како гвоздени коњ из којег сукља дим може бити важнији од живог бизона, којег ми убијамо само да бисмо преживели. Шта је човек без животиње? Када би животиње нестале, човек би умро од велике усамљености духа. Што год задеси животиње, убрзо снађе и човека. Све је у свету повезано.

Мораћете учити своју децу да им је под ногама пепео наших делова. Да би поштовали земљу, рећи ћете им да је земља богата животом наших предака. Мораћете да учите своју децу исто као што ми учимо нашу – да нам је земља мати. Шта снађе земљу – снађе и њену децу. Пљује ли човек на земљу – пљује на себе самога. Земља не припада човеку – човек припада земљи. То добро знамо. Све је у међусобној вези, као што је породица крвљу сједињена. Све је повезано. Није човек творац развоја живота, већ је само влакно у њему. Што учини са разбојем – чини са собом. Чак ни бели човек, чији бог иступи и говори с њиме као пријатељ са пријатељем, неће избећи заједничку судбину. Можда смо ипак браћа. Видећемо!

Једно знам сигурно, а то ће и бели човек једном морати да схвати: наш бог је исти бог. Можда мислите да њега можете поседовати, као што се спремате да узмете целу нашу земљу. Али, нећете! Он је бог људи и његова је милост једнака и за

црвеног и за белог човека. Ова је земља њему све. Оскрнавите ли је исто је кад презрете њеног створитеља. Белог ће човека нестати. Можда и пре осталих племена. Прљате сами свој лежај и једне ноћи удавићете се у сопственом измету. У свом настојању горећете у огњу бога који вас је довео овамо и с неком необјашњивом намером дао вам власт над овом земљом и црвеним човеком. Таква судбина се нама чини бедном.

Не разумем зашто се убија бизон? Зашто се кроте дивљи коњи? Зашто је у дубини шуме толико људског смрада? Зашто је поглед на зелене брегове поцепан жицама што говоре? Где су јелени?

Нема их више. Где је орао? Одлетео. Правом живљењу је крај. Почине борба за опстанак...

Смрт у резервату

Међутим, у жељи да избегне проливање индијанске крви и да сачува мир, јер је добро знао да понуда истовремено значи и претњу поглавица Сијетл ипак 1855. потписује уговор са владом САД којим његово и околна племена прихватају нове границе ловишта, односно живот у резерватима. Уследила је жестока побуна неких племена, нарочито ратоборних Јукома. Узалуд је Сијетл настојао да спречи убијање Индијанаца и помири зарађене стране. Рат је трајао до 1858, кад су Индијанци који су преживели покоље такође смештени у резервате. За разлику од Френклина Пирса, који је запамћен као упорни заговорник ропства, његов политички противник Абрахам Линколн, шеснаести председник САД, чувен је по одлуци да почетком 1863. године укине ропство. Три године раније, кад је Линколн изабран за председника САД, долази до побуне робовласника с Југа и познатог рата Север – Југ. Јужњаци, наиме, никако нису хтели да прихвате Линколнову замисао о ослобођењу робова.

Године 1864. педесетпетогодишњи Линколн изабран је за председника и други пут. Али, годину дана касније, убио га је у позоришту један глумац, фанатични јужњак.

Следеће године, у једном резервату, умире и поглавица Сијетл. Имао је 76 година. У знак поштовања према овом изузетном човеку, житељи Сијетла су одлучили да свом граду дају његово име. Године 1890. подигли су му и споменик.

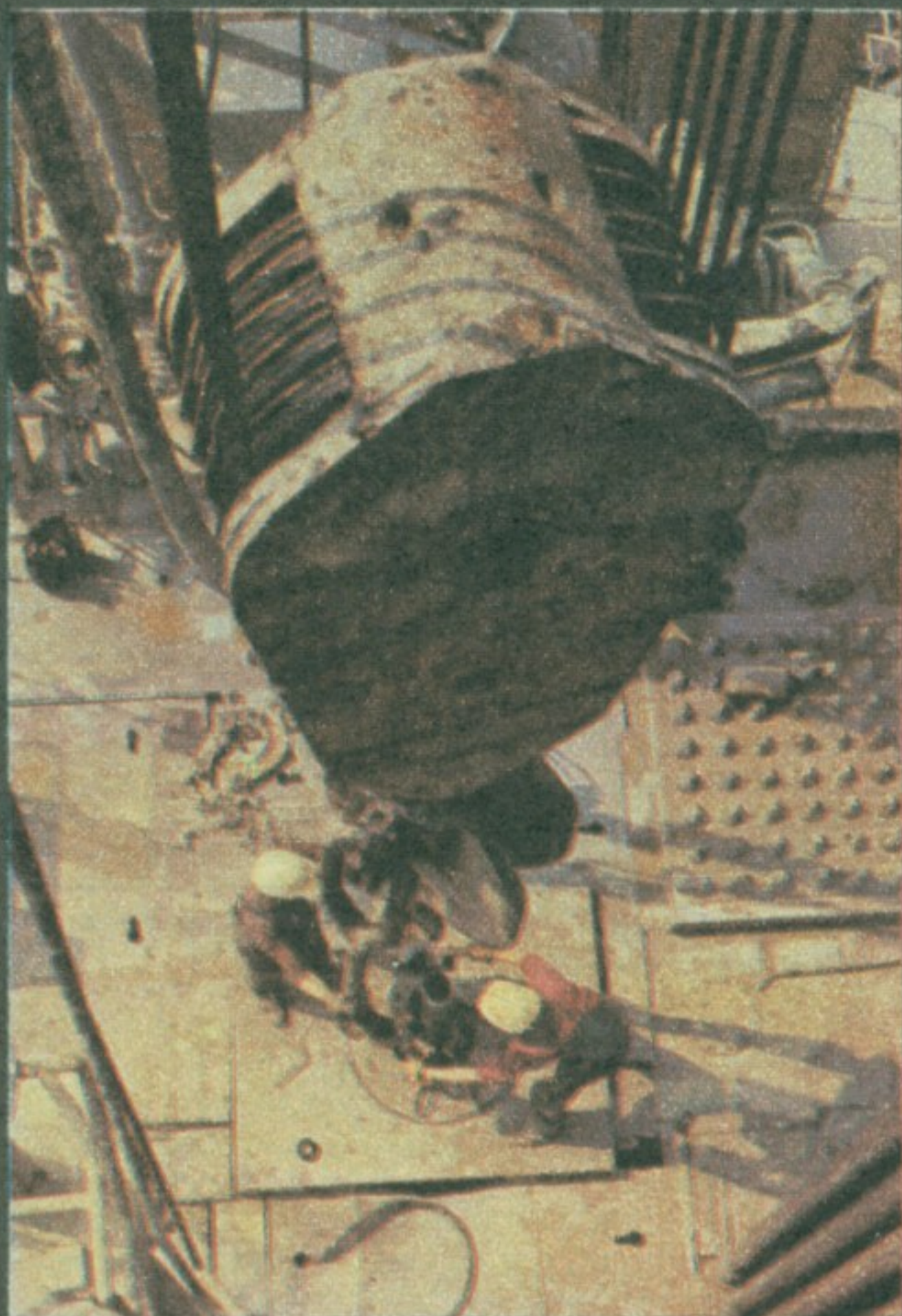
Данас је Сијетл кроз који протиче река Дувамиш познат индустријски центар и захваљујући богатој природи један од најживописнијих градова САД.

Претпоставља се да је поглавица чије име носи био писмен и да је ово писмо написао својеручно. UNEP, Програм ОУН за заштиту човекове околине, послао је Сијетлово писмо готово свим земљама света поводом 5. јуна, Светског дана човекове околине.

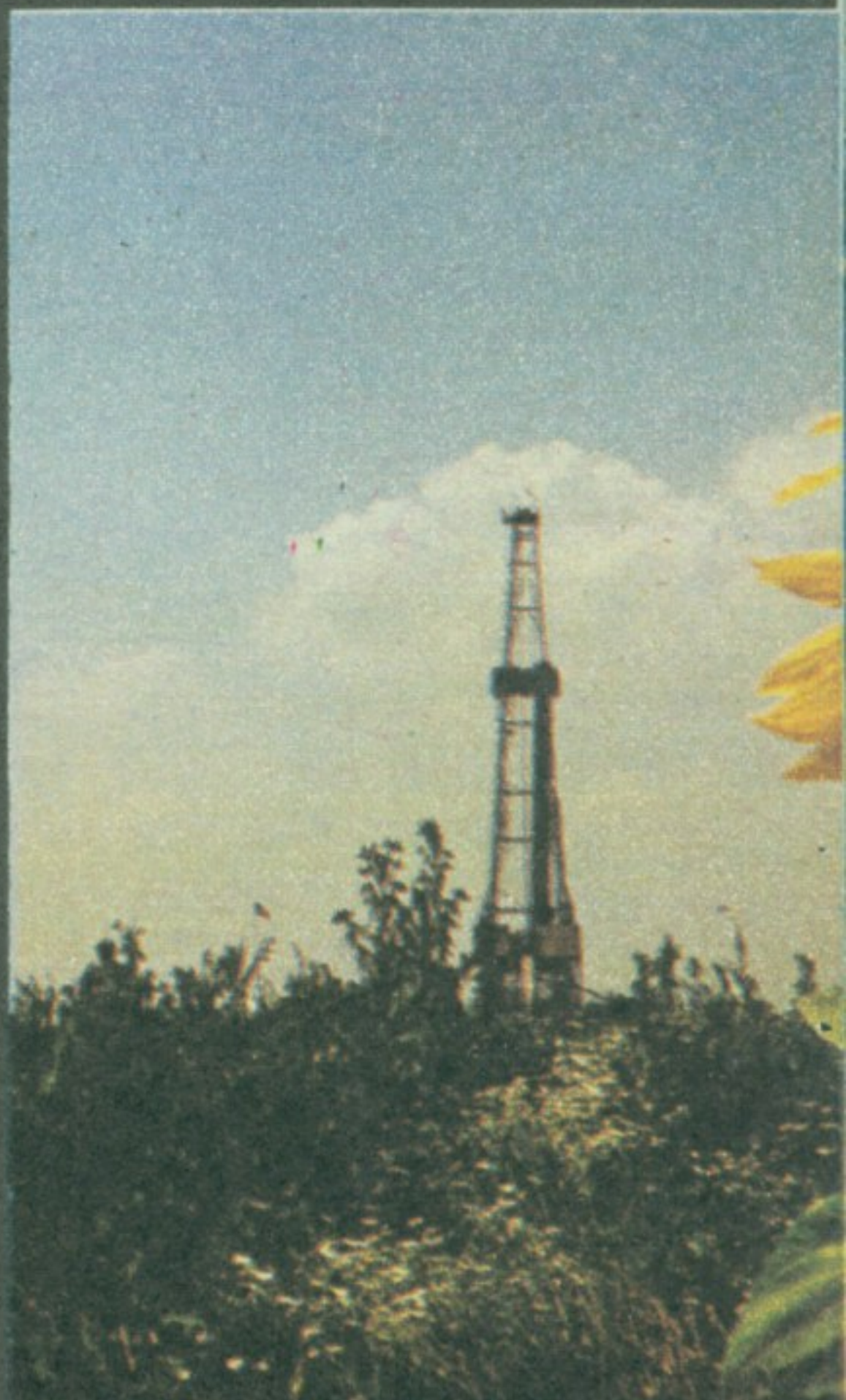
Припремио: Иван Лончар

Да би челичне шипке стигле до дубине од 3500 метара, ваља њих стотинак добро затегнути. За то су задужени клинаши.

Торњашу Велимиру Арсенову цео Банат је као на длану. Ретко користи то задовољство, поглед је углавном прикован за другаре на земљи и понашање колотура тешког око 300 тона.

БАНАТОМ, У ПОТРАЗИ ЗА ЦРНИМ ЗЛАТОМ

Недеља поподне. Ових дана. Свет окупирао Иришки венац у ко зна колико слика. Једна од њих – триптих. Фамилија Стевић: Светислав, супруга му и кћи. Ваздух чист. Светислав Стевић, млад човек, тешко дише. Нешто га гуши. У први мах необјашњиво. Онда, уз чуђење остатка фамилије, скочи, узме кључеве од аута и одјурн. Неколико минута касније већ је био у својој „пеглици“ (општенародни назив за „фиат 126“). Звук мотора. И Светислав Стевић је одмах осетио да лакше дише. Уз помоћ терапије: мирис бензина плус бука мотора. Светислав Стевић је нафташ.

Каже:

– У венама нафташа постоје трагови крви... Остало се зна... Кад не осећам мирис нафте, као да једем неслано. Уђе то у тебе и готово. Слободан човек постаје роб... Тако.

Светислав Стевић, тридесет седма му је, робија већ десетак година. Инжењер, у „Нафта-гасу“ руководилац оперативних радова на терену. У преводу, кад нешто зашкрипи на било којој од многобројних бушотина, ето га. Ја сам обичан ватрогасац, каже и смеје се. Пошто, на срећу, пожара нема, задужен је да буде водич „Забавниковог“ репортера на истражној бушотини Иђош-Север 1.

Лепо проклетство

Кикинда а на северу Баната. Особен знак ове вароши – „опелови“ аутомобили. Улице окупирали. Поља околна, пак, ни налик на

сеоски пејсаж. Усеве надвисио челик. Торњеви добро родили. Очекује се богата жетва. Само да време послужи...

– Верујемо да хоће – вели Светислав Стевић, нафташ. – Досадашња истраживања потврдила су да је могуће да овде уђемо у траг богатим налазиштима нафте. На подручју Баната и североисточне Бачке сада црпимо нафту са 26 лежишта, а плин са 16... Још мало па к'о Тексас... Наравно, доста тога још ваља истражити...

Истражује то бушотну Иђош-Север 1. Људи уз помоћ машина. Према челичној грдосији ни на небу ни на земљи с асфалтног пута иде се талпама. Даске дугачке 4 а широке 1 метар постављене су на пешчану подлогу преко оранице. Да земљу ђаво не понесе, да камиони не остану у блату или узорној ледини. А и да нафташи, к'о некад, не праве пртине до радног места.

Уз торањ подигнуте бараке. Око њих уредно сложене цеви, шипке, челична ужад, апарати за гашење пожара, бурад и још којешта. Не можеш да нађеш човека за разговор. Бушотина без прекида ради од 15. фебруара, кад је постављена. У три смене. Календар овде не важи. Радиш девет дана па се три одмараш и тако све док „црног ђавола“ не истераш из легала. Месецима далеко, километрима дубоко. Тек тада можеш да се надаш да ће „црни ђаво“ пристати да буде „црно злато“.

Драгутин Јефтић, овдашњи шеф, пристиже с торња. Извиња-

НАФТАШИ НИКАД НЕ ПОМИШЉАЈУ ДА ЊИХОВ ПОСАО МОЖЕ ДА БУДЕ ЈАЛОВ. ОНИ СЕ УВЕК НАДАЈУ ЈЕР У ЊИХОВИМ ВЕНАМА МОЖЕШ ДА НАЂЕШ САМО ТРАГОВЕ КРВИ. ОСТАЛО, ЗА НОВАЦ, ДАЈУ И НА БЕНЗИНСКИМ ПУМПАМА...

ва се, само да се опере и пресвуче. Сад ће.

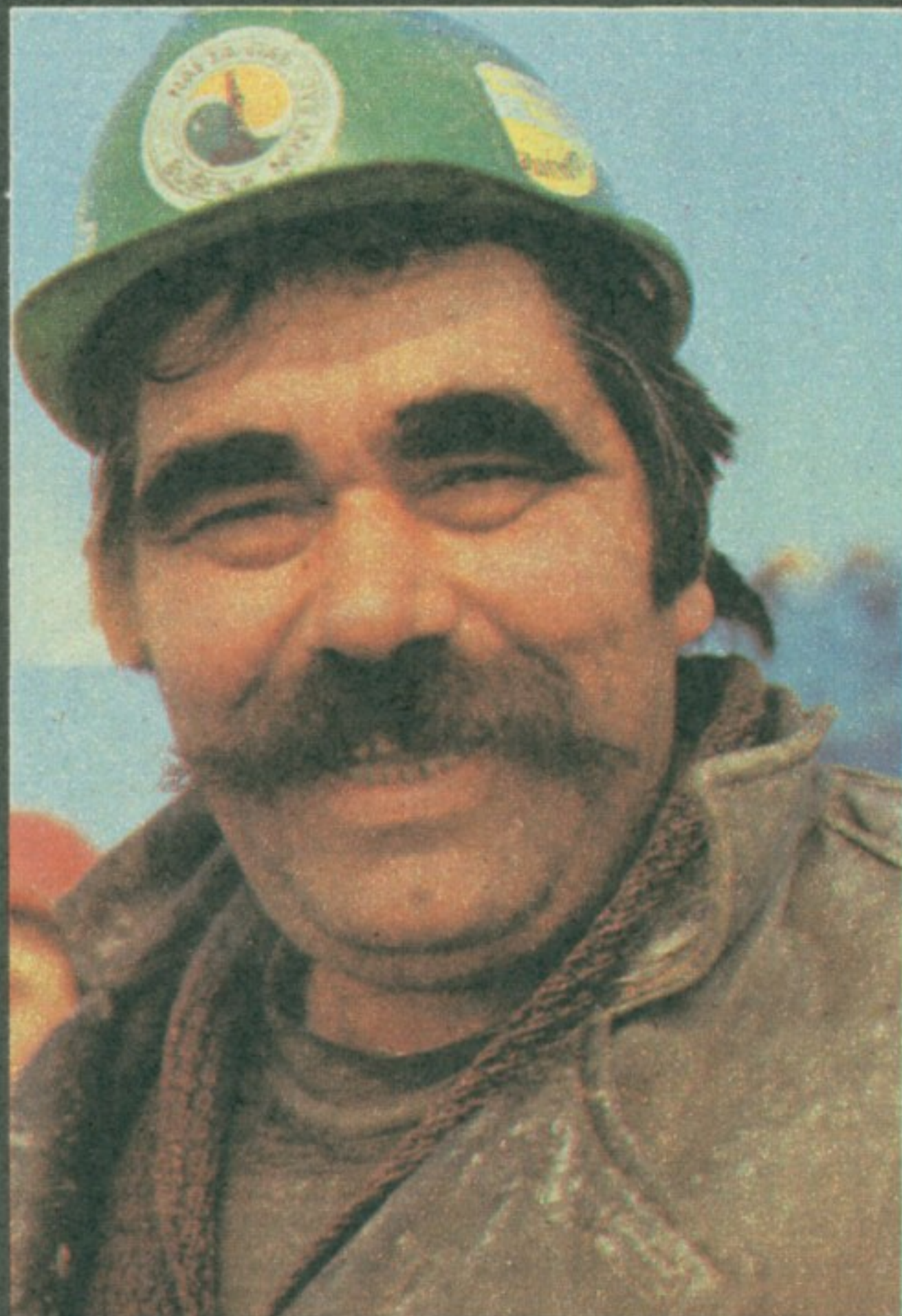
– Прљав је то посао. Блато, маст, уље... Ал' човек свикне, уђе му та проклета нафта у крв... Не љутите се што вичем, оглуви чо-

век од те даноноћне буке па мисли да су онда и сви други глуви... Стигли смо до 2500 м дубине. Још ништа поуздано не знамо. Ваљда ћемо је налити на 3500... Нафташ никад не помишља да његов

ПУТ У СРЕДИШТЕ ЗЕМЉЕ

Бушотина је истражена, још се трага за нафтом. Отуд се и овај сунцокрет тако шепури, ал' кад почне експлоатација моћи ће да се види само у документацији Фото-кино видео секције „Бушач“.

Прву плату, пре више од двадесет година, нафташ Радован Андрић примио је као сезонски радник на бушотини. Данас је вођа смене који је прешао уобичајен пут: сезонац, помоћни радник, клинаш, торњаш, помоћник вође смене.

Да би се потврдило да негде има довољно нафте, прво ваља означити контуре налазишта. Иђош-Север 1 је прва истражна бушотина поред које ће, ако све буде како се очекује, нићи још двадесетак. Тек тада креће експлоатација.

посао може да буде узалудан. Увек се нада. И стрепи. Ја између то двоје живим – сад ће двадесет пета година...

Године многе, а леђа још јака, чергари и Владимир Дизлић, вођа смене. Стизао чак до Јордана, „црног ђавола“ тамо ухватио на 4400 метара испод пустиње.

Каже, у пролазу:
– Не знам тачно, нећу да те преварим, на колико сам бушотина био... И све их волим, и оне суве, односно јалове. Све је то моје... Лепо проклетство нафташко. Та лепа, понекад и проклета, неизвесност...

У свету се, иначе, великим успехом сматра ако из сваке десете бушотине крене ова црна лепљива течност.

Брекће мала фабрика

Довикују се шлемови на торњу високом педесетак метара. Често чују само себе. Бука машина и ветар халапљиво гутају гласове. Међутим, у екипи каква је ова на бушотини Иђош-Север 1 речи најчешће нису потребне. Свако зна свој део посла. И ту нема забушавања. Улог је живот. Јер, ако онај горе, торњаш га зову, не прикачи како ваља шипку дугачку 28 метара и тешку око пола тоне, ђаво однесе шалу. И главу.

Клинаш Драгољуб Цвијановић, за пријатеље Носко, голобрад гаврава лица, вештим покретом прихвата шипку (у нафташком жаргону пас или цуг), још двојица му помажу и челик је спреман за пут у средиште земље. Да тај пут не би био неконтролисан, Павле Ганчев лагано вуче полугу, као какву ручну кочницу, и, гледајући на инстру-

мент, пажљиво спушта шипку. Погрешити ли, поломиће оне доле. А да би се стигло до доле, до 2500 метара, шипке се спуштају пуна четири сата. Сваких 2–3 минута по једна.

Брекће мала фабрика. На једном крају се, кроз посебна сита, испушта исплака (материјал из бушотине), проводи кроз многе филтере, узима узорак и све то поново враћа. На другом се пажљиво надгледа рад агрегата од 350 KS

(способног да потпуно задовољи све енергетске потребе насеља од 6–7 хиљада душа), проверавају моћне машине уз чију помоћ челично сврдло дугачко два и по километра трага за оним што се, макар и црно, назива златом.

Уф, што је лепо кад оно на филму видиш кад нафта шикне увис. Јест, али само на филму. Овде, и другде, то је много другачије. Нафташи се највише плаше баш тог завршног чина. Тада се губе гла-

ПРВИ СМО, И У ОВОМЕ?!

Историја сматра да је Едвин Дрејк из Титусвила, савезна америчка држава Пенсилванија, 1859. извео једно од првих, успешних, бушења у потрази за нафтом. Нашао је већ на двадесет првом метру дубине. Имао је среће, кажу данас. Јер, да би се стигло до лежишта нафте, данас се у средиште Земље путује и преко 5000 метара.

Неки наши документи, међутим, упућују да се код нас нафта црпла три године пре славног Дрејка, 1856. И то у Лендави, Словенија. У дубоко ископаној јами, рударској, тројица радника лопатама су сакупљала масни нафтни муљ који је извирало из земље и њиме пунили дрвене посуде. Тако напуњене продавали су их заинтересованим, и ту углавном за примитивну расвету и импрегнацију дрвета. Иначе, прва права бушотина код нас ископана је 1888. и била је дубока око 600 метара што се у оно време сматрало правим подвигом.

Да то нису једини коњи које имамо за трку кад је нафта у питању, и податак да је у нашој земљи подигнута једна од првих рафинерија у Европи. Била је то ријечка рафинерија коју је 1882. пројектовао хемичар Милутин Барач и која је, тада, прерађивала око 30 хиљада тона нафте.

За крај, мада се не односи на нас, и један занимљив податак који упућује да је нафта заиста злато. Бар за неке. Наиме, пре неколико година међу тридесет четири најбогатија предузећа на свету, једанаест је нафтних компанија. Од десеторице првих светских мултимилionера тројица су били (можда су и данас) нафташи који су располагали два пута већим капиталом него што је био државни буџет једне Швајцарске.

ве, страдају постројења. Због тога и постоји трострука заштита од изненадне ерупције. И специјална бригада, за не-дај-боже. А да не би тај подземни притисак неконтролисано избацио нафту на површину, у бушотину се убризгава противпритисак. И стално завирује око торња да негде нешто сумњиво не цурка.

Невероватно је али истинито да нафташи у ово време ретко виде нафту. Кад се у истражној бушотини покаже да нафте (може и гас) има довољно, онда се монтира бушотина за експлоатацију а течност цевима спроводи до сабиралишта. Даље до рафинерије. Дакле, тражиш на невиђено, нађеш невиђено а и, углавном, користиш га невиђено.

Оно што бушач види, а бушачи су први међу нафташима, долази одозго. Ветар, киша, мраз. Кажу да их киша пере а ветар суши. Док се прави нова бушотина, нема одмора. А то значи бити наврх торња на висини од четрдесетак метара, на температури –20°C, а на панонском ветру можеш да добијеш морску болест, а уз то мораш пажљиво да поставиш шипку на колотур. О томе Велимир Арсенов, торњаш:

– Сад ми је то смешно, ово лепо време па човек брзо заборави... А онда. Е, тада узмем канту нафте, у њој запалим пучвал (памук за брисање руку) па угрејем руке... Једном умало ципеле да ми изгоре кад сам ставио ногу у канту, да је угрејем. Кад нема канте, радим гимнастику... Страх? Има га, само не говорим ником. Торњаше бије глас да се не боје.

Петар Милатовић

НА НИШАНУ ХИТЛЕРОВИХ СУМАРЕНА

БАШЛИТЕ НОЖЕВЕ У ВОДУ!

Магла, киша и таласи надалеко су заклањали видик око пароброда „Трепча“. Био је 13. март 1942. године. Неколико дана раније брод је из мале луке Сент Томас на истоименом острву недалеко од Порторика запловио на дуг и неизвестан пут ка неколико хиљада миља удаљеном канадском пристаништу Халифакс. У својим складиштима носио је боксит.

Свих 38 морнара на „Трепчи“ напрегнуто је ослушкивало сумњиве шуме на узбурканом мору, очекујући сваког трена да зачују онај стравични шиштећи звук торпеда који стреловито јури ка броду.

На жалост, њихова стрепња ускоро се обистинила.

Тог тмурног дана „Трепча“ је са својих 5525 бруто-регистарских тона пловила уз америчку обалу. Око 11 часова, потпуно неопажено, однекуд је дојурио торпедо и ударио у део брода испод стројарнице. Експлозија је разнела десни чамац за спасавање, начинивши на палуби огроман отвор. Размрскани делови брода падали су по унезвереним морнарима који су у паници јурнули ка једином преосталом чамцу. За неколико тренутака он се, крцат, љуљао на таласима. Више никада нису видели првог официра палубе Војка Ружића, другог официра строја Мату Павића, ложаче Стипу Грбића и Антона Тоља и морнара Данијела Дорчића...

Дрхтећи од шока и хладне воде, угледали су на око километар од чамца како се из мора попут чудовишта помаља огромна, црна подморница с великим кукастим крстом. Убрзо се њена палуба осула тамним фигурама немачких морнара с митраљезима и пушкама на готовс.

„Сад је готово“, с језом су помислили бродоломци с „Трепче“. „Побуђаће нас без сведока...“

Уместо копна – облак

Истог тренутка експлодирани су котлови на њиховом броду: тонуо је ви-

соко уздигнуте крме на којој се пропелер још окретао. Убрзо је на месту где се налазила „Трепча“ остао само огроман вртлог.

Збијени један уз другог у чамцу у који су се сливали таласи и киша, због чега су непрестано морали да избацују воду, тридесет тројица преживелих с „Трепче“ подигли су једно и запловили ка око 370 километара удаљеној обали. Пред зору невреме је попустило, али је киша ојачала. Дошла је још једна недаћа: ветар је стао и сад су, лежаћи један преко другог, били препуштени таласима.

Глад и жеђ јавили су се тек на измаку другог дана, па је свакоме подељено по парче двојека и децилитар воде. Ретко ко је јео, али је зато свако похлепно попио своје следовање воде. На свим лицима видела се патња и – страх. Безгласно су плутали таласима, јер се у све увукло чудно ћутање и пристајали би на разговор тек након наваљивања. Већина је ускоро одбила да избацује воду из чамца.

Тад су се јавила и прва привиђења.

– Копно! Копно! – заурлао би изненада неки од несрећника показујући руком тамну громаду далеко на хоризонту, не увиђајући да је његово спасоносно „копно“ обичан облак. Затим би бризнуо у гласан плач, – запомажући и спомињући далеки дом и децу. Убрзо би ово запомагање и клетве захватило и већину осталих.

Спустила се и друга ноћ, кад се у чамцу изненада зачуо стравичан крик:

– Уби ме!

Настаде громогласна вика, комешање и стењање, да би све надјачало чудан смех.

Скочивши испод једра којим су се покрили, неколико свеснијих морнара угледаше на месечини болно исцерено лице једног њиховог друга с великим, крвавим ножем у ру-

то неки Пољак, ложач на броду, који је од експлозије торпеда одбачен високо у ваздух, а затим пао на палубу.

Овај догађај, после којег је у чамцу било још неколико рањених, повећа ионако велики страх. Знали су да сваког часа може да полуди још неко, па је први официр наредио да

НИ БРОЈА ИМ СЕ НЕ ЗНА

Бројни бродови из разних земаља, удружени у конвоје под командом савезника, пловили су већ од почетка другог светског рата уз огромне жртве између Северне Америке и Европе: многи од њих нису никада стигли у одредишну луку јер су их торпеда с Хитлерових подморница подмукло послала на дно.

Захваљујући управо томе што је команда немачке морнарице највише пажње обратила на Атлант, савезници су дуго могли несметано да плове од обала Јужне Америке до САД. Међутим, кад су фашисти уочили да водама Карипског мора, Мексичког залива, Флориде и Тринидада савезнички бродови неутралних земаља превозе и те како важне терете руде и горива, и на овом простору настао је невиђен пакао. Немачка је у ово подручје упутила свега петнаестак подморница које су од краја 1941. до средине марта 1942. године потопиле 131 брод, без обзира на припадност. Међу њима су настрадали и југословенски бродови „Петар“, „Босиљка“, „Анте Матковић“, „Лина Матковић“, „Љубица Матковић“, „Председник Копајтић“, „Трепча“ и други, чије су посаде храбро помагале савезницима.

Иначе, у другом светском рату уништено је 146 југословенских бродова с преко 230 хиљада БРТ, од тог 46 пароброда дуге пловидбе у савезничким конвојима. Тачан број наших помораца погинулих при потапању бродова никад није утврђен.

ци. Скочише на нападача и савладаше га тек након дужег рвања у којем је такође потекла крв.

Схвативши да је јадник полудео, људи се некако смирише и везаше несрећника за јарбол. Био је

се сви ножеви баци у море, сем једног којег је задржао код себе.

Следећи дан није донео ништа ново, сем још веће утучености и безнађа. Привиђења су учестала, тако да су тешко могли да по-

верују кад су кроз густу маглу, ни два километра далеко, јасно чули бродску сирену.

Добивши изненада чудесну снагу, сви поскакаше и повикаше углас:

– Хелп! Хелп! (Упомоћ!)

Међутим, звук бродских мотора полако се удаљавао и они су остали непримећени.

И трећа ноћ након торпедовања била је испуњена бунцањем и скакањем, привиђањима брода или копна. Кад је свануло, покушали су да веслају да би се загрејали, али су убрзо одустали, јер за то нису имали снаге. Иако је хране још било, нико није желео да једе. Чинило им се да не плове, јер ниоткуда није било ни дашка ветра. Око десет часова, сасвим близу, кроз маглу је прошао још један брод, стваран, прави брод, не опазивши чамац. Ускоро су, даље или ближе, прошла још три брода, и очај међу бродоломцима достигао је врхунац.

Веслање до последњег даха

Магла се поподне видно разишла и то је донекле смањило осећај безнађа. Можда ће нас сад неки брод приметити, ћутке су мислили последњим напором свести. И заиста, на најчистијем делу хоризонта, изронила је силуета једног брода. Било је јасно да није још једно од многих привиђења.

Заборављајући на болове, ране и жеђ, јер воде је давно нестало, сви су скакали по чамцу који се једва држао на површини. Отимали су се за весла, у грозничавој жељи да скрену према спасиоцу. Међутим, тек након извесног времена, његов прамац управо се према чамцу с морнарима са „Трепче“. Приближавао се исувише споро, чинило им се, па су очајнички веслали ка њему што су брже могли.

Ускоро су бродски мотори утишали и чамац је пристао уз њега. Бокови су му били прекривени бојама шведске заставе са великим црвеним крстом на средини. Био је то трговачки брод „Цецилија“, који је за Црвени крст пловио према САД.

На палуби се одмах окупила цела посада да помогне југословенским морнарима. Свако је донео понешто за прву помоћ: комад одеће, шољу тоглог чаја или млека, сендвич или боцу пића.

Бродоломци су се с мучком испели на палубу „Цецилије“, јер многи нису

**ИАКО ЈЕ ПОСАДА „ТРЕПЧЕ” НАПРЕГНУТО ОСЛУШКИВАЛА
СУМЊИВЕ ШУМОВЕ НА УЗБУРКАНОМ МОРУ, ТОРПЕДО ЈЕ
НАПРАВИО НА БРОДУ СТРАХОВИТУ ПУСТОШ.
УСКОРО ЈЕ ИЗРОНИЛА НЕМАЧКА ПОДМОРНИЦА...**

могли да стоје на отеченим и укоченим ногама. Један морнар је био савијен готово до пода и никако није могао да се испра-

ви: да би се заштитио од хладноће, јер је био само у гаћама, увукао се у мали простор под прамцем чамца и тамо укочио. Да би га

извукли, морали су да разбију даске испод којих је непокретно лежао.

Још не верујући да су спасени, наши морнари

грлили су и љубили шведске поморце.

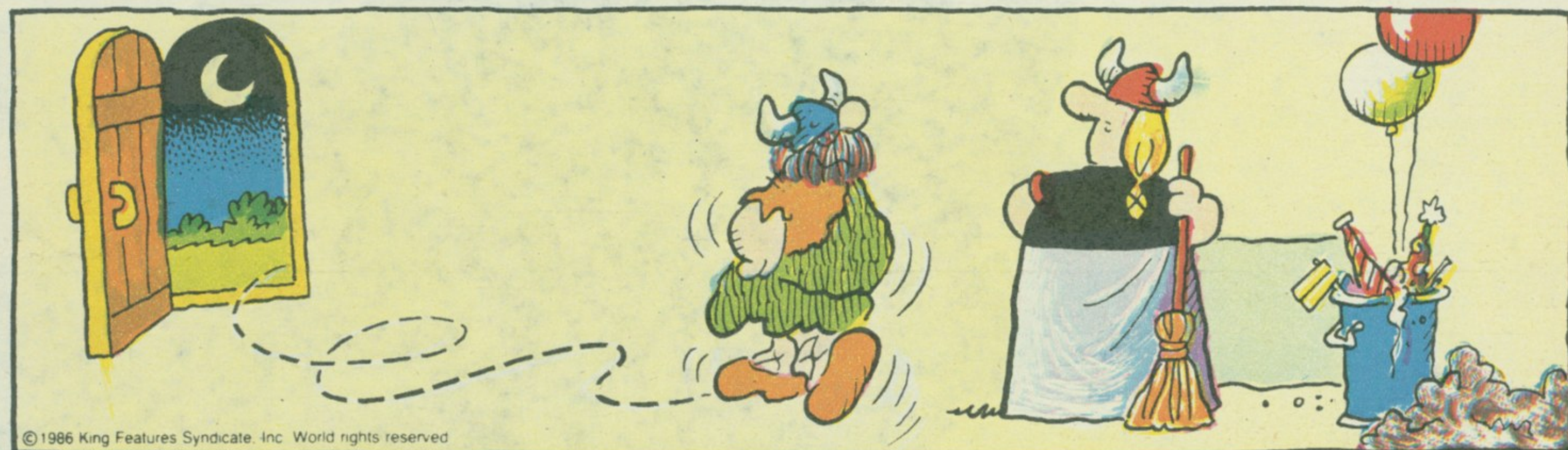
Другог дана „Цецилија” је допловила до ушћа реке Делевер, у Филаделфији,

где су морнари са „Трепче” предани америчкој обалној стражи.

Иван Лончар

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

Такозвана вештачка интелигенција за сада се развија у неколико сасвим различитих праваца. Рецимо, „миљеник“ чувене електронске фирме IBM је робот 7665 који као што нема „човеколико“ име, нема ни изглед. Он највише подсећа на некакву дизалицу. Његова рука, међутим, има „око“ – у ствари сензор вида који му служи да провери сваки покрет који обавља на производној траци. Он то „око“ може да употреби 50 пута у секунди са тачношћу од десетих дела милиметра. У истраживачком центру IBM су и те како поносни на своје „чедо“ и чувају исечак из једног јапанског часописа у којем пише да је 7665 бољи од било ког јапанског фабричког робота.

А кад конкурент упуту такво признање, није шала! У IBM кажу да нису ни заинтересовани да

словесно по кући, чак да перу прозоре!

Ако бар неки од ових научника успе у својим напорима, настаће прави рај за домаћице, рецимо за оне богате, док ће остале и даље моћи да мисле како је сва срећа што су људи измислили усисивач, веш-машину, електрични шпорет...

Још амбициознији од Ингелбергера и Кролија су двојица научника са универзитета „Карнеги Мелоун“ у Питсбургу – Виљем Витекер и Двајт Сенгри. Они су замислили циновске Рају, Гају и Влају. Прототип Раје се већ прошетао на својим „ногама“ – то јест шест, гумених точкића – по универзитетском холу.

Раја иде куд га „очи“ воде! Гаја и Влаја још нису готови, а биће много савршенији пошто ће се у њих уградити различити сензори, односно осети. Додуше, још ће се и Раја усавршавати јер ни његов

ПАЈИНИ МЕХАНИЧКИ СЕСТРИЊИ

НОВА ГЕНЕРАЦИЈА РОБОТА

**СВИ БИ ХТЕЛИ ДА РОБОТ
СВЕ ВИШЕ ЛИЧИ НА ЧОВЕКА.
ДА ИМА ЊЕГОВУ ПАМЕТ И ЊЕГОВА ЧУЛА.
АЛИ, ОНИ КОЈИ НА ТОМЕ РАДЕ
КАО ДА НЕ МИСЛЕ ТАКО...**

смисле робота који би личио на људско биће, већ систем за рад у фабрици који ће моћи да одмени човека. Слично размишљају и у компанији „Ценерал Електрик“, чији главни пројектант Лари Свит каже:

– Мислим да ће у будућности индивидуални роботи бити све интелигентнији и све самосталнији!

Свитов идеал су роботи за рад у фабрикама који ће моћи да „шетају“ по хали, да „виде“ у чему је неки квар и да га отклоне.

Све, све али кухиња...

Када ће то бити? Има оптимиста међу самим научницима који већ виде тај дан. Такав је Џозеф Ингелбергер кога Американци сматрају оцем савременог робота. Он говори језиком предузимљивог човека:

– Дајте ми 35 до 40 милиона долара и четири до пет година, дајте да сам саставим тим људи и подарићу вам робота за рад у домаћинству.

Ако би то значило имати машину која ће уместо нас да чисти, пере и додаје нам чашу воде кад нас мрзи да устанемо из фотеље, онда Ингелбергер није једини у Америци који размишља о томе! Млад и надарен електроинжењер Џемс Кроли већ је смислио и ради на усавршавању „Импа“ – интелигентне мобилне платформе – која ће, за почетак, моћи барем да усисивачем почисти кућу, ако већ не и да опере судове без разбијања!

„Имп“, који ће бити мали, тачније, висок око метар, прво ће морати да упозна дом свог власника и стрпа у меморију где се све налазе зидови, где врата, где која просторија. После те прве шетње власник ће моћи да му каже: „Иди у кухињу“ и „Имп“ ће послушати. Маштовити Џемс Кроли најавио је да ће за четврт века отприлике усавршени „Импови“ умети да обаве и сложеније по-

„вид“ баш не задовољава – он је више атракција него употребљив робот. Сада је тешкоћа створити тродимензионалну слику у „глави“ робота и на томе се сада ради у Карнеги-Мелоуну.

Тек смо код киклопа

Највеће проблеме пројектантима човеколиких робота представљају људска чула вида и пипања. А најдаље су, барем што се „вида“ тиче, стигли у „Ценерал Електрик“, где усавршавају систем који су назвали „лајдар“. То је некаква верзија радара који емитује светлост из нарочитог ласера. Најједноставније речено, тај систем ће омогућити њиховим покретним роботима да на „глави“ имају – тродимензионално око. Дакле, електронски киклопи!

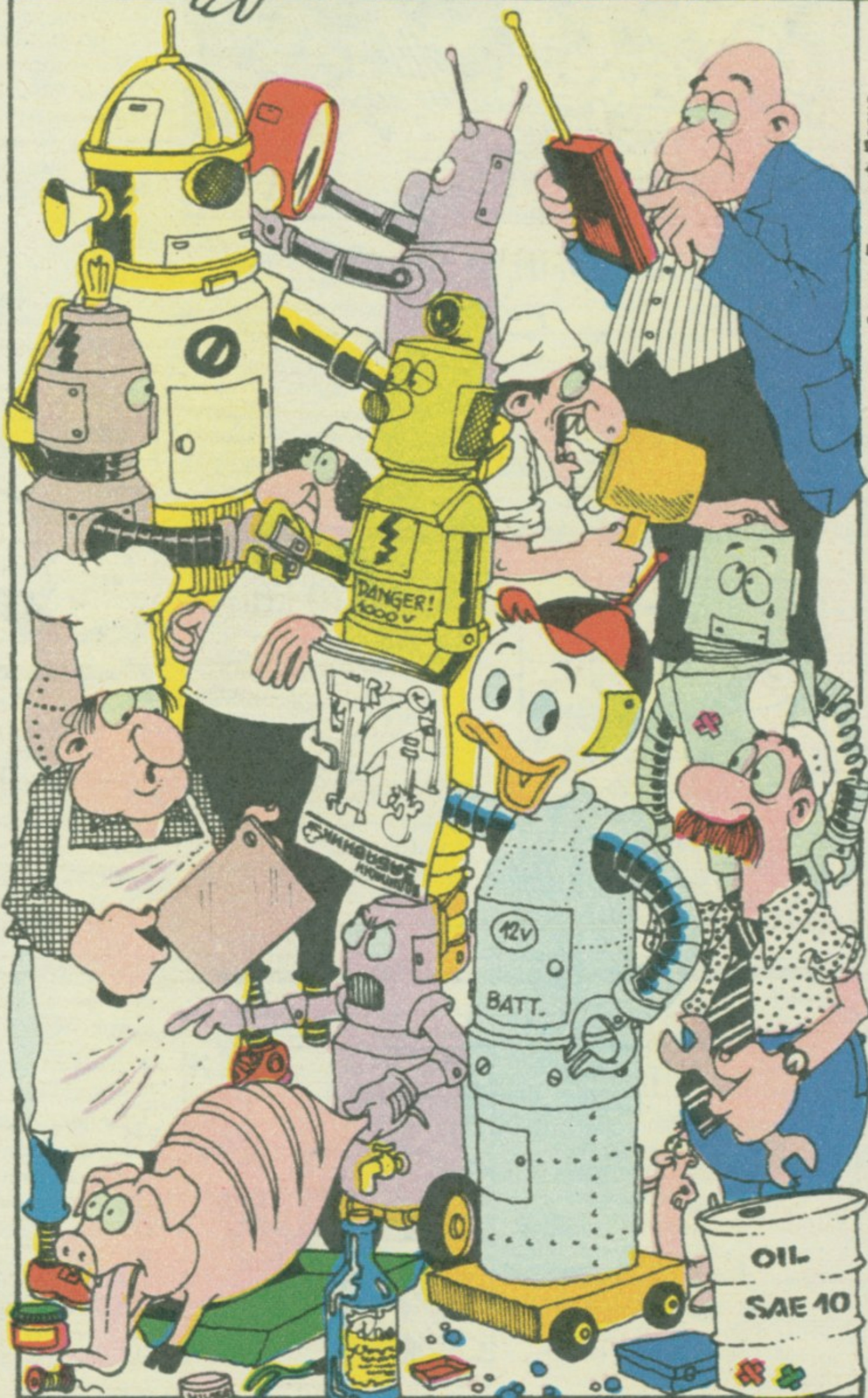
Али, сваки је почетак тежак, па то важи и за вештачки вид, као и за вештачко чуло додира. И ту се изналазе и проверавају најразноврснији сензори, а измишљена је чак и некаква вештачка кожа. Овде није реч само о томе да се начини вештачко чуло, већ и да се оно угради на одговарајуће место у роботу. Изгледа да су у томе најдаље одмакли истраживачи једног центра у Масачусетсу који су у роботову шаку већ успели да сместе читав низ сензора.

Шта може да се закључи из свега?

Ако ништа, барем је једно сигурно: требало би да се сви ови истраживачи прво уједине, да би оно најбоље што је сваки од њих створио постало део неког заједничког робота. Али тако да све функционише и поврх тога – да личи на вештачко људско биће.

Можда ће се и ово остварити, или ће се појавити нови геније који ће сам смислити све како треба. Можда стварно и није далеко дан када ће се остварити Ингелбергеров сан: да роботи и људи живе у срећној заједници...

М. Крстуловић

Илустровао Зоран Петковић Петко

КАЖЕШ! МА ШТА

ФАКУЛТЕТСКИ ПРЕДМЕТ: БУВЉАК

Од ове године студенти Државног универзитета Мемфиса могу да се упишу на курс на коме ће их до детаља упутити у вештину управљања бувљом пијаном. ■

ПРЕМИЈУ ДОБИЈАТЕ ЧИМ УМРЕТЕ

Правнички језик зна да буде потпуно неразумљив за обичне смртнике, с тим што је у извесним ситуацијама уз то још и крајње непријатан. Ево објашњења које је на захтев једног свог осигураника дала једна позната америчка осигуравајућа компанија у вези са начином исплате животног осигурања: „Сходно вашој жељи, премија ће вам бити исплаћена једнократно и то у тренутку ваше смрти.“ ■

ДА ЈЕ АУТО КОЊ...

Пошто је пажљиво прегледао „плимут“ из 1975. године, Жан Галан, власник ауто-механичарске радионице из Лиона, саопштио је муштерији свој суд о стању у коме се кола налазе на следећи начин: „Шта да вам кажем. Да је ваш аутомобил коњ, морали бисте да га убијете.“ ■

ПРЕТЕШКА МУКА БАРИМОРОВА

Велики љубавник немог филма, енглески филмски и позоришни глумац Џон Баримор (1882-1924) о својој позоришној каријери: „Током година које сам провео у позоришту најтеже ми је падало што нисам могао да се завалим у фотељу и гледам самог себе.“ ■

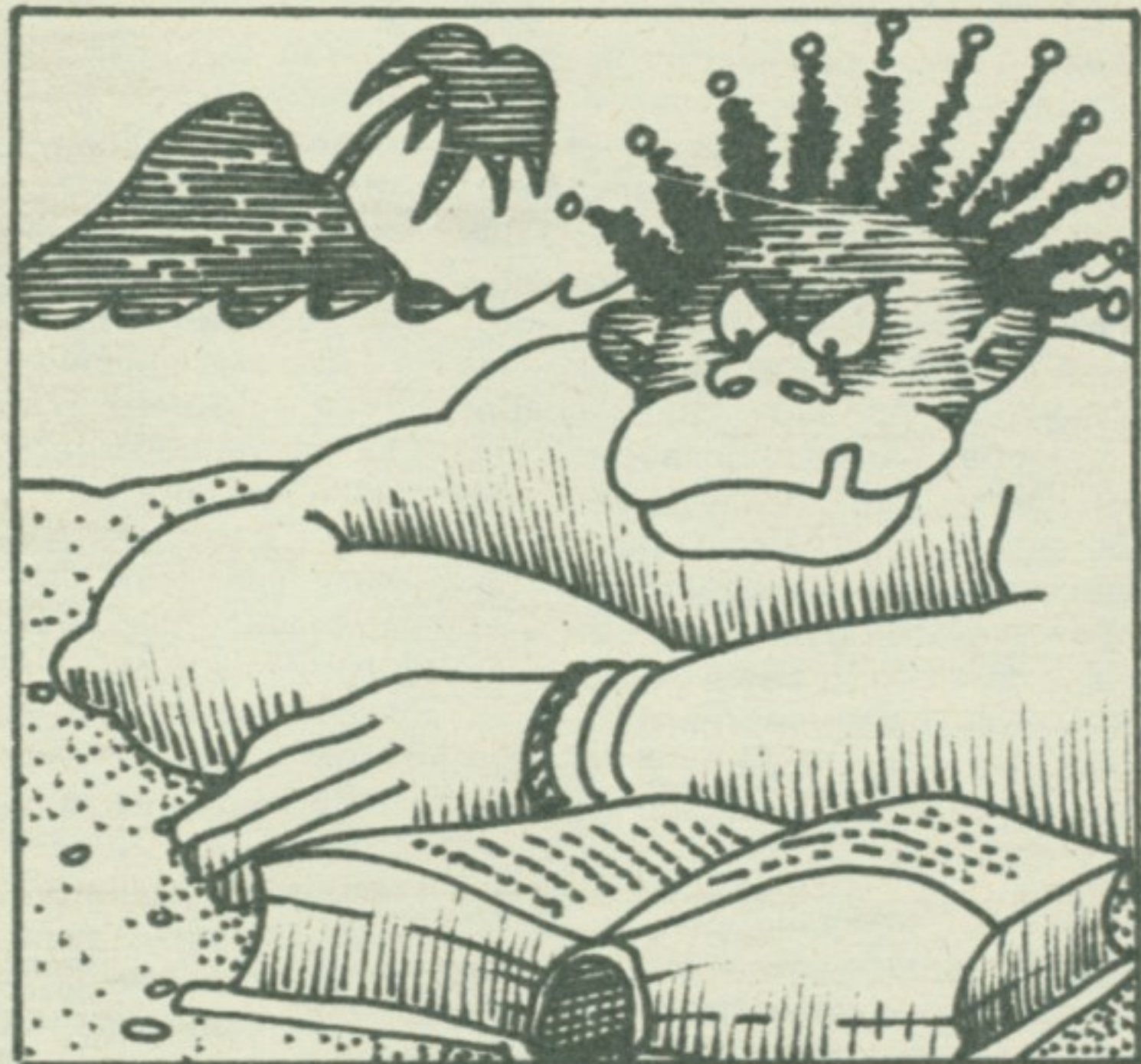

РАЗЛИЧITE ТАЧКЕ ГЛЕДИШТА

Поглавица једног племена са Маркиских острва у Пацифику оштро се успротивио порезу који је влада разрежала како би се обезбедила средства за отварање библиотеке, тврдећи да је потез власти увредљив.

– О каквој је увреди ту реч? Свако може да се користи библиотеком. Ја могу да позајмљујем књиге. Ви можете да позајмљујете књиге – речено му је.

– И даље тврдим да је то увреда. Ја не умем да читам – одговорио је поглавица. ■

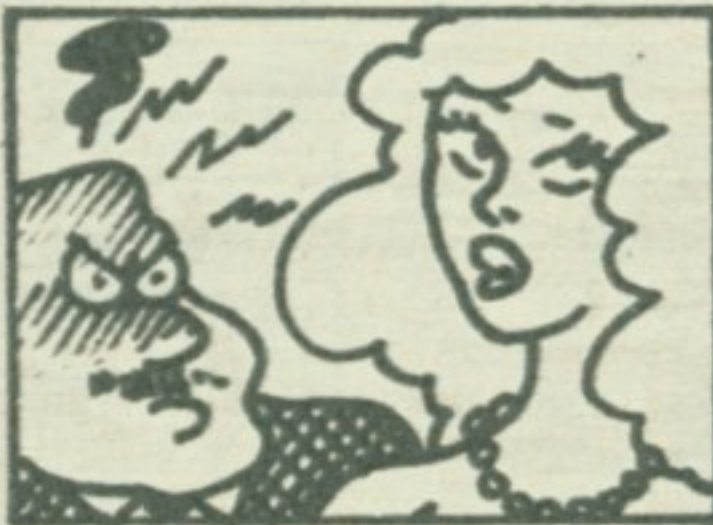

И ПЛАВУШЕ СУ КРАЈЊЕ СУМЊИВЕ

Из године у годину, познати амерички критичар Кларенс Дероу, већ по природи циник, бивао је све суморнији. Слушајући га како на прослави осамдесетог рођендана нашироко излаже свој нимало ласкави поглед на свет и људе, једна лепа плава гошћа га је упитала:

– Зар ви баш ни у шта више не верујете?

– Млада дамо, – одговорио је Дероу – ја више не верујем ни у плавуше. ■

МЕРА ПРЕДОСТРОЖНОСТИ

У Мексико Ситију ухапшен је мушкарац који је неколико недеља харао једном стамбеном четврти града нападајући и плачкајући неопрезне шетаче. Дотични је „оперисао“ искључиво ноћу и искључиво одевен у доњи веш.

Све остало је јасно, збуњује само доњи веш. Објашњење је пружила полиција. Човек се разголићивао из чисте предострожности. Мислио је да ће, ако га једном и ухвате, успети да се извуче тврдећи да је и сам опљачкан тако рећи до голе коже. Доњи веш је требало да послужи као доказ. ■

УПУТСТВО ЗА БРУЦОШЕ

Мали водич за бруцоше кроз предмете које ће морати да савладају пре него што се домогну дипломе Станфордског универзитета, а из пера студента Нила Возборна – објављен у тамошњем студентском листу:

Зелено или се миголји: биологија

Заудара: хемија

Не функционише: физика
Неразумљиво: математика

Површно: психологија
Нисте у стању ни да прочитате: филозофија
Искривљавање чињеница: историја

Опасно по здравље: физичко ■

ЧУВЕНЕ НЕВАДСКЕ КАМИЛЕ

У америчкој држави Невади још је на снази закон којим се забрањује јахање камила на државним путевима. Остаје нам питање: откуд камиле у Невади? ■

КАНТЕ НЕИЗВЕСНЕ САДРЖИНЕ

Ево вести објављене у енглеском листу „Хејстингз њуз“:

„Прошле ноћи украдене су две канте за ђубре са Вориор сквера. Не зна се да ли су биле празне или пуне.“ ■

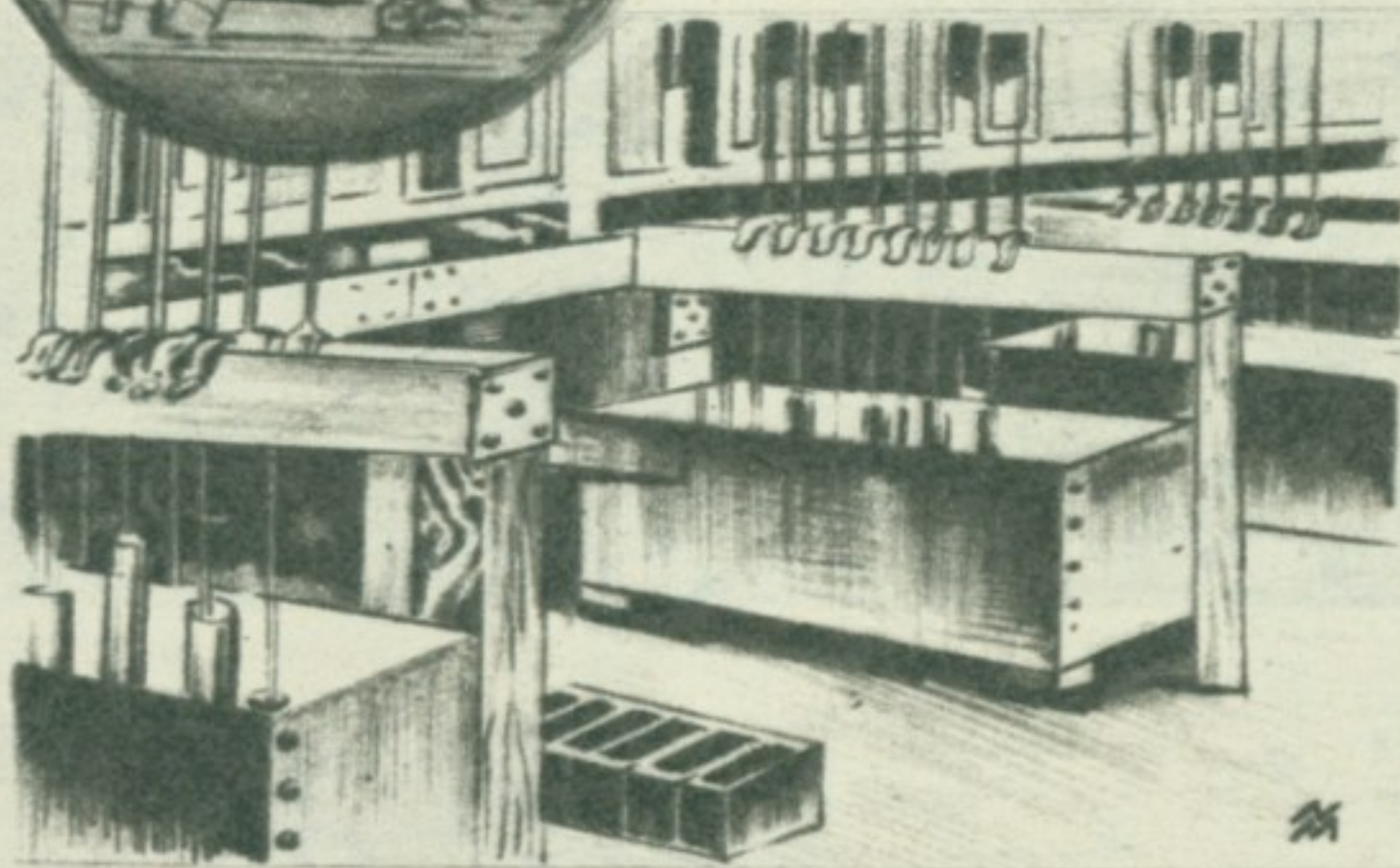

ЗВЕЧКА ЗА НАПОЛЕОНОВОГ СИНА

**ШТА ЈЕ ЗАЈЕДНИЧКО ЗА
ТИГАЊ, СПЕЈС ШАТЛ,
СТАТУУ ЕРОСА НА СКВЕРУ
ПИКАДИЛИ У ЛОНДОНУ И
ЈЕДРИЛИЦУ „АУСТРАЛИЈА
II", ПОБЕДНИКА АМЕРИЧКОГ
КУПА? ПА, СВИ СУ
НАПРАВЉЕНИ ОД
АЛУМИНИЈУМА**

Прва медаља у историји
искована од алуминију-
ма средином 19. века
када је овај метал био
вреднији од злата.

Индустри-
ска
постројења
за
добивање
чистог
алуминијума
непосредно
после
успеха
Хол-Еруовог
процеса.

У Менделеевској табlici редни број му је 13. Веома је лак метал, после кисеоника и силицијума најраспрострањенији је елемент у Земљиној кори. Дobar је проводник топлоте и струје, отпоран и веома постојан на ваздуху и води. Отапа се само у jakim киселинама и базама.

Могло би се претпоставити да је, због свих тих особина, алуминијум коришћен од древних времена, али није тако. Al, како се обележава у хемији, у употреби је свега сто година; још тачније, први пут је „произведен“ процесом који је био индустријски ваљан 23. фебруара 1886. године.

Реч „произведен“ употребљена је намерно јер, мада алуминијум има као блата — чини 7,5 процена-

вача електромагнетизма. Немачки хемичар Фридрих Вехлер усавршио је Оерстедов метод 1827. али је он ипак остао крајње сложен и, што је још важније, прескуп.

То су били његови славни дани! Употребљаван је само за израду медаља, ордења и накита. Француски цар Наполеон III наручио је за свог малог сина звечку од алуминијума и она је суверено потиснула све златне и сребрне дароване царском детету. Истом том цару направљен је алуминијумски прибор за јело, чуван као светиња

„свега“ тридесет хиљада (тадашњих) франака, а коју годину касније на триста франака по килограму.

Упркос томе, алуминијум је остао исувише скуп да би у индустрији заменио челик или гвожђе.

Тада су на сцену ступиле две личности: Француз Пол Луј Еру и Американац Чарлс Мартин Хол који су, најзад, добили битку са алуминијумом.

Осам месеци у два живота

Животи ова два човека, који се никада нису срели, чудно су преплетани.

Пол Луј Еру рођен је 10. априла 1863. Чарлс Мартин Хол 6. децембра 1863, односно осам месеци касније. Обојица су, независно један од другог, пронашли истоветан начин за добијање чистог алуминијума 1886. у размаку од осам месеци. Најзад, и један и други умрли су 1914. у педесет првој години, опет у размаку од осам месеци.

Еру, познати професор хемије, упутио је, на неки начин, Хола стазом која је водила до индустријске производње алуминијума. Он је, на једном предавању које је објављено у стручном часопису, објаснио постојеће тешкоће у вези с добијањем алуминијума у чистом стању и завршио да ће онај ко их превазиђе и пронађе најјекономичнији метод сигурно стећи светску славу и огромно богатство.

Американац Хол, самоуверен као и већина његових сународника, прочитао је чланак, Еруове речи схватио дословно и почео да експериментира у својој кућној лабораторији.

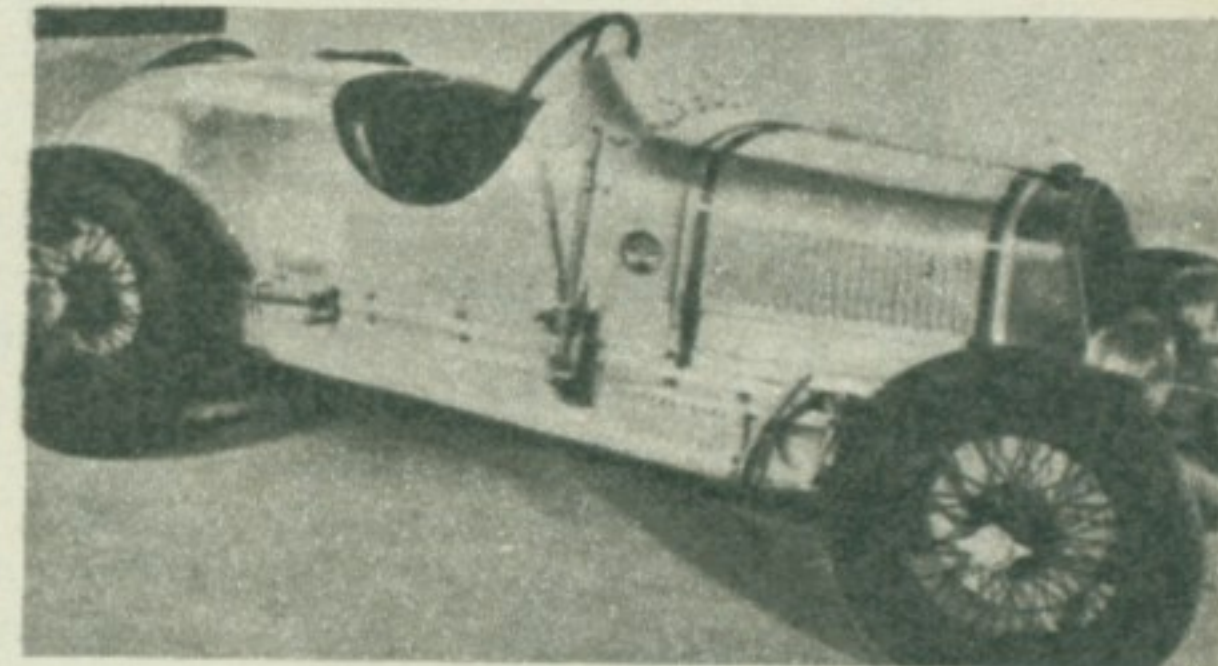
И 23. фебруара 1886. године, поносно је научном свету представио свој чувени метод добијања чистог алуминијума електролизом. Тај метод није се променио до данас.

Процес, касније назван Хол-Еруов јер је заслуга била обојана, примењен је прво у Сједињеним Америчким Државама и донео је Чарлсу Мартину Холу три милиона долара што је, пре сто година, било готово незамисливо богатство. Баш као што је својевремено Пол Луј Еру и предвидео.

Одавно у свемиру

Већ почетком 20. века производња и употреба алуминијума у индустријске сврхе постепено се проширила светом. У Немачкој је 1906. направљена легура позната под именом дуралуминијум; додавањем малих количина других метала знатно се побољшава чврстоћа алуминијума.

Од дуралуминијума је прављен

Први спортски аутомобил, ни мање ни више него „масерати суперлеђера“ (суперлаки), чија је каросерија искључиво од алуминијума. Направљен је 1932. године.

читав костур ваздушних лађа (дирижабла) грофа Цебелина. То је једини део дирижабла „Хинденбург“ који није изгорео у страховитом пожару ове ваздушне лађе 1937. године.

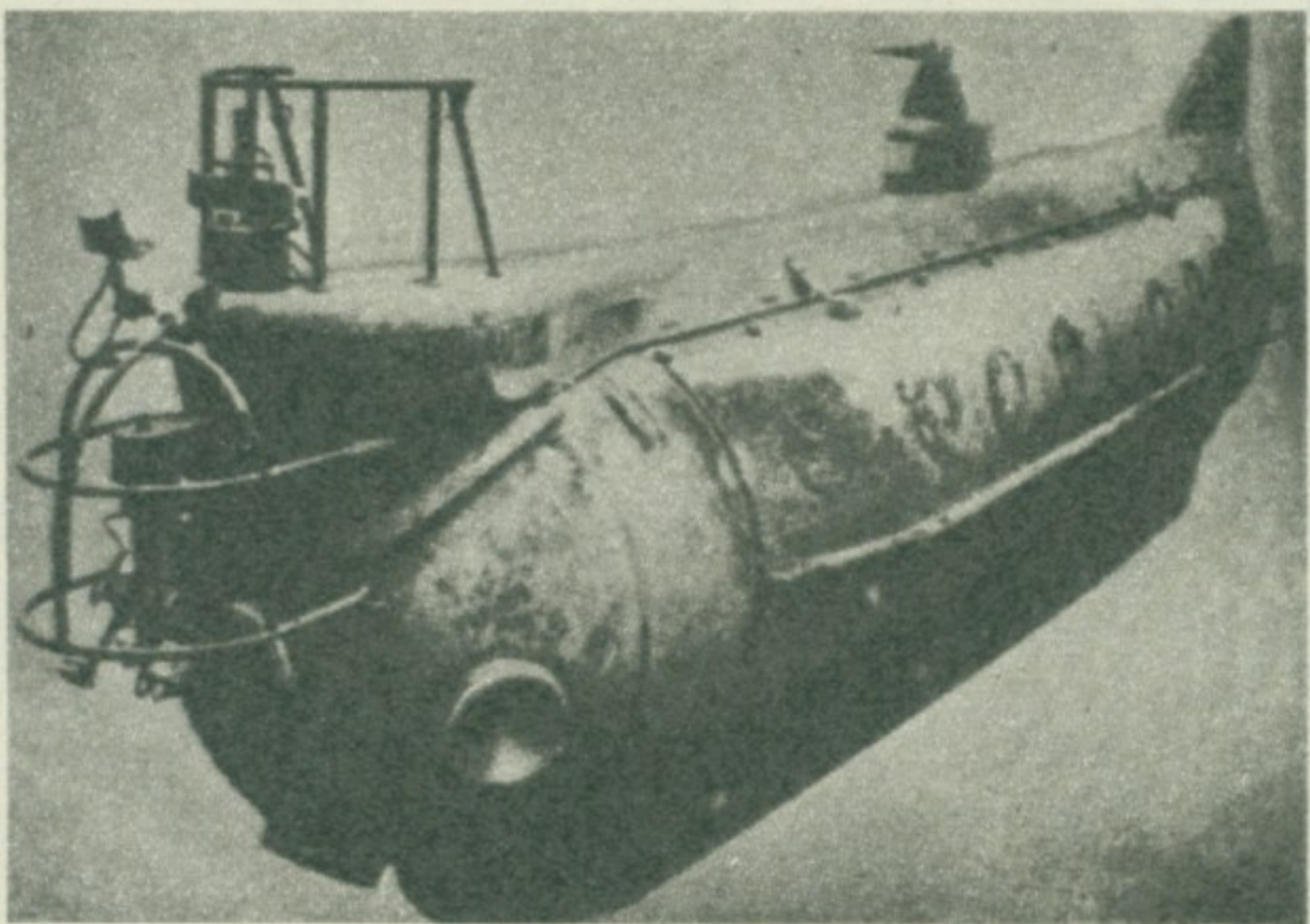
Алуминијум је послужио, а служи и данас, за конструкцију одређених делова авиона, аутомобила, подморница, али и за прављење тигања, шерпи, лонаца и чега све не укључујући и боце за дезодоранс, фолије за паковање намирница, а у праху је саставни део експлозива или, невиније, боја за малање зидова.

Његова особина да не рђа препородила је грађевинарство. Тога су се први сетили Италијани па је алуминијум, први пут у историји, изабран за прављење куполе цркве св. Ђоакина у Риму, а неколико година касније за кров синагоге, такође у италијанском главном граду.

Данас, када је увелико освојио свет, алуминијум се вино и у космос — од свих метала он се највише употребљава за прављење ракете, капсула, сателита, свемирских станица.

Приличан успех за метал који имамо само сто година.

Б. Доминић

Америчка подморница „Алуминот“ из 1940. године, прва направљена само од алуминијума.

та Земљине коре — он, ипак, има једну ману: не постоји у слободном стању већ само уједињен с другим супстанцама и баш због тога људима није био приступачан стотинама година.

Скупљи од злата

Алуминијум је 1807. године открио енглески научник сер Хамфри Деви а први га је изоловао 1825. дански физичар Ханс Кристијан Оерстед, један од утемељи-

и постављан само приликом најсвечанијих банкета с виђеним званицама.

Али, нашли су се људи чврсто решени да алуминијуму напакује.

Године 1855. француски хемичар Анри Етјен Сент-Клер Девил, пореклом с Девичанских острва, смислио је нов процес за добијање чистог алуминијума на бази реакције његових једињења с натријумом. Резултат: цена производње полуге тешке седам килограма смањила се с триста хиљада на

Први случај: истрага ФБИ о једном нацистичком ратном злочинцу. Користећи ласерску технику, отисци су откривени на разгледници. Стари су четрдесет година.

Други случај: убиство Маријане Сламович 1978. године у Сан Франциску приликом неуспелог покушаја провале. После шест година (хиљаду радних сати истраге) кривац није откривен. Један једини отисак прста са прозорског окна убачен је у Аутоматски систем за идентификовање отисака прстију у Сан Франциску. Идентификација је обављена за пет минута и двадесеттворогодишњи банкарски службеник оптужен је за убиство Маријане Сламович.

Трећи случај: силовање у Невади. Применом новог хемијског поступка у коме се користи такозвани суперлепак отисци прстију откривени су на јастучници.

Велики недостатак беличастог прашка

Мало је случајева који могу да се реше без отисака прстију. Једина невоља с њима је у томе што је, све донедавно, успех криминалистичких стручњака дословно зависио од криминалаца.

Изглед да се неки убица открије, рецимо, зависили су у великој мери и од тога колико се зноји. Уколико је спадао у особе које се обилније зноје, расле су и шансе да ће бити идентификован, наравно под условом да је на месту злочина уопште оставио отиске. Па чак и када јесте, то још увек није морало да значи и да ће их полиција открити: са неких површина било их је немогуће узети, у неким случајевима били су исувише слабог квалитета да би на основу њих могла да се изврши идентификација.

Отисци прстију задају тешкоће криминалистичким стручњацима због својих особина. Јер, отисак прста је талог, у највећем броју случајева невидљив голим оком. Састоји се од честица течности, соли, масти, уља, аминокиселина и других хемикалија које лучи људска кожа. Оно што се добија када се отисак узме је „лична карта“ свакога од нас, јединствена „шара“ коју чине такозване папиларне линије на кожи прстију. У техникама које је полиција донедавно користила било је могуће добити отиске само уколико су релативно свежи и садрже довољне количине течности и соли.

С појавом две нове технике, хемијске и ласерске,

**ПРЕСТУПНИЦИМА
СВЕ
ТЕЖЕ**

ЛАСЕР РАДИ ЗА

**ЗАХВАЉУЈУЋИ НОВИМ
ТЕХНИКАМА,
ПОЛИЦИЈСКИ
СТРУЧЊАЦИ У СТАЊУ
СУ ДА
ИДЕНТИФИКУЈУ
ОТИСКЕ ПРСТИЈУ
КОЈЕ РАНИЈЕ НИСУ
МОГЛИ НИ ДА
ОТКРИЈУ**

отисак прста више ни издалека није тако тешко „ухватљива“ ствар као што је некада био. Али шта је то што је недостајало најстаријој и вероватно најпознатијој техници идентификације, оном беличастом прашку који смо видели у толико криминалистичких филмова?

Његова основна мана је у ствари и принцип на коме делује: честице прашка задржавају се на честицама течности или кристалима соли људског зноја. У случајевима када је отиске требало открити на папиру, тканини или неком другом порозном материјалу, прашак је постајао практично неупотребљив, јер је таква подлога упијала највећи део течности из отиска.

Оно што није могло да се постигне прашком, остварује се данас применом хемикалија.

Откриће на погрешном месту

Вероватно најширу примену има нинхидрин, хемикалија у додиру с којом иначе безбојне киселине попримају боју. Како је реч о киселинама које луче папиларне линије коже, резултат је отисак са јасно оцртаном „личном“ шаром. Нинхидрин се с посебним успехом примењује за откривање отисака на папиру.

Али, шта се дешава уколико отисак не садржи довољно аминокиселина да би нинхидрин могао да делује? Тамо где их нема, треба их створити, гласи одговор. Ово се постиже тако што се „неодговарајући“ отисак излаже дејству ензима који разбијају инертне састојке аминокиселина у отиску прста. Тада на сцену ступа нинхидрин.

Још једно, релативно ново средство у арсеналу хемијских средстава криминалистичких служби је суперлепак. Показало се да лепак који зачас лепи све, исто тако успешно открива и отиске прстију тамо где их је донедавно било готово немогуће добити: на најлон-кесама, пластичним чашама и тканинама.

Занимљиво је да се још шездесетих година сазнало за ову особину цианоакрилата (суперлепка), али се до открића, у неку руку, дошло на погрешном месту: у индустрији. Где год је у процесу производње суперлепак остављен да стоји извесно време, искрсавали су и јасно уочљиви отисци прстију беле боје.

Суперлепак делује изузетно брзо и при том емитије топлоту и гасове који се везују за хемикалије у отисцима. Када се тај гасовити цианоакрилат стврдне, појављују се отисци беле боје које је немогуће избрисати.

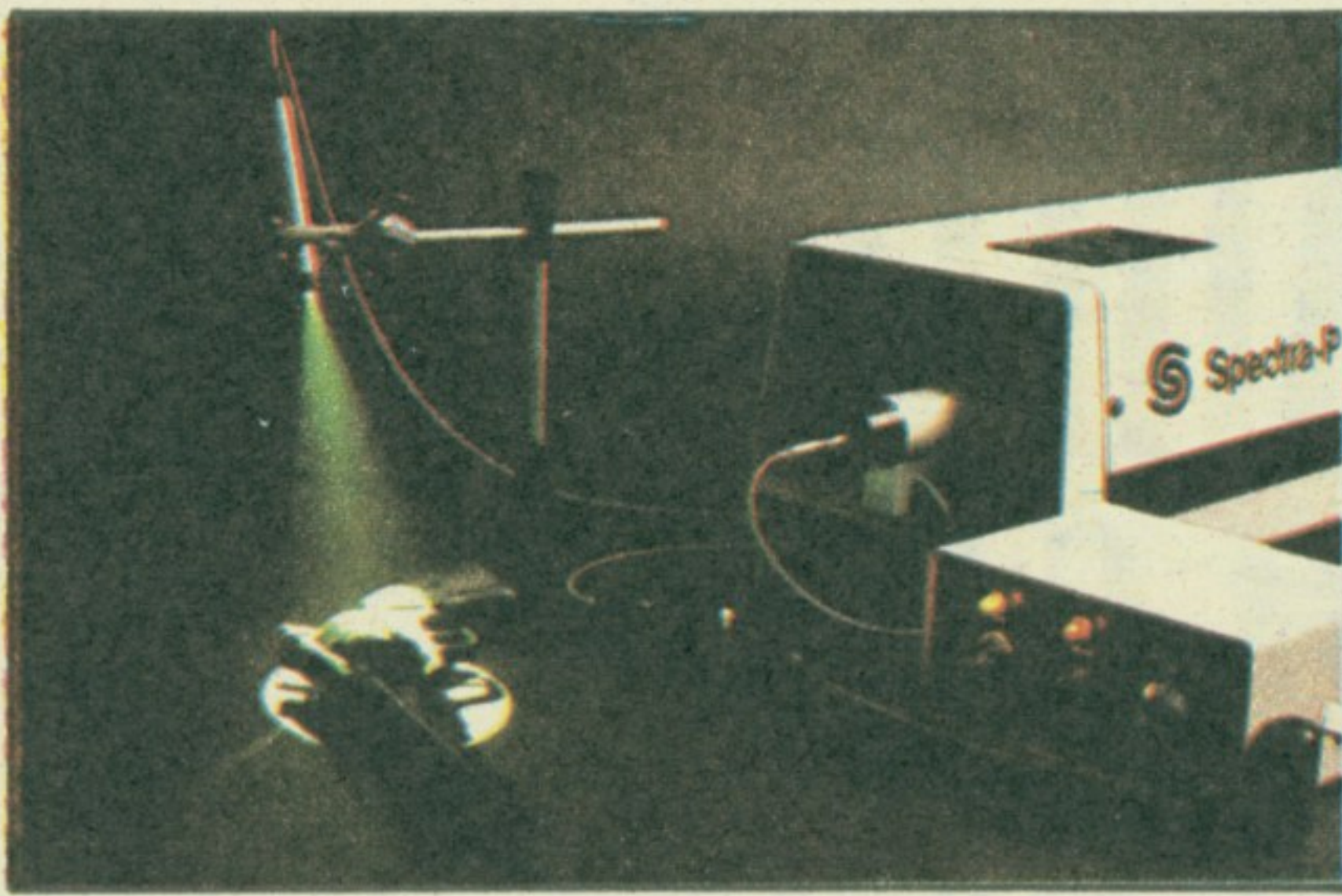
Довољно је, рецимо, да се суперлепак остави у некој затвореној посуди од 36 сати до 30 дана, па да се, без икакве интервенције,

Линије
које
нас
одају.
Отисак
прста
је
у ствари
талог
честица
течности,
соли,
масти,
уља
и
аминокиселина
које
лучи
наша
кожа.

Невидљиви голим оком, под ласерским снопом указују се јасно уочљиви отисци прстију светложелене боје.

ПОЛИЦИЈУ

ник Лен Стернески седи за терминалом компјутера. На екрану се налази снимак отиска прста. Снимак је начињен на месту провале и убачен у аутоматски систем за идентификацију. Компјутер поставља програмска питања која се одnose на узети отисак.

— Сигуран сам да је реч о десном кажипрсту — каже Стернески — убацићу то у компјутер. Чак и убацивањем података као што је овај постижу се велике уштеде у времену. У овом случају, компјутер аутоматски елиминише девет десетина информација из банке података, оне које се односе на преосталих девет прстију.

Следи састављање дијаграма специфичних идентификационих карактеристика отиска које ће компјутер касније математички обрадити. Снимак отиска поравнава се у односу на две координате на екрану. Тачка њиховог пресека поклапа се са средиштем отиска. Компјутер тада тачкама означава крајеве папиларних линија и линија њиховог рачвања, потом те тачке повезује и пребројава места на којима линије рачвања секу папиларне линије. Следе математичке операције на основу којих се врши коначна идентификација.

Посао за 33 године

Дванаест минута пошто је Стернески убацио снимак отиска у компјутер, штампач је одједном оживео. Стернески је отцепио ролну и проучио низове одштампаних бројева.

— Мислим да га имамо — промрмљао је — изгубио се у суседној просторији у којој се налази картотека.

Преварио се. Требало је да каже „имамо је“. Вратио се носећи картон на коме се налазило десет отисака од којих су сви припадали истој женској особи, а један се у потпуности поклапао са отиском узетим на месту провале: отисак десног кажипрста. Компјутер је издвојио баш тај отисак између 29 јаким „кандидата“ до којих је дошао пошто је за 12 минута прочешљао 39.020 отисака из картотеке која броји милион.

Уштеда у времену је највећа предност компјутерске идентификације. Да би се ручно прегледала картотека од 300 хиљада картона, уз осам сати рада дневно, седам дана у недељи, биле би потребне тридесет и три године. Компјутер тај исти посао обави за неколико сати.

М. Илић

Сигуран сам: то је десни кажипрст!

У замраченој просторији у седишту ФБИ у Вашингтону један пиштољ лежи на столу испод апарата који подсећа на пројектор и који је повезан са ласером јачине 18 вати. Лаборант ставља наочаре са наранџастим стаклима и за њега у том тренутку зелена светлост ишчезава. Кроз наочаре види пиштољ прошаран јасним светложеленим отисцима прстију.

О примени ласерске технике у криминалистици почело је да се размишља отприлике у исто време када и о суперлепку. Пошло се од сазнања да неке врсте материја, укључујући ту и извесне хемијске елементе у људском телу, када их изложимо дејству одређене врсте енергије каква је, рецимо, ласерска, емитују електромагнетске таласе. Тачније, оне тада сијају.

У првим техникама ласерске детекције отисака прстију стручњаци су се ослањали на флуоресценцију њихових хемијских састојака, такозваних рибофлавина, и пет до шест других састојака који су по природи флуоресцентни. Дешава се, међутим, да хемијски састав површине на којој су отисци остављени смањује или онемогућава природну флуоресценцију. У тим случајевима користе се флуоресцентни прашак или боје или се отисак подвргава хемијском поступку који га чини флуоресцентним. Резултат: отисци које на други начин не би било могуће добити.

У полицијској станици у Минеоли у држави Њујорк, полицијски службе-

је, на површини појаве отиска који су случајно остављени. Пре петнаестак година кренуло се с експериментима чији је циљ био да се тај процес убрза. Резултат: данас он траје од 15 до 20 минута.

Сарадник енглеског часописа за науку „Њу сајентист“ Тимоти Бејк описао је како то у пракси изгледа.

„Додали су ми једну најлон-кесу. На неколико места сам је згужвао прстима. Лаборанткиња је пинцетом узела кесу, спустила је у стаклену реторту, отворила другу кесу са ознаком „генератор“ из које је извукла јастуче од газе, спустила јастуче у реторту, попрскала га с неколико капљица из две боце означене словима „А“ и „Б“ и херметички затворила реторту. У боцама су се налазиле две хемијске формуле суперлепка, у генератору катализатор.

Истог часа из јастучета од газе подигао се облачић белог дима који је за неколико секунди обавио најлон-кесу. Петнаест минута касније лаборанткиња је извукла кесу из реторте. Била је прошарана белим отисцима и ма колико се трудио, нисам успео да их уклоним“.

Компјутерски дијаграм отиска прста. Тачке означене бројевима представљају крајеве папиларних линија и линија њиховог рачвања. Повезивањем тих тачака и пребројавањем места на којима линије рачвања секу папиларне линије, добија се дијаграм на основу кога се врши коначна идентификација.

ЗАШТО

СТЕ

ПРАТИЛИ

ЕМСА?

КАКО СЕ
ПРОЧУО
СКОТЛАНД ЈАРД

ОВО ПИТАЊЕ
ПРОГОНИЛО ЈЕ
МЛАДОГ
ПОЛИЦИЈСКОГ
НАРЕДНИКА ДИКА
ТАНЕРА У СЛУЧАЈУ
КОЈИ ЈЕ ВЕЋ РЕШЕН.
ДОНЕО МУ ЈЕ
СЛАВУ
А МОГАО ЈЕ
ЛАКО ДА
ДОЖИВИ ПОРАЗ

Дик Танер устаде са столице и поче да шета по соби.

— Господине Малин, зашто сте пратили тог Емса?

— Он је сакупљао станарину за стару госпођу Емзли и био је један од ретких које је она пуштала у своју собу.

Наредник Танер из Скотланд јарда напрегнуто је слушао Малинову причу. Није у њој све било потаман. Ћутао је.

**Завежљај из старе
циглане**

Тешко да мистер Малин, и сам бивши полицајац, не говори истину. Ако је тако, онда је он, Дик Танер, млади наредник, решио случај убиства старе госпође Емзли о којем се већ надуго говори и нагађа.

Кад је дошао на увиђај у мали стан у поткровљу, могао је само да закључи да нема никаквог трага. Стара госпођа је лежала у локви крви. Ударац тврдим предметом у теме. И све је ово водило само несигурном закључку да је убица или старичин познаник, неки службеник коме је веровала, неко...

Приче о мистериозним убиствима шире се попут хладноће. Полако. А улазе у кости. Људи се прво забављају детаљима из новина, а онда почну да стрепе, плаше се и постају видно узнемирени. Страх се претвара у тихи бес због немоћи. И на ум им пада полиција. Јер, они плаћају толики порез а Скотланд јард, ето, ленствује, пландује, узима им новац. Бес расте. Шефови држе састанак. Добрих вести нема, па нема. Испаштају млађани наредници.

Слаба је утеха могла бити што речити Чарлс Дикенс у свом породичном часопису „Хаусхолд Вордс“ пише са таквим дивљењем о њима. „Често детективи морају да реша-

вају такве случајеве за које се нормалан човек зачужено пита: да ли људски дух уопште може да уђе у траг тим преступницима. Никаква знака пред њим, никаква ослонца. Детектива тад води једино његово искуство. Друге очи ту никакав траг не виде”.

Али, узнемирена свети-на увек тражи да се детектив изнова доказује.

Дик Танер је отишао у стару циглану. На месту које је назначио Малин нашао је завежљај. У њему неколико хаљетака и чек који је био потписан руком убијене старице. Довољно.

Емс је ухапшен. Малин је добио сто фунти награде за навођење на прави траг. Јавно мњење је аплаудирало Скотланд јарду. Шефови су Танера тапшали по рамену. Спис о убиству госпође Емзли пресељен је у архиву.

Питање и одговор

Сви су били задовољни. Само је Танер замишљенији него икад. Колеге су већ почеле да му се подсмевају иза леђа: види малог како се уобразио!

А он је у глави непрестано проверавао редослед чињеница. Никако није могао све да заокружи и на случај стави тачку. Зашто се Малин одлучио да од толико сумњивих прати баш тог Емса? И то у правом тренутку, био је ту кад је овај склањао завежљај у старој циглани. Зашто се одлучио да га пријави тек кад је расписана награда од сто фунти? Нешто је ту сумњиво, нешто...

Зашто сте пратили баш Емса, питао је он Малина и сад је упорно покушавао да се сети израза његовог лица. Је ли био изненађен? Некад му се чинило да јесте, сигурно јесте, а онда је опет сумњао у све то. Знао је како људско сећање може бити крхко и несигурно.

Зашто сте пратили баш Емса? Зашто сте пратили баш...

Изненада је одлучио да обави претрес у Малиновом стану.

Такав ризик, сад када је ствар тако рећи решена, сви су сматрали чистом лудашћу. Танер, звезда на почетку каријере, могао је да се обрука за сва времена. Дивљење Скотланд јарду заменио би бес и подсмех Енглеске. Али Танер није могао да се одбрани од оног: Зашто сте пратили баш Емса... Гржа савести чинила му се страшнија од провалије у коју га је гурала намера да обави претрес.

Урадио је по детективском њуху и савести.

Из Малиновог стана узео је један чекић и канап на коме је недостајао висак. Нико још није разумео значење тог поступка.

У канцеларију је донео канап којим је био увезан Емсов завежљај донесен из старе циглане. Погледао га је пажљиво. Био је то крај од оног канапа који је нашао у Малиновом стану.

Чекић је однео полицијском лекару. Овај је после нешто дуго загледао, упоређивао, мерио...

— Да, наредниче — известио је експерт Танера. — Нема сумње, овим чекићем је убијена госпођа Емзли.

Шефови Скотланд јарда поново су били одушевљени. Новине су о младом нареднику писале још дуже хвалоспеве. Емс је пуштен из затвора. А лако ми Малин — који није могао да издржи а да не посегне и за оних сто фунти награде — убио се.

Илустровао Војислав Васиљевић

С. Рељић

НАШ ПРВИ МАРАТОНАЦ

ЧУДНА ПРЕКОМАНДА РЕДОВА ДРАГУТИНА

У НАЈТЕЖОЈ ТРЦИ НА ОЛИМПИЈАДИ У СТОКХОЛМУ 1912. СРБИЈУ НИЈЕ ПРЕДСТАВЉАО АТЛЕТИЧАР, ВЕЋ ЈЕДАН ВОЈНИК ОСАМНАЕСТОГ ПЕШАДИЈСКОГ ПУКА

Каква несразмера: капетан — бог и батина у чети био је човек ниског раста, а војник који је стајао пред њим у ставу мирно — прави грмаљ!

— Дела, Томашевићу, опусти се, ниси у строју! — започео је очински официр. — Чујем да си из околине Петровца на Млави и да си к'о момак добро трчао. Веле, трком си и у Београд дошао! Хајде, испричај то, да чујем!

Редов 18. пешадијског пука Драгутин Томашевић осећао се нелагодно и премештао с ноге на ногу. Шта да се прича, било па прошло. Јесте, волео је да трчи. Био је сељаче, а ноге хитре. Колико пута се утркивао с поштанском кочијом између Пожаревца и Петровца на Млави. Дође му тако и он полети. Путници у кочији су се чудили. Једном му је неки марвени трговац кроз отворени прозор довикнуо може ли дуго тако, а он му одвратио: „До Београда!”

У Београд је стигао без минута предах. Дошао је да учи занат и да се никад више не врати у село. Било је то у пролеће 1905. Тада је имао петнаест година. Да је београдским газдама, на чија је врата закуцао, рекао како је доспео у град, помислили би да је ђакнут.

Из размишљања га је тргао капетанов глас. Није имао куд, описао је све своје дечачке тркачке лудорије.

Официр је пажљиво слушао. На крају му је рекао да ће га поново звати кад прибави податке од друштва „Душан Силни”.

Најбржи Београђанин

Редову тек сада ништа није било јасно. У каквој је вези његово служење војске с „Душаном Силним”, питао се. Чланови тог друштва били су пионири спорта у Србији, Томашевић такође. Вежбао је на справама, бацао куглу и такмичио се у трчању по ливадама. У чаршији се увелико причало да је најбржи Београђанин.

Док се враћао у јединицу, војник је покушавао да одгонетне шта у ствари капетан жели. Тих дана у чети се шушкало да ће бити унапређен у чин десетара каплара, али он то никако није могао да повеже с љубављу према трчању. Унапређење се даје због дисциплине и прилежности, а не због хитрих ногу.

београдских спортиста и спортских радника. Они су се и обратили команди 18. пешадијског пука. Војне власти су изашле у сусрет захтеву и омогућиле војнику слободно време за тренинг. Да би се проверила његова форма, ондашњи „Олимпијски клуб” је организовао трку од Кошутњака до Умке и назад у дужини од 40 километара и 200 метара, колико је износила и маратонска стаза у околини Стокхолма. Томашевић је глатко победио. Више није било сумње да је он наша нада на Олимпијади.

У Стокхолму се српски редов осећао збуњеним. Тако леп и толики град никада у животу није видео. А тек врева и шароликост на улицама. После неколико дана се окуражио, стићи ће на циљ међу првих пет макар после тога издахнуо од исцрпљености!

Маратонска трка је била у центру пажње шведске и светске јавности. Одржана је 1. јула 1912.

Стартовала су 62 такмичара. Редов Томашевић се није уплашио. Заборавио је на свечану и бучну атмосферу, спортске асове, гледаоце... На тренутак би избио на чело, па застао, али се углавном држао водеће групе.

Кризу, највећег непријатеља маратонаца, није имао. Тако се држао све до пред крај трке. И онда пех! Ногом је незгодно стао у рупу на путу и повредио зглоб. На лицу му се видео бол. Застао је и наглим покретом руке покушао да врати зглоб на место. Наставио је даље, али више храмајући него трчећи. Издржао је до краја, чак стигао тридесет седми на циљ. Иза себе је оставио многе познате светске атлетичарске асове.

Сутрадан су све шведске новине донеле опширан текст о подвигу српског такмичара Драгутина Томашевића.

У Београду се тих дана само о њему говорило. Њега је било срамота. Покушао је да објасни друговима у чети:

— Славе ми, нисам се препао од онолико људи, ал' сам ногу повредио!

★★★

Током 1915. Томашевићева јединица се борила између Пожаревца и Петровца на Млави, у крају у којем је као дете заволео трчање. Аустријанци су надирали према положају који је бранио његов вод. Тада је био наредник. Да би дао пример војницима, исукао је сабљу и повео борце на јуриш. Добио је три метка у груди. Пошто је непријатељ одбијен, српски војници су пребацили тешко рањеног Драгутина Томашевића у село Рашанац. Њему, међутим, није било спаса.

Миленко Тодоровић

У војсци су га сви волели. Био је мио и увек спреман да подметне леђа за друга. У младости се напатио. У Београду је могао да бира између учења трговачког посла и заната. И једно и друго почињало се од шегртовања а пут до звања калфе био је дугачак и мучан. Требало је издржати године тешког рада од зоре до мрака. Драгутин Томашевић је успео: у деветнаестој години постао је трговачки помоћник. Израстао је у кршног и наочитог младића. Лекар регрутне комисије дочекао га је раширених очију.

— Алал ти вера, Томашевићу! Тако здравог регрута још нисам срео!

Није прошло ни десетак дана од разговора с капетаном, а Драгутин Томашевић поново се обрео пред њима. Официр је био добро расположен.

— Јеси ли ти, Томашевићу, чуо за Стокхолм?! — дочекао га је.

— Никад, господине! — одговорио је скромно војник.

— Е, видиш, то је главни град Шведске, а Шведска је на северу Европе! — наставио је капетан. — Тамо се овог лета одржавају Олимпијске игре. Доћи ће спортисти из целог света, па смо рачунали да ти учествујеш у маратонској трци.

— Немојте, господине капетане, где ћу ја тамо, обрукаћу отаџбину! — зинуо је од запрепашћења редов.

Капетан се накомрешио.

— Ни говора, то је задатак, јел' јасно!

Славе ми, нисам се препао!

Идеја да Томашевић буде наш први маратонац на Олимпијским играма потекла је од тадашњих

Илустровао Брана Јовановић

Дивљина усамљених висова Стеновитих планина, густе шуме и падине овог највећег и најдуже планинског система у западном делу Северне Америке пружају уточиште сваком ко жели да побегне од цивилизације. На овом планинском ланцу који се налази на територији САД и Канаде појединци или групе који не могу (или не желе) да прихвате норме које друштво намеће, проналазе идеално уточиште.

Педесетчетворогодишњи Доналд Николс и његов син Денијел, деветнаестогодишњак, више од годину дана током 1984. живели су као пустињаци на Стеновитим планинама. Ево њихове приче.

Друштво ће кад-тад пропасти

Доналд Николс, рођен у малом граду у држави Канзас, остао је без обожаваоног оца у седмој години. Подизао га је очух са којим се никад није слагао. После одслужене војске венчао се и одселио у Монтану, у подножју Кабинит планина. Његов брак није спасао ни син Денијел који се родио. Доналд се одселио у Цексон Хол где се запослио као механичар.

Висок, намргођен, никако није успевао да се уклопи у друштво. Није имао пријатеља, никуда није излазио сем – у дивљину Стеновитих планина. Далеко од људи, могао је да живи онако како је њему одговарало. Од природе.

Већина норми и закона које друштво намеће једноставно су против основних човекових хтења – Доналд је знао да нагласи у ретким приликама. – У суштини, свако друштво створено је само за оне који желе да се обогате да би се тим стеченим добрима касније разметали. Мрзим адвокате, школе, полицију и све остале симболе „заједнице“. Знам да ће тај њихов систем кад-тад пропасти!

Доналд је на све начине настојао да приволи свог сина да прихвати његова убеђења. Кад је дечак напунио пет година, Доналд или Дон, како су га звали, читаво лето проводио је с Денијелом у импровизованом кампу по планинама. Наметао је Денијелу уверење да се онај живот „доле“ разликује од њиховог „горе“ – слободног. „Само они јадници по градовима прижељкују кад ће доћи петак, за нас не постоје те глупе грађанске категорије“.

Денијел је наставио да одлази с оцем у планину. Све се више везивао за Доналда, прихватао је његове законе. И он је полако почео да прича о будућим временима кад ће све више људи да се одмеће у планине и живи у камповима, као што су то некад радили Индијанци.

У плановима које су отац и син ковали једна ствар је недостајала. Жена. Тешко је било претпоставити да ће било које женско створење бити вољно да дели њихову судбину. Зато је Доналд Николс 1978. купио ланац за пса. Кад нађу жену која им се допадне, везаће је за дрво.

Дивље животиње – једино друштво

Када је Денијел Николс завршио школовање, преселио се у Цексон Хол, код оца. Запослио се у неком ресторану. Прао је судове. Тада још није желео да сасвим напусти градски живот.

– Врло брзо и сам сам схватио да је отац у праву. Радно време, посао, ти људи који су ме с неповерењем гледали, све ми је то сметало. Нисам ја „један од њихових“.

У рану јесен 1983. Доналд и Денијел Николс доносе коначну и неопозиву одлуку. Одлазе заувек у планине. Лутају по шумама, селе се од Америке до Канаде. Заушављају се где им падне на памет. Живе од дивљачи и рибе коју упецају. Колико год могу,

**ДОНАЛД И ДЕНИЈЕЛ НИКОЛС,
ОТАЦ И СИН, БИЛИ СУ
ОДМЕТНИЦИ ОД ДРУШТВА. ТЕК У
ДИВЉИНИ ОСЕЋАЛИ СУ СЕ
СЛОБОДНИ. У ШУМИ У КОЈОЈ СУ
ЖИВЕЛИ САМО ИМ ЈЕ НЕШТО
НЕДОСТАЈАЛО. ЖЕНА. ОДЛУЧИЛИ
СУ ДА ЈЕ У СВОЈ СВЕТ ДОВУКУ
СИЛОМ**

избегавају сусрете с људима. Само понекад сиђу у неки градић да купе неопходне намирнице, да обнове залихе вискија. Дивље животиње су им једино друштво.

После годину дана усамљеничког живота жеља да у њихов „идеални“ свет уђе и нека жена све је већа.

Допашће ти се с нама!

Двадесетчетворогодишња Кари Свенсон, висока плавуша, чувена је атлетичарка. Њен спорт је биатлон – комбиновано такмичење у скијашком трчању и гађању из пушке. У марту 1984. године, на светском такмичењу у Шамонију, у женској категорији Кари Свенсон је била пета. Постала је најбоља америчка такмичарка.

За летњи распуст, пошто је на Универзитету у Монтани дипломирала микробиологију, Кари је одлучила да се запосли као келнерица на једном ранчу, на око 80 километара од америчког националног парка Јеловстон. Намерно бира то усамљено место, да би била што ближе теренима где је неометано могла да трчи и стиче кондицију.

После обављеног посла Кари Свенсон је 15. јула, негде око три сата, кренула на уобичајени тренинг. Трачала је пут Улери језера. Пошто је био изузетно топао дан, на себи је имала само црвени шорц и лаку мајицу.

Доналд и Денијел Николс су већ неколико дана камповали у близини Улери језера. Дошли су с једном једином намером – да ухвате неку жену.

Кари су приметили већ првог дана по доласку. Она је по свему одговарала жени за каквом су трагали. Само је требало да смисле како да је ухвате.

Кари Свенсон им је сама олакшала посао. Трчала је уском стазом крај језера. Кад је већ дубоко загази-

ла у шуму, на стази је приметила двојицу људи застрашујућег изгледа. Обојица зарасла у косу и браду, држала су пушку и нож у рукама. Није могла да их миомлиће. Кад је покушала да се врати, препречили су јој пут.

– Нећемо ти ништа – први је проговорио Доналд. – Немамо прилике да разговарамо са много жена а ти нам се баш свиђаш.

Кад су је питали како се зове, измислила је и рекла Сју. Брзо их је слагала да је удата, да не може дуго да се задржава, јер ће јој се муж забринут.

Били су неумољиви. Одвукли су је још дубље у шуму, до кампа. Већ спрењени ланац за пса ставили су јој око руке и привезали је за дрво. Уверавали су је да јој неће учинити ништа нажао. Само нек она са њима преноћи и добро размисли да ли жели да дели живот у дивљини. Сигурно би јој се допало.

Денијел је покушао да је одобровољи. Показивао јој је цртеже које је правно угљем по остацима неких цакова. Однекуд је извукао и стрип и дао јој да се „забавља“. Кари је била ван себе. Била је сигурна да јој је то крај. Још кад су јој насилно скинули шорце да би га уваљали у прашину да је могући спасиоци не би приметили, пала је у несвест.

После пет месеци

Чим су приметили да је нема, њени пријатељи су кренули у потрагу. Цим Швалб је пошао с Аланом Голдстајном који је био наоружан. Мислили су да је можда напао гризли јер је примећен у близини језера.

После неколико сати, кад се већ смркло, Цим и Алан су одлучили да потрагу наставе сутрадан. Кари је тад већ 18 сати преживљавала праву агонију. Онда је, рано ујутру, на камп прво наишао Швалб, а убрзо и Голдстајн. Уперно је пушку у Николсове, међутим, био је спор. Доналд га је једним хицем у главу усмртио. У паници, пуцао је и у Кари. Погодио је у пределу левог плућног крила.

Кад је видео шта се догађа, Цим Швалб је потрчао натраг, схватио је да ненаоружан не може ништа да учини.

Денијел и Доналд су купили своје ствари и оставили Кари да квари. Срећом, добра кондиција и присебност духа су је спасли. Хеликоптер који је кренуо да је тражи брзо је пронашао. Сместа су је пребацили у болницу.

Доналд и Денијел Николс пронађени су тек после пет месеци. Денијел је осуђен на двадесет а Доналд Николс на 85 година строгог затвора.

В. Софреновић

ФЛАШ ГОРДОН: ТАМНА ПЛАНЕТА

ПИШЕ: ДОН МУР (DON MOORE)
ЦРТА: МАК РЕБОЈ (MAC RABOY)

НА ПЛАНЕТУ УР, ДАЛЕКО ОД ЗЕМЉЕ, ТРИ ЗЛОЧИНЦА БИЛА СУ ИЗВЕДЕНА ПРЕД СУД...

СТРАГ, РАСТ И ТУЛА! ОПТУЖЕНИ СТЕ ЗА ХЛАДНО-КРВНО И ОКРУТНО УБИСТВО! БИТЕТЕ ПРОТЕРАНИ НА ТАМНУ ПЛАНЕТУ...

ТАМНУ ПЛАНЕТУ? ОХ, НЕ!

ТАМНА ПЛАНЕТА... ХЛАДНА И БЕЖИВОТНА НА РУБУ ДАЛЕКОГ СОМАРНОГ СИСТЕМА... НАКОН МНОГО ВЕКОВА НА НЈУ СЕ СПУСТИО ЈЕДАН БРОД...

...СТАВИО СВОЈ ТОВАР И ЗАВЕК ЈЕ НАПУСТИО...

ОТИШАО ЈЕ И ПОСЛЕДЊИ БРОД!

ОСТАВЉЕНИ СМО НА МИЛОСТ И НЕМИЛОСТ!

ХАЈДЕМО СТРАГ! ПОНЕСИ НАМИРНИЦЕ, ПА ДА ПОТРАЖИМО СКЛОНИШТЕ У ОНИМ ПЕГИНАМА!

ОВАЈ СОМАРНИ РЕФЛЕКТОР ЋЕ ПОМОЋИ ДА СЕ НЕ СМРЗНЕМО!

ЛЕПО ОД ЊИХ!

ЗА ТО ВРЕМЕ, ДАЛЕКО У СВЕМИРУ...

МАПИРАЛИ СМО ШЕСТО ПЛАНЕТА У ОВОМ ЈАТУ, ДЕЈЛА! А И ТО ЈЕ САМО ПОЧЕТАК!

СТИГЛИ СМО ДО РУБА, ЗАРКОВЕ! ДАВЕ СУ САМО МРТВЕ ПЛАНЕТЕ!

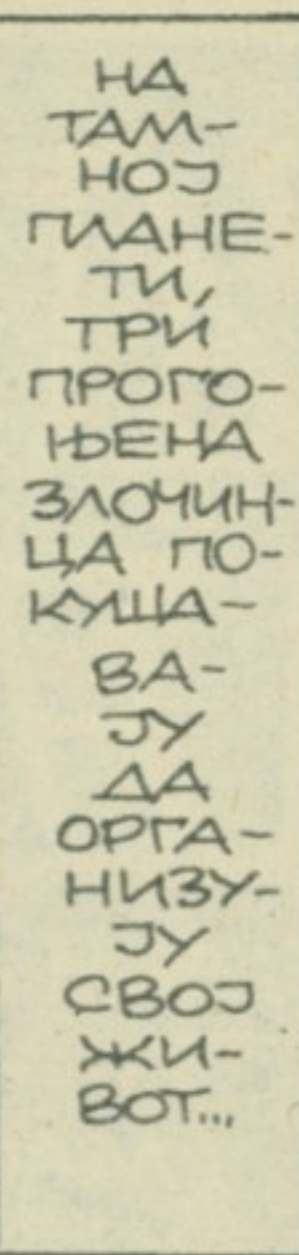
БРРР! ДАЛЕКО ОД СВОГ СУНЦА, ОВЕ ПЛАНЕТЕ СУ БЕЖИВОТНЕ! ХОЋЕМО ЛИ ИХ МАПИРАТИ?

ХОЋЕМО, ДЕЈЛ! АЛИ, ШТА ЈЕ ОНО?

ТРЕПЕРЕЊЕ СВЕТЛА... НЕМОГУЋЕ!

МОЖДА ЈЕ ПРЕДСТРАЖА НЕКОГ СВЕТА! ТРЕБА ДА ПОГЛЕДАМО, ЗАРКОВЕ!

НА ТАМНОЈ ПЛАНЕТИ, ТРИ ПРОГОНЈЕНА ЗЛОЧИНЦА ПОКУШАВАЈУ ДА ОРГАНИЗУЈУ СВОЈ ЖИВОТ...

ВИДИШ, СТРАГ! НАШ СОЛАРНИ РЕФЛЕКТОР ПОДАЧАВА ЗРАКЕ И ДАЈЕ НАМ СВЕЛОСТ И ТОПЛОТУ...

АХА... ДА БИСМО ЧИТАЛИ ДНЕВНЕ НОВИНЕ! ХА!

А МОЖЕ ДА НАМ СЛУЖИ КАО СВЕТИОНИК... ДА ПРИВУМЕ ПАЖЊУ... ШТА?!

ТУЛА, ДА ЛИ ЈА ТО СТВАРНО ВИДИМ...

СТРАГ, ВИДИШ ЛИ И ТИ?

ПА ТО ЈЕ НЕМОГУЋЕ... НЕКИ СВЕМИРСКИ БРОД!

ВИДЕЛИ СУ НАШЕ СВЕЛО! ДОЛАЗЕ ДА НАС СПАСУ!

БРЗО! ОКРЕНИ РЕФЛЕКТОР НАДОЛЕ! ЧУЈТЕ МОЈ ПЛАН...

БРОД СЕ СПУСТИО...

МОЖЕ ДА СЕ ДИШЕ АЛИ НЕМА НИ ЗНАКА ЖИВОТА!

СВЕЛОСТ СЕ ВИДЕЛА СВЕ ДОК СЕ НИСМО СПУСТИЛИ! ТРЕБА ПОГЛЕДАТИ ОКОЛО!

ДРЖИ СЕ УЗ МЕНЕ, ДЕЈЛ... И БУДИ СПРЕМНА ДА УПОТРЕБИШ ОРУЖЈЕ!

Т-ТАКО ЈЕ ТИХО!

ОДЈЕДНОМ...

САДА, РАСТ!

ЗГРАБИ ИХ, СТРАГ! ИМАЋЕМО ЊИХОВО ОРУЖЈЕ... И БРОД!

УХХХ!

Сопр. 1955, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

ДЕЈА И
ЗАРКОВ
СУ
БИЛИ
САВЛА-
ДАНИ...

ТО ЋЕ ИХ ЗАДРЖАТИ!
ХАЈДЕМО ДО ЊИХОВОГ
БРОДА, СТРАГ!

ТУЛА,
ПРИПАЗИ
НА ОВО
ДВОЈЕ!

НЕ МОГУ ДА СЕ СНА-
ЂЕМ СА ОВИМ
КОМАНДА-
МА!

ПРИ-
МОРАЋЕМО
ДОШЉАКЕ
ДА НАС
НАУЧЕ!

ОХ, ДА! БИЋЕ ИМ МИМО ДА
НАМ ПОМОГНУ ПА ДА ИХ
ОНДА ОСТА-
ВИМО!

СА-
ЧЕКАЋЕ-
МО ОНОГ
ПЛАВОГ, РАСТЕ!
А ОНДА
ЋЕМО...

ПОСЛЕ
НЕУСПЕШ-
НОГ ИЗ-
ВИЂАЊА,
ФЛАШ СЕ
ВРАТИО
ДО БРОДА...

ИМАМ ГА,
СТРАГ!

ШТА?

ОТЕО САМ МУ
ОРУЖЈЕ!

ФЛАШ ЈЕ
БИО УХВА-
БЕН И
РАЗОРУ-
ЖАН...

БУДИ МИРАН! НЕЋЕМО
ТИ НИШТА! ВИДИШ ЛИ
ОВО ОРУЖЈЕ?

ЗАРКОВЉЕВ
ЗРАЧНИ
ПИШТОЛ...

ШТА ОВО
ЗНАЧИ?

АКО ЖЕЛИШ ДА ИКАД
ВИДИШ СВОЈЕ ПРИЈА-
ТЕЉЕ, НАУЧИ НАС ДА
УПРАВЉАМО ТВОЈИМ
БРОДОМ!

НЕМАМ ИЗБО-
РА! ХАЈДЕМО...

НЕКОЛИКО ЧАСОВА КАСНИЈЕ...

ЕТО! СПУСТИО
САМ БРОД!
ЈЕ ЛИ ТО СВЕЗ?

САДА
ЗНАШ КОЛИ-
КО И ЈА!
ГДЕ СУ МОЈИ
ПРИЈАТЕЉИ?

НАБИ БЕШ ИХ ИЗ
ОНОГ СНЕЖНОГ БРЕ-
ЖУЈАКА! А МИ ЋЕМО НА
НОВУ ПЛАНЕТУ! ЗВО-
ГОМ, ЖУТОКЉУНЧЕ!

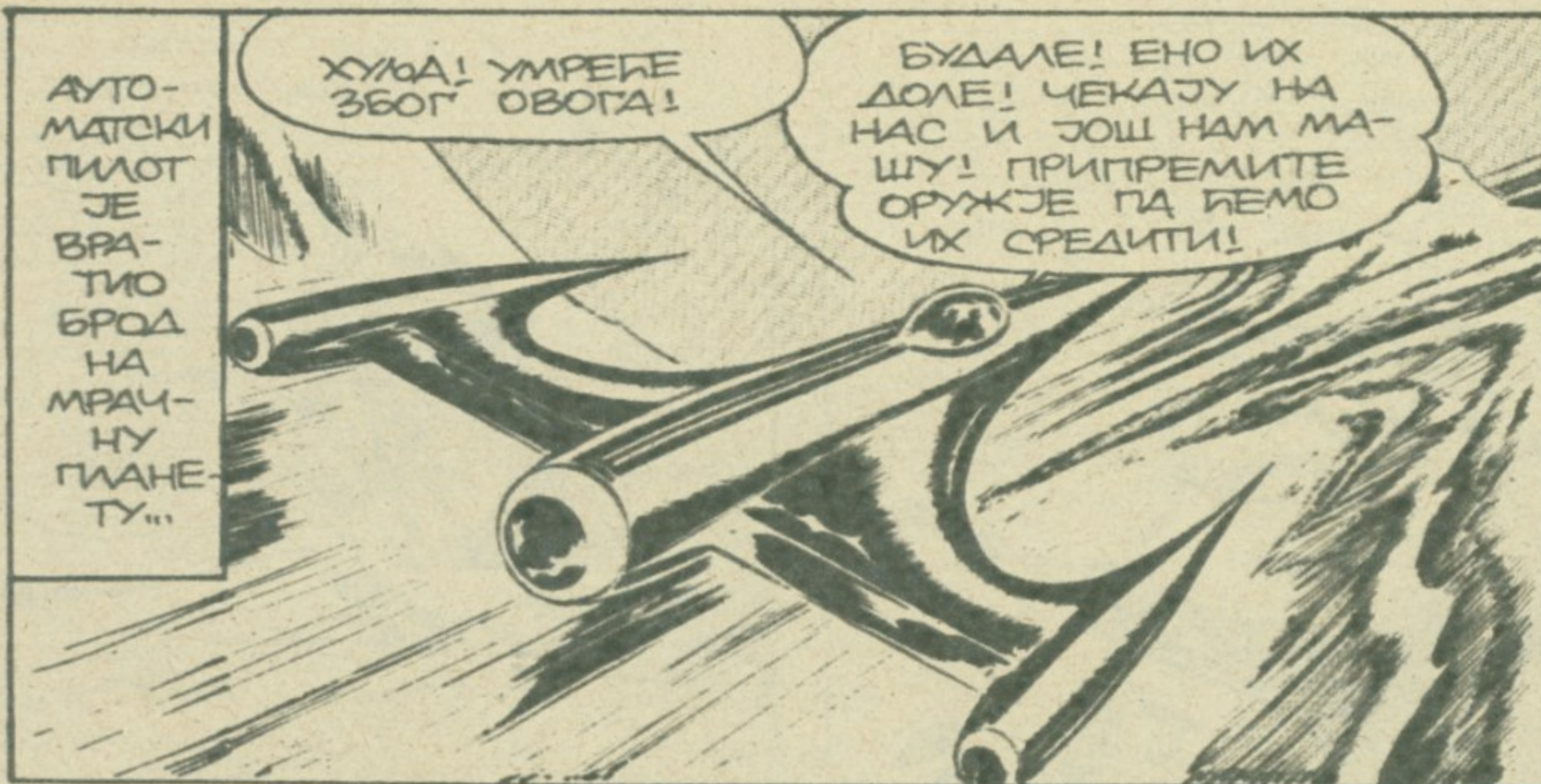
ЈОШ ЋЕМО
СЕ МИ ВИ-
ДЕТИ...

3
Copr. 1955, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

9-18

Copyright 1955, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

РАСТ ЈЕ ПОЩАО ЗА ДРУГИМ ТРАГОМ...

ИДЕ УЗ ЛИТИЦУ, А ОНДА НЕСТАЈЕ!

КОГА МИ ТО ЛОВИМО? ДЕМОНЕ? ДУХОВЕ? БИГА КОЈА НЕСТАЈУ У ВАЗДУХУ?

А-ХА! ТРАГОВИ СУ ДЕЛИМИЧНО ИЗБРИСАНИ! ОН ЈЕ ПОТРАЧАО УЗ ЛИТИЦУ ПА СКОЧИО ДОЛЕ! Е, САД ЈЕ МОЈ!

РАСТ ЈЕ ПОЩАО ЗА ТРАГОМ КОЈИ СЕ ЈЕДВА НАЗИРАО...

ХА! ПЕГИНА! КОНАЧНО САМ ТЕ САТЕРАО! ДОБИ, ЛЕПОТАНЕ!

А ДА ТИ УЋЕШ УНУТРА, РАСТЕ?

СА ЗАДОВОЉСТВОМ, МОМЧЕ!

ИЗБРИСАЊУ ТАЈ ТВОЈ ОСМЕХ... АУФФФ!

НИСАМ ТАМО, НЕГО ОВДЕ!

ЛЕП ПОСАО, ФЛАШЕ! ТВОЈ ОДРАЗ У ОГЛЕДАЛУ ГА ЈЕ СЛУДИО!

САДА ИМАМО ОРУЖЈЕ! ХАЈДЕМО ДО ДЕЈА!

Copyright 1955, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

САМ У БРОДУ, СТРАГ СМИШЉА ПОД ВАЛУ...

НЕБУ ВЕЧНО ЧЕКАТИ РАСТА И ТУЛУ! АКО ИСКЉУЧИМ ПИЛОТА -РОБОТА...

„УЗЛЕТЕЋУ И ЛЕПО ИХ ОСТАВИТИ! ЕВО, АКО ОТПУСТИМ ОВАЈ РЕЛЕЈ“

КЛИК!

АХА! СРЕДИО САМ
ЈЕДАН РЕЛЕЈ! ЈОШ ДВА...
И ЗЕРИСАЋУ СА ОВОГ
ЛЕДЕНОГ СВЕТА!

ДЕЈЛ
ЈЕ
БИЛА
У
ПОСЛУ...

КРЕТАЊЕМ У
ЈЕДНОМ ПРАВ-
ЦУ, А ЗАТИМ
УНАТРАГ,
ЗАВАРАЋУ
ТУЛУ!

ТАКО ЈЕ
И БИЛО...

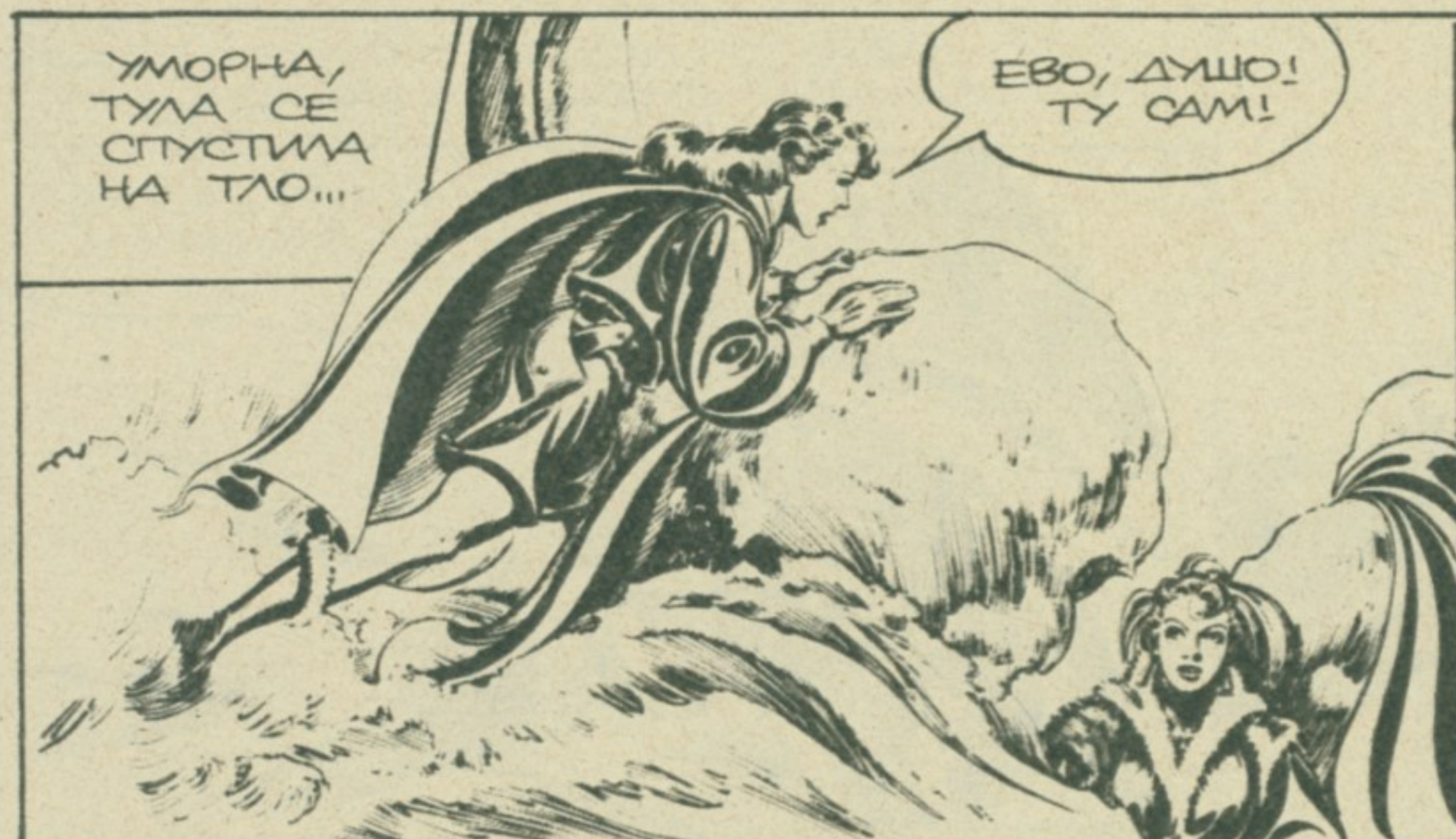
ТРАГОВИ СЕ УВЕК
ИЗГУБЕ! КАКВА
ЈЕ ТО МАГИ-
ЈА? ПРОБАЋУ
ЈОШ ЈЕДНОМ...

ДВА СНЕШКА!!! ПОЛУДЕЋУ!
ПРАВИ БУДАЛУ ОД МЕНЕ! АКО
ЈЕ НЕ УХВАТИМ, УБИЋУ
СЕ!

НОГЕ МИ
ГОРЕ... У ГЛАВИ
МИ ТУТЊИ!
МОРАМ ДА СЕ
ОДМО-
РИМ...

УМОРНА,
ТУЛА СЕ
СПУСТИЛА
НА ТЛО...

ЕВО, ДУШО!
ТУ САМ!

ОДЛИЧНО,
ДЕЈЛ! ТО ЈЕ ВЕГ
ДВОЈЕ! А САДА ЗА
СТРАГОМ! НЕ СМЕ-
МО ДА ПУЏАМО,
ЗБОГ БРОДА!

ДА ПРО-
БАМО СА
ПРЕРУШАВА-
ЊЕМ,
ОЛАСЕ?

МАЛО
КАСНИ-
ЈЕ...

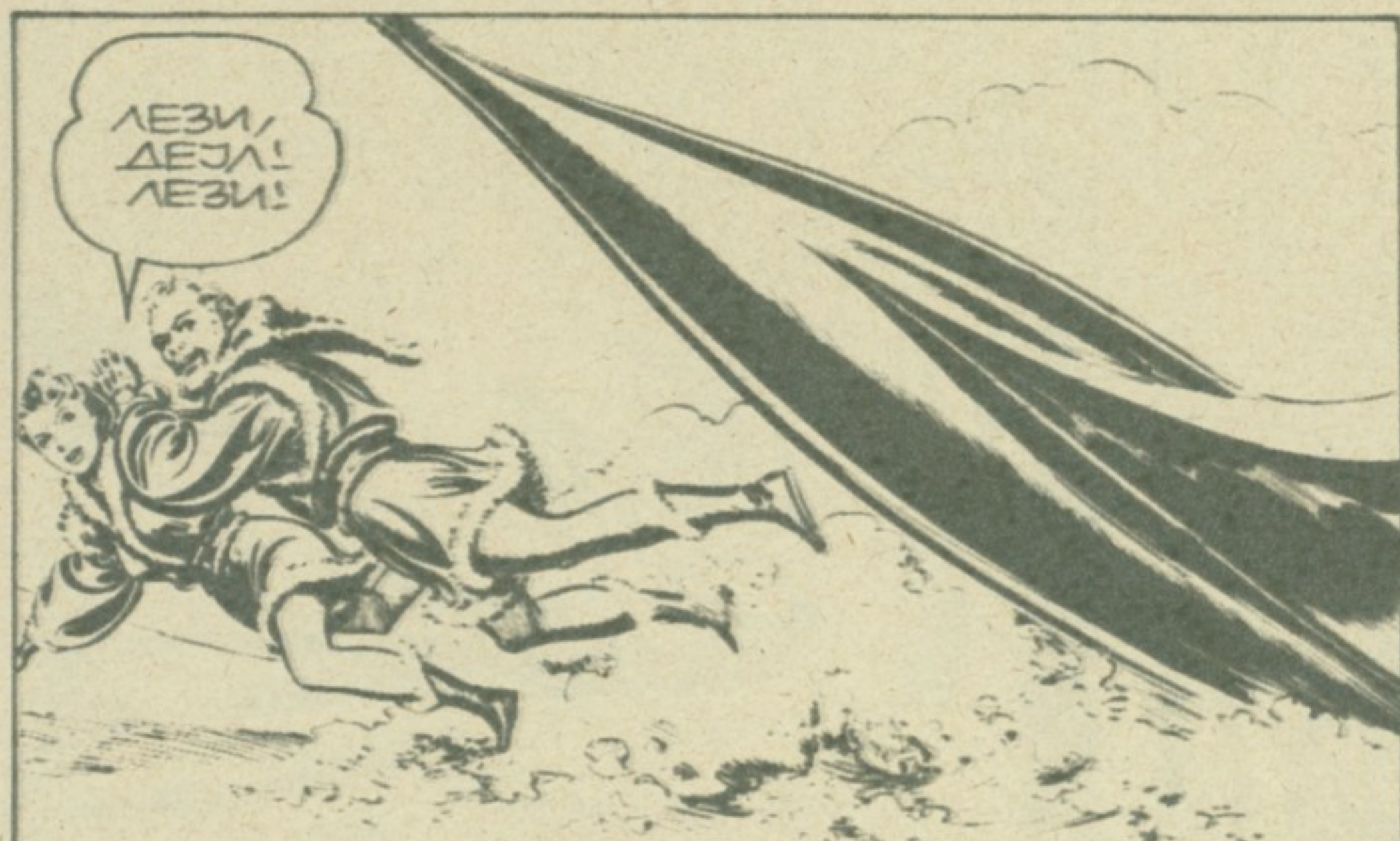
ОДЛИЧНО... ЊИХОВЕ СТВА-
РИ СУ НАМ ПОМОГЛЕ! ИЗ
ДАЉИНЕ ИЗГЛЕДАТЕ
КАО РАСТ И ТУЛА!

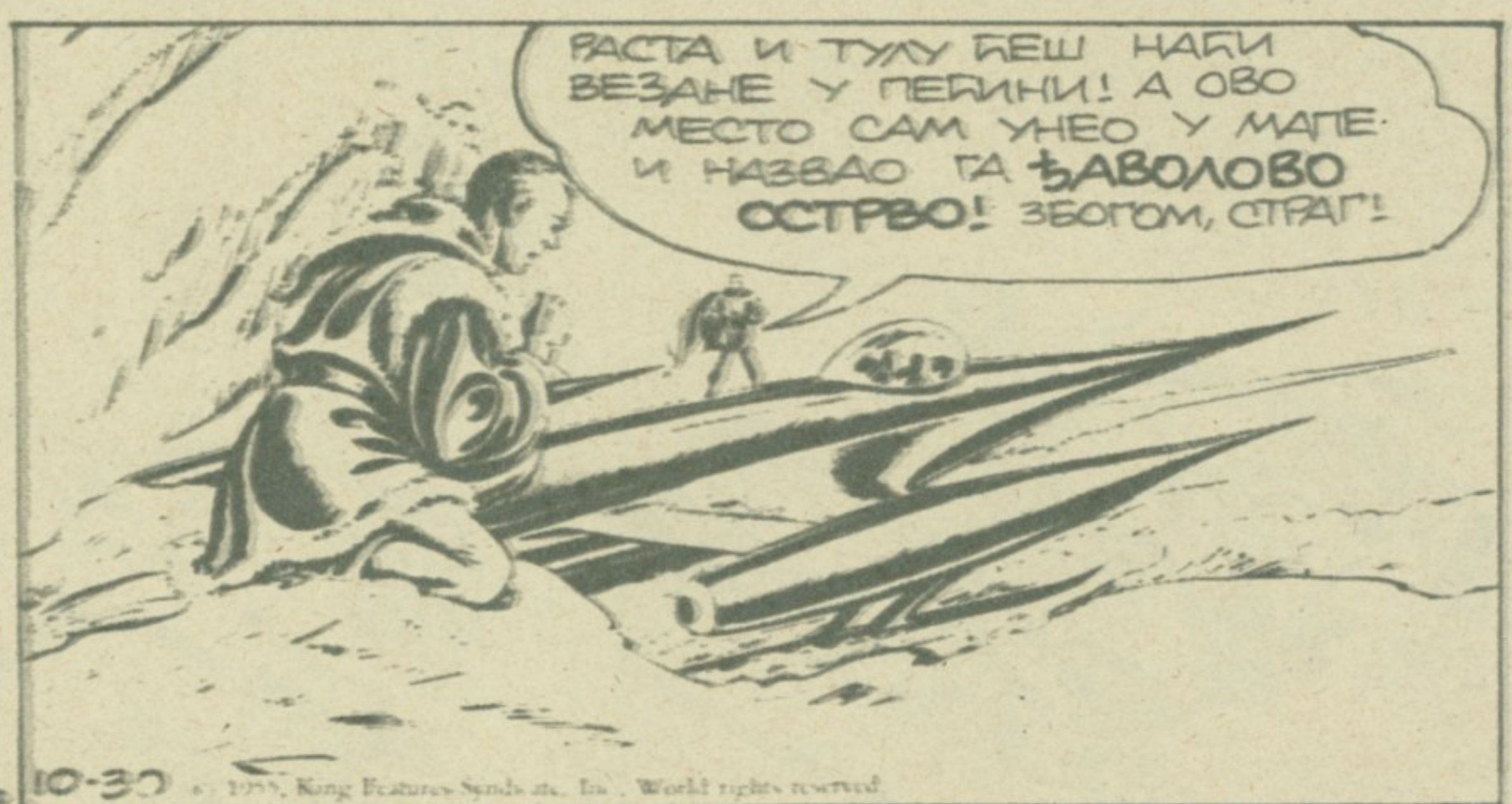
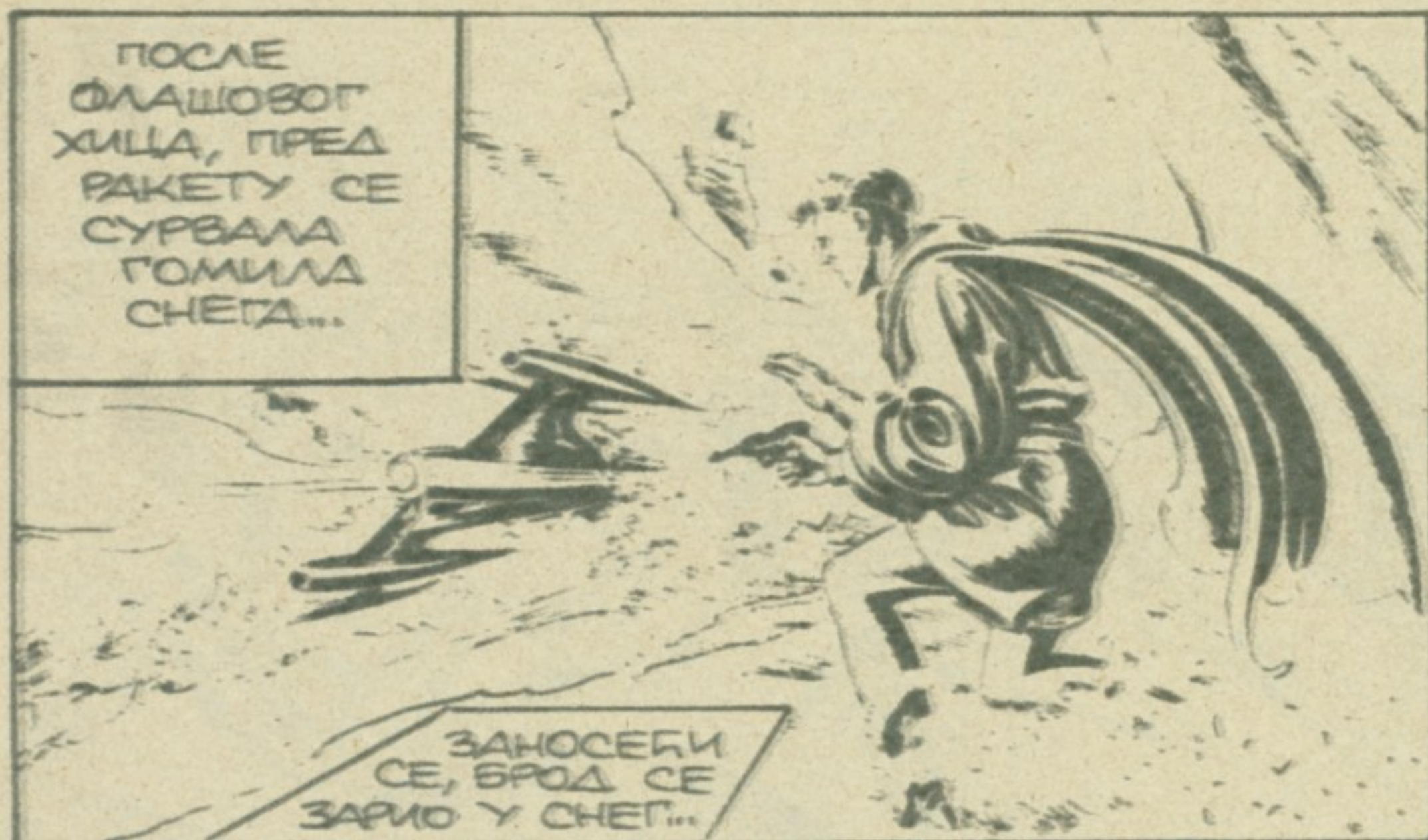
БИЋЕ ДОВОЉНО
ДА ГА ИЗМАМИМО
НАПОРЕ!

ЗАРКОВЕ,
РАКЕТА СЕ
ЗАГРЕВА!

МОРА ДА ЈЕ
ИСКЉУЧИО РО-
БОТА! УЗЛЕТЕ-
ЋЕ!

10-30 © 1979, King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

СКОРПИО:

УСАМИЉЕНИ ОСВЕТНИК

ПИШЕ: РЕЈ КОЛИНС (RAY COLLINS)

ЦРТА: ЕРНЕСТО ГАСИЈА (ERNESTO GARCIA)

У ЊУЈОРШКОЈ ЧЕТВРТИ ЗВАНОЈ СКРИВЕ-НИ ГРАД У КОЈОЈ МНОГИ ЗАДРХТЕ ПРИ ПОМЕНУ ИМЕНА СКОРПИО, ОДРАСТАО ЈЕ И МЕТ РОВИСОН. ЈЕДНОГ ДАНА, ЈОШ ДОК ЈЕ БИО ДЕЧАК, НА ДОКОВИМА ГА ЈЕ ПОЛУМРТВОГ НАШАО ОТАЦ ФЛЕ-НЕГАН. ОДВЕО ГА ЈЕ КОД БАКЕ БЛУМ И ТАКО ЈЕ МЕТ ДОБИО ДОМ.

ХИЕРОНИМУС, МЛАДИ ПОЛИЦАЈАЦ, ЈЕ ОД-ЛУЧАН И ХРАБАР ЧОВЕК...

ДА... АЛ' СУ ГА УС-ПРЕБИЈАЛИ! ХОЋУ ДА ЗНАМ КАКО СЕ ТО ДОГОДИЛО!

КАО И ЊЕГОВ БРАТ, И ОН ЈЕ СИГУРНО БИО УПЕТАЊАН У ПРВАВЕ ПОСЛОВЕ, ЗАР НЕ, НА-РЕДНИЧЕ ХИЕРО-НИМУС?

ЈЕДНОГ ЈУТРА ЈЕ У ПРИСТАНИШТУ НАЂЕНО ТЕЛО ТОМА БЛЕЈКА...

МЕТ РОВИСОН ЈЕ ПОНЕКАД ОДЛАЗИО НА МЕС-ТО ГДЕ ЈЕ НЕКАДА БИО „МАЛТЕШКИ СОКО.“ НА ЗГАРИШТУ ТЕ ЗГРАДЕ ПОДИГНУТА ЈЕ МО-ДЕРНА РОБНА КУЉА...

МЕТ НИЈЕ НИ СЛУТИО ДА ДУГУЈЕ ЖИВОТ ОЦУ ФЛЕНЕГАНУ, А СВЕШТЕНИК НИЈЕ ТО ЖЕЛЕО ДА МУ КАЖЕ...

КАО ДЕТЕ САМ СЕ ИГРАО СА БРАГОМ БЛЕЈК! ЗНАШ ЛИ ЗАШТО ЈЕ ЈЕ-ДАН ОД ЊИХ ТАКО ЗАВРШИО?

ЗАШТО НЕ ГЛЕДАТЕ СВОЈА ПОСЛА? ОСТАВИТЕ МРТВЕ НА МИРУ!

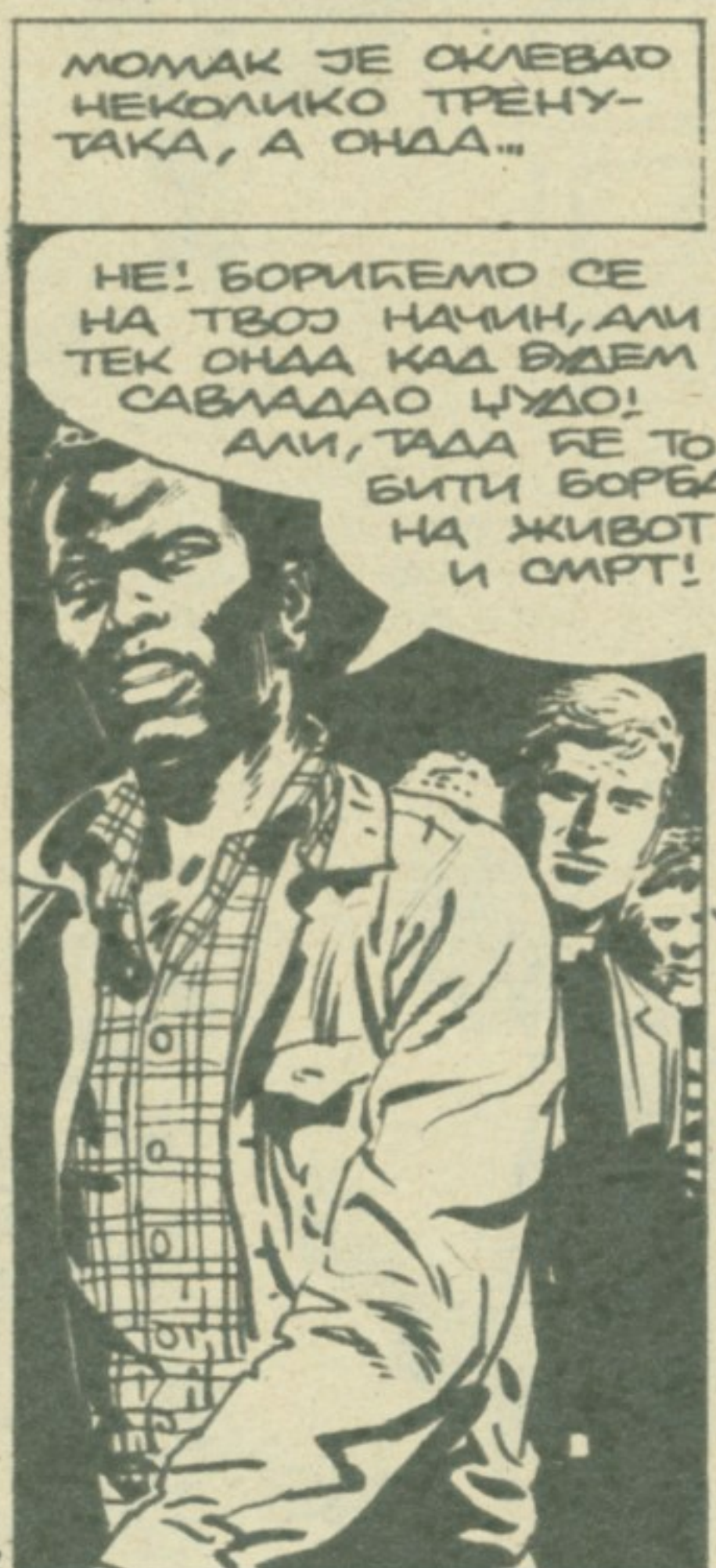
ВИДИМ ДА МЕ МРЗИШ, МЕТЕ! ТО ОСЕЋА-ЊЕ НАМ САМО ШТЕТИ, ЧИНИ НАС СЛАВИ-ЈИМ!

МА НЕ-МОЈ? ПРЕСТА-НИ ДА МЕ ГЊА-ВИШ!

У МЕТОВИМ ОЧИМА ОПЕТ ЈЕ ЗАСВЕТЛЕ-ЛА ИСКРА МРЖЊЕ...

НИСУ МИ ПОТРЕБНИ ТВОЈИ САВЕТИ!

МНОГО ШТОШТА СЕ ДОГЛАДИЛО ОД ТАДА.
ДАК ГРЕЈ, ГОСПОДАР ДОКОВА ЈЕ УБИ-
ЈЕН. ЊЕГОВО МЕСТО ЈЕ ЗАУЗЕО КАРЛ
КИЛЕР. ДЕЧАЦИ СУ ПОРАСЛИ - НЕКИ СУ
ДОСПЕЛИ У ЗАТВОР АЛКАТРАЗ, А ДРУ-
ГИ СУ ПРИХВАТИЛИ ПРИЈАТЕЉСТВО
ОЦА ФЛЕНЕГАН. МЕТ И ФЛЕНЕГАН СЕ
ВИШЕ НИСУ СРЕЛИ...

ЈЕДНОГА ДАНА, КАРЛ КИМЕР, НОВИ "ГОСПОДАР ДОКОВА",
БАНУО ЈЕ КОД ОЦА ФЛЕНЕГАНА...

ТАКО ЈЕ
ТО БИЛО... УБРЗО
ЈЕ СТИГАО И
КАПЕТАН ХИКОС
ХИЕРОНИМУС
И УХАПСИО
КИМЕРА И ОСТАЛЕ.
КИМЕР ЈЕ ОСУ-
ЂЕН НА РОБИЈУ...
ДЕЧАЦИ СУ ОД-
РАСЛИ, А ЈЕДНОГ
ДАНА СРЦЕ
БАКЕ БЛУМ
ЈЕ СТАЛО...

НЕ МОГУ ДА ЗА-
МИСЛИМ ДА ЈЕ
ВИШЕ НЕМА... КАД
БИ ПОСТОЈАО РАЈ,
БАКА БИ СИГУРНО
ОТИШЛА ТАМО...

МЕЂУ БАКИНИМ ДОКУМЕН-
ТИМА МЕТ ЈЕ НАШАО КО-
ВЕРАТ СА СВО-
ЈИМ ИМЕ -
НОМ...

ДА СЕ ОТ-
ВОРИ ПОСЛЕ
МОЈЕ СМРТИ...

БАКА БЛУМ ЈЕ МЕТУ У
ПИСМУ ОТКРИЛА ИСТИНУ;
ДЕЧАК СВЕ ДУГУЈЕ ОЦУ
ФЛЕНЕГАНУ...

МЕСЕЦ ДАНА КАСНИЈЕ
ОТАЦ ФЛЕНЕГАН ЈЕ
ДОВИО ПИСМО...

... БЛЕЈКОВ НОВАЦ
МОЖЕ ЈЕДИНО ДА
БУДЕ У ПОДРУМУ
ЗГРАДЕ ДО МАЛТЕШ-
КОГ СОКОЛА... ТАМО ЈЕ
САДА СКЛАДИШТЕ
РОВНЕ КУБЕ...

ФЛЕНЕГАН ЈЕ ОДМАХ КРЕНУО НА
НАЗНАЧЕНО МЕСТО...

ПРЕТРАЖИО ЈЕ СВАКИ
КУТАК И НАЈЗАД...

... НАШАО НОВАЦ КОЈИ ЈЕ МНО-
ГИМА ДОНЕО НЕВОЉЕ, ЗБОГ
КОГА СУ ИЗГУБЉЕНИ МНОГИ
ЖИВОТИ...

СЛИКОВНИЦА О ЗМАЈЕВИМА

ЗМАЈЕВИ СУ ФАНТАСТИЧНА БИКА НАТПРИРОДНЕ СНАГЕ И ОСОБИНА КОЈА СЕ ЧЕСТО ЈАВЉАЈУ У ЛЕГЕНДАМА. ИМАЈУ ТЕЛО ЗМИЈЕ ИЛИ КРОКОДИЛА А ГЛАВУ ЛАВА, СОВЕ, ОРЛА, ОГРОМНА КРИЛА, ИЗ УСТА ИЗБАЦУЈУ ВАТРУ И МУЊЕ.

МОЖДА ПРЕДСТАВЕ О ЗМАЈЕВИМА ВУКУ ПОРЕКЛО ИЗ ПРАИСТОРИЈЕ!

ОВО ЈЕ КИНЕСКИ ЗМАЈ (СА ФЕСТИВАЛА)

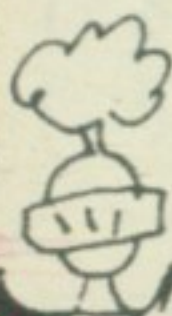
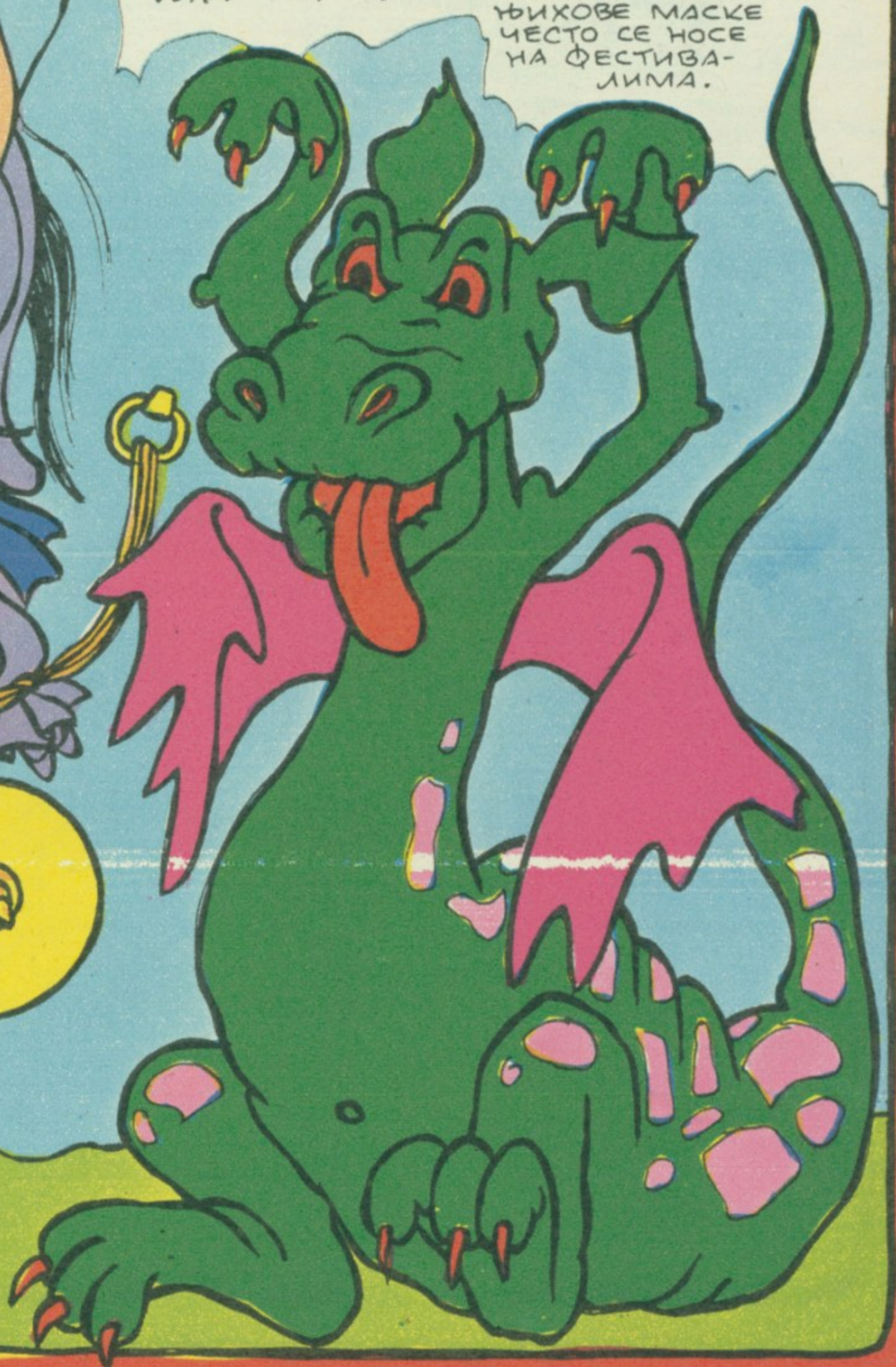
У КИНЕСКИМ ЛЕГЕНДАМА ЗМАЈЕВИ СУ ДОБРИ И ПОМАЖУ ЛУДИМА, УГЛАВНОМ НЕ ЛЕТЕ И ЊИХОВЕ МАСКЕ ЧЕСТО СЕ НОСЕ НА ФЕСТИВАЛИМА.

СЊИМА СУ СЕ БОРИЛИ МНОГИ ЈУНАЦИ - ПЕРСЕЈ, ХЕРКУЛ, ЗИГФРИД, ТРИСТАН...

ЗМАЈЕВИ У ЛЕГЕНДАМА ЕВРОПСКИХ НАРОДА ВОЛЕ ДА УГРАБЕ ПРИНЦЕЗУ ИЛИ БАР ЛЕПУ ДЕВОЈКУ.

ОВАКО ЈЕ ОТПРИЛИКЕ ИЗГЛЕДАО ШЛЕМ ЈУНАКА КОЈИ СУ СЕ БОРИЛИ СА ЗМАЈЕВИМА. ИМАО ЈЕ ОПАСНЕ ОШТРЕ ШЛОКЕ.

КЊИГЕ ЗА ВАШ УСПЕХ У ЖИВОТУ

1. A. M. Semorie: „И ВИ МОЖЕТЕ ИМАТИ СУПЕРПАМЋЕЊЕ“

– VI изд. Програмирани приручник технике памћења и учења, којим можете вишеструко повећати своје памћење и способност учења.

I књига „МЕТОДЕ И ТЕХНИКА ПАМЋЕЊА“ (202 стране) дин. 1.500.–

II књига „ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА“ (228 страна) дин. 1.500.–

ПРАКТИЧНЕ, ЛАКО СХВАТЉИВЕ И СВИМА ПРИСТУПАЧНЕ МЕТОДЕ БРЗОГ, ЛАКОГ И ТРАЈНОГ УЧЕЊА И ПАМЋЕЊА свих врста података и знања

Комплет (обе књиге заједно) дин. 2.500.–

Формат 17х24 цм, 430 стр., преко 150 илустрација, 15 самотестова.

2. S. Yesudian – E. Haich: „ЈОГА И СПОРТ“

– Комплетан, практичан и веома приступачан приручник ХАТХА ЈОГЕ древне и широм света потврђене јединствене уметности Истока за стицање и очување доброг здравља током целог живота.

Ко жели ДОБРО ЗДРАВЉЕ И ЛЕПУ ЛИНИЈУ, ПСИХИЧКИ МИР И СНАГУ треба да проучи ову веома распрострањену књигу преведену на 19 језика света у преко два милиона примерака.

Цена: дин. 1.500.– цени формат, 224 стр., преко 70 илустрација.

3. S. Yesudian: „ЈОГА И ЗДРАВЉЕ“

– Виши курс ХАТХА ЈОГЕ, наставак књиге „ЈОГА И СПОРТ“

Програмирани приручник примене најбољих метода Хатха јоге за сваку седмицу у години. СПЕЦИЈАЛНИ РЕГИСТАР И ДИЈАГНОСТИЧКИ ИНДЕКС за преко 140 обољења омогућује ефикасну примену најбољих метода за поједине органе и обољења.

Цена: дин. 1.500.– цени формат, 221 стр., преко 250 илустрација.

Комплет (обе књиге „ЈОГА И СПОРТ“ и „ЈОГА И ЗДРАВЉЕ“ заједно) дин. 2.500.–

Све књиге су штампане латиницом на фином офсет папиру са корицама у више боја.

ГАРАНЦИЈА: Сваком незадовољном читаоцу наших књига одмах враћамо новац ако неоштећену књигу врати у року од пет дана након пријема.

Код испорука за иностранство зарачунавамо поштарину и паковање.

БИБЛИОТЕКА САЗНАЊА
НАРУЧБЕНИЦА – П. Заб. IV/86

1. СУПЕРПАМЋЕЊЕ
2. ЈОГА И СПОРТ
3. ЈОГА И ЗДРАВЉЕ

КОМ.
КОМ.
КОМ.

АДРЕСА НАРУЧИОЦА
(испунити читко ШТАМПАНИМ СЛОВИМА)

Име и презиме _____

Улица и број _____

Пошт. бр. и место _____

Књиге плаћате поузећем – поштару код преузимања.

Наручите на адресу: „ТЕХНИКА ПАМЋЕЊА“, 3-П. П. 20/70, 11031 БЕОГРАД.

ПРОЧИТАЈ
ПРОСКИТАЈ

НЕПОЗНАТИ МЕТАЛ ПАО С НЕБА

Према писању неких совјетских листова становници Даљњегорска, града у азијском делу СССР-а, били су сведоци несвакидашњег призора. Видели су 29. јануара ове године како једна усијана ватрена лопта великом брзином пада на земљу. Убрзо је и откривена, тако да није проглашена за НЛО, већ за метеорит. Међутим, испоставило се да је и он – непознатог хемијског састава! Прва испитивања у лабораторији „открила“ су једино да је ова лопта од меког, сјајносребрног метала до сада потпуно непознатог, али племенитог, јер на њега не делују киселине.

ПУСТИЊА КОЈА ЈЕ БИЛА МОРЕ

Недавно је у једном каменолому у израелској пустињи Негев пронађен фосил зуба шиновског морског пса стар четири милиона година! Тај зуб дугачак готово 14 центиметара, коме је само корен широк 10 центиметара, говори о томе да је морска неман могла да има тело дугачко бар 25 метара. Налажење овог фосила поткрепљује и претпоставку да је некада ова пустиња била део Акабског залива.

Илустровао Зоран Петковић Петко

РЕЗУЛТАТИ ЛИКОВНОГ КОНКУРСА

МОЈА МАРКА НА ТВОМ ПИСМУ

Ево имена 22 аутора чији ће радови представљати Југославију на великом међународном ликовном конкурс у Женеви, који, међу 160 земаља чланица, организује Међународна унија за телекомуникације:

Имелда Примус, Раде Брањешчевић 31, Бањалука, Мирко Грубишић, 6. августа 8, Мајданпек, Сандра Ђирковић, М. Тита 172, Смедеревска Паланка, Мујо Ћатовић, Маршала Тита 102, Пљевља, Милош Ђенадор, Маршала Тита 9, А. Босанска Градишка, Дејан Новаковић, Пролетерска 203, Мајданпек, Александар Ракић, Булевар 23, октобра бр 12, Нови Сад, Бојан Завиршек, Кончарева 41, Сплит, Јулијана Гаврилоска, 11, септември 39, Кичево и Снежана Крстић, Маршала Тита 153/13, Сува Река. Њима припада по један двотомни комплет каталога марка за 1987. годину.

Биљана Добријевић, Марије Бурсаћ 28, Црвенка, Светозар Бишков, Жике Поповића 63, Бачка Паланка, Петра Резар, У завоју 48, Марибор, Мирјана Милосављевић, Маршала Тита Д 4, Црвенка, Небојша Радовановић, О. Ш. Иван Горан Ковачић, В. Бране 18/а, Београд, Павле Недељковић, Браће Јерковић 101, Београд, Валентина Сабо, Рибарева 126, Црвенка, Драган Станић, Бул. војводе Мишића 8/А, Београд, Драгана Томић, Сплитска 1, Зајечар, Далибор Пољански, О. Ш. Петар Драпшин, Бачка Паланка, Дејан Јовић, Ђ. Ђаковића 12, Црвенка, и Мирјана Кнежевић, Петра Драпшина 43, Црвенка.

Овим ауторима припада по један класер за марке.

Уз све радове у Женеви иде и 8 радова – 2 првонаграђена, 3 другонаграђена и 3 трећенаграђена чија имена објављујемо у идућем броју. Свама њима припада још и по један „четверцац“ марка.

Тромесечну претплату на „Политикин забавник“ добили су:

Влатко Грошић, Славонски Брод, Неда Марковић, Ивањица, Ајдин-Пучи Хаџимусић, Тешањ, Владимир Милићевић, Приштина, Дино Чехић, Бихаћ, Младен Мијатовић, Доња Махала, Милена Новаковић, Осиек, Дејан Лалић, Ник-

шић, Зорица Миоковић, Кутјево, Нада Бечелић, Ветерник, Вилдана Хаџијајевић, Тузла, Мирјана Јаничијевић, Београд, Алмир Биберкић, Градаче, Ненад Башић, Сарајево, Маја Ђорђевић, Скопље, Росанда Ален, Ријека, Јосип Лучић, Брчко, Снежана Стевановић, Сремска Митровица, Доминик Печек, Бује и Саша Шкевин, Бује.

Претплате теку од септембра.

ПОСЕБНЕ НАГРАДЕ ЗА ШКОЛЕ

Жирије накнадно донео одлуку да се Основној школи „Мате Балота“ из Буја, односно ликовној секцији професора Марасанова, која црта на компјутерима додели посебна награда. Ученици ове секције добиће мајице „Политикин забавник“.

Приједор, Тумо Илдика, Зрењанин, Никола Поповић, Даљ, Мирјан Миливојевић, Меленци, Мирко Ковачевић, Мајданпек, Иван Дрпић, Ваљево, Албертина Трбојевић, Зрењанин, Ивана Вучуревић, Зрењанин, Дарко Томовић, Зрењанин, Јасмина Мијаиловић, Зрењанин, Наташа Томашевић, Зрењанин, Драган Јојић, Зрењанин, Дарко Стефановић, Зрењанин, Ивица Лукић, Лешница, Зорица Васић, Лешница, Александар Новаковић, Лешница, Милена Божић, Лешница, Марко Велимировић, Лешница, Сергеј Михаиловић, Марасанов, Бује, Владан Максић, Лешница, Драгана Петрешевић, Лешница, Стјепан Гислер, Осиек, Александар Јовичић, Крушевац, Елвира Томола, Велики Грђевац, Марко Совре, Љубљана, Моника Кениг, Хршчево, Ивана Видовић, Зрењанин, Маријана Ристић, Бор, Драган Шикић, Опово, Јасмина Тузлић, Зеница, Љиљана Рацковић, Платичево, Бранко Јовановић, Београд, Мира Живковић, Београд, Угљеша Шајтинац, Зрењанин, Љиљана Спасић, Ниш, Дијана Бошњак, Београд, Маријана Пантић, Сурдулица, Предраг Бановић, Београд, Данијела Маркићевић, Гроцка, Љерка Вуковић, Тргир, Миленко Премовић, Тузла, Марија Димитрић, Старчево, Драгана Ерић, Умјинка Пожега, Ненад Додић, Призрен, Марија Вучић, Бор, Слободан Вујанић, Нови Пазова, Маријана Фумић, Борово, Светлана Кирова, Титов Велео, Далибор Радоњић, Подр. Слатина, Маида Мустаћ, Бор, Нови Драгана Атанацков, Панчево, Александар Новићевић, Београд, Ведран Сомбатхељи, Кнежеви-

чек, Челарево, Гарић Далибор и Доневић, Зоран, Футог, Јани Лангус, Јесенице, Наталија Рушиди, Обреновац, Тања Милошевић, Мајданпек, Оливера Ранковић, Београд, Андреја Крамар, Худиња, Весна Цингел, Сремска Митровица, Снежана Спасојевић, Панчево, Саша Горјанац, Шкофја Лока, Предраг Бакић, Прибој на Лиму, Роберт Штимац, Загреб, Романа Поланшек, Мозирје, Маргарета Митић, Младеновац, Оливера Јовановић, Бујановац, Милена Бадрић, Глина, Јелена Богдановић, Земун, Ана Дрекаловић, Крагујевац, Африм Фетаху, Титова Митровица, Владимир Петковић, Нови Београд, Ана Марија Милутиновић, Раља, Соња Попара, Зрењанин, Валентина Гојковић, Сусек, Дејан Крстић, Ваљево, Марија Зоговић, Десимировац, Петар Крајишник, Крагујевац, Сретен Басарић, Краљево, Марјан Родић, Вршац, Данијела Бајић, Титово Ужице, Наташа Петровска, Кавадарци, Сабина Мајданцић, Осиек, Полена Маленшек, Јесенице, Снежана Лекић, Титовград, Игор Еллер, Нова Градишка, Јован Милетић, Мајданпек, Борис Маркуш, Никшић, Немања Џокић, Београд, Сабина Шишић, Смедереве, Јелена Томићевић, Младеновац, Славица Перге, Смедереве, Александра Стојадинов, Бечеј, Данијела Симић, Ниш, Милена Јовановић, Ниш, Мирјана Марковић, Ниш, Дејан Томазовић, Титов Дрвар, Катарина Јоцковић, Београд, Тања Илић, Умка, Александар Живановић, Београд, Вречко Франци, Шентјур, Велибор Степановић, Борово нас, Матејж Бродеј, Шентјур, при Цељу, Марија Ми-

Илустровао Димитрије Костић

КЊИГЕ СУ ДОБИЛИ:

Озмо Жак, Зеница, Игор Петрушевић, Куманово, Наташа Назарчик, Гундурица, Гаљина Богуновић, Загреб, Јован Ристић,

Виногради, Дубравка Вранић, Кутјево, Сузана Рашета, Клањец, Татјана Вучелић, Београд, Ана Боројц, Мостар, Наташа Власчевић, Приштина, Љиљана Реп-

линковић, Шабац, Биљана Талевска, Скопље, Катја Огрин, Љубљана, Мерима Обходјаш, Пале, Драгана Ивановић, Пале, Горан Штимац, Велика Горица, Само Чернач, Кочевје.

ОБРОК ОД

ЛАСТА

ЧОВЕКОВ
СУСТАНАР

1000

МУВА

У НЕКИМ ЗЕМЉАМА ОВЕ ПТИЦЕ
ПОНЕКАД ПРЕВОЗЕ И АВИОНИМА У
ТОПЛИЈЕ КРАЈЕВЕ

Ласта је обично тешка 15–18 грама, а са
све репом дуга двадесетак центиметара.
Распон крила од 32 до 35 центиметара.

Лет ласте: на слици је представљено
њено кретање
на свега 80 цм, при брзини од 50
километара на час.

Овог пута, као што видите по сликама, мета апарата познатог француског фотографа Албера Висажа биле су ласте, птице које сви с радошћу гледамо, а о којима заправо не знамо много.

Сваке године, доласком јесени, оне крећу ка централној Африци, а затим се, наредног пролећа, враћају у Европу. По мишљењу француског орнитолога Пјера Мороа, између два континента сваке године лети око 200 милиона ласта. То

је огроман број, али путовање дуго пет до десет хиљада километара пуно је опасности: невреме над морем, афрички ветрови, глад, премор. Током те велике миграције, како рачунају стручњаци, умире 60 одсто одраслих и 90 одсто

Од 12 малих ласта само пет ће изаћи из гнезда, а од њих само једна стићи назад до Африке.

Суву траву натопљену у блатњавој бари ластва ће одиети на место где је одредила да гради гнездо.

младих птица. А ипак, сваке године, оне се враћају у исто време, и увек у исти крај, често у исту зграду, па чак и у исто гнездо. Кад се мало боље размисли, реч је о невероватном феномену. Вероватно да није у питању само неки исконски инстинкт који још није одгонетнут упркос бројним хипотезама а ни само невероватна способност оријентације. Неки нагађају да је ту важан и њихов избор да буду уз човека, да га у његовом сељакању по земаљској кугли одвајкада прате.

Нико није као она, верна и неуморна у жељи да буде крај нас, пратећи нас из земље у земљу, из града у град, тамо где још постоји неки стари трем, неки кров са већим испустом...

Бесплатни истребљивач штеточина

Није баш тако једноставан подухват снимати ластве. Кад их видимо како се силовито устреме у небо, праве колутове раширених крила, а за-

тим се стрмоглављују јурећи да зграбе неког инсекта, достижу брзину од 120 километара на час.

Како ухватити тренутак кад мирују? Најједноставније је снимити птице у предвечерје док стоје једна крај друге на неком каблу или на ивици крова. Као да се осећа нека чудна присност тихог разговора, оговарања, као да се поздрављају пред починак размењујући најновије вести. Али, утврђено је да стоје једна уз другу да би откриле која је међу њима најдебља и да би је сутрадан пратиле оне које нису нашле тако богат извор хране.

Иако нису израчунате тачне количине хране коју поједу ластве, Марио Паван, професор ентомологије на Пољопривредном факултету у Павији, утврдио је да добродржећа ластва од 100 грама може да поједе сваког дана 25-30 грама инсеката, а то одговара количини од 4.000 комараца и 1.000 мува. Следећи ту логику јато од 10 хиљада ластва уништи сваке године 63 тоне

инсеката. Проширујући ову рачуницу на све птице које се хране инсектима у Италији, на пример, може да се процени да сваких 365 дана поједу 300 милиона килограма буба. Тако оне на најчистији, најприроднији и потпуно бесплатан начин ослобађају човека досадних штеточина, за чије се уништавање користи на тоне штодљивих хемикалија.

Неке земље толико држе до помоћи ластва да су 1979. године, када је на Немачку, Швајцарску и северну Француску наишао изненадни налет хладноће, полусмрзнуте птице прикупљане и смештане у авионе „Свис Ера“ и „Иберије“ и одвезене на југ – у топло и сигурно.

Саме себе сликале

Фотограф, ипак, није хтео да их слика како стоје на жици. Хтео је да их ухвати у лету, јер оне баш тако проводе свој кратки живот, који буја и хлади се ритмом који човек не може да прати: ластве су старице пре него што ми изађемо из кратких панталона.

У Висажовој гаражи ластве су направиле једно гнездо и он је желео да ухвати тренутке када оне улећу или излећу из њега. Али, читав посао отежавало је њихово сувише брзо кретање. Тада је смислио „штос“: ластва ће сама себе да слика. То је изгледало овако: прво је проучио њихов уобичајени пут, распоредио четири блица и једну фото-електричну ћелију. Пролазећи кроз зрак ћелије, ластва је аутоматски активирала окидач и блицеве.

То је мукотрпан посао и док се фотограф припремао, ластва је већ лежала на јајима. Јесте ли икад завирили у ластино гнездо? У току лета, замислите, она снесе и до дванаест јаја, а толики број има своју биолошку оправданост: служи да се надокнади висок морталитет. По процени орнитолога Карла Кове, од 12 јаја из гнезда изађе само пет младунаца а и од њих ће само једно стићи до афричких обала.

Ипак, оне понекад успеју да избегну злу судбину: да би заобишле хладне ветрове који дувају преко Алпа ластве су организовале миграцију до северне Европе кроз тунел Гран Сан Бернардо, дуг 5.800 метара, у долини Аоста. Аутомобилисти који су пролазили кроз тунел кочили су бојећи се да им се птице не разбију о ветробранско стакло. Али, птице су их надлетеле, изашавши с друге стране у Швајцарску живе и здраве.

М. И. Ш.

ХИТ

МОНОЛОГ

ПРВО ПИЛЕ У ТЕЛЕФОНСКОМ ИМЕНИКУ

Зашто ме зову Пиле? Па, када се иде на школске екскурзије мајке својој деци обично спакују неки сендвич, погачице и слично, а мени је моја мајка, за једну такву екскурзију на крају основне школе спаковала три печена пилета, тако да сам једно 500 километара глодао батке. Од тада ме зову Пиле и на право име више се и не одазивам. Пробаћу да ме као таквог ставе и у телефонски именик.

Негде у то време почео сам да слушам музику захваљујући клинцима који су вежбали у једној шупи у мом дворишту. Ушао сам код њих на пробу и видео басисту и гитаристу

НИЈЕ УОБИЧАЈЕНО ДА СЕ НОВА ГРУПА ПОЈАВИ СА ПЕСМАМА КОЈЕ НЕ ЛИЧЕ НА ОНО ШТО СМО ВЕЋ НЕГДЕ ЧУЛИ. „АЛИСА” ЈЕ, МЕЂУТИМ, НЕШТО ДРУГО. КУРИОЗИТЕТ СУ ЈУГОСЛОВЕНСКОГ РОКА И ПО ТОМЕ ШТО СУ ДО САДА ИМАЛИ ВИШЕ ТЕЛЕВИЗИЈСКИХ НЕГО КОНЦЕРТНИХ НАСТУПА. ОНО ПО ЧЕМУ ИХ ПРЕПОЗНАЈЕТЕ СИГУРНО ЈЕ САЊА И ПРАМЕН НА ЛИЦУ ПЕВАЧА И ГИТАРИСТЕ ПИЛЕТА. ВЛАСНИК ПОМЕНУТОГ ПРАМЕНА ГОВОРИ О СВОЈИМ И „АЛИСИНИМ” ПОЧЕЦИМА

како свирају укључени у један радио (Звали су га „Мазохиста” јер је са успехом подносио највеће тортуре овог света), а певач се нешто драо и то прилично безуспешно, пошто је са интонацијом имао везе отприлике колико и ја са раном асирском културом. Неко време сам певао пратеће вокале, док главни певач није поднео оставку, пошто му је било глупо да сви слушају мене, а не њега. Група се звала „Брзи воз” и скидали смо тада популарне хард рок групе „Јураја Хип”, „Дип Парпл” и друге. Убрзо смо добили и вишемесечни ангажман током сваког викенда у једном селу крај Београда.

Абу Даби крај Београда

У почетку смо половину хонорара трошили на плаћање пртљага у аутобусу, јер није било другог начина да превеземо опрему. Касније смо у групу примили момка који се није баш много разумео у свирање бас гитаре, али је имао оца, а отац – „фићу”. Једном смо вероватно постигли светски рекорд кад нас је седморо стало унутра, с тим што су она тројица на предњим седиштима у крилима држали гитаре и велика прављена појачала. Терет на гебеку, бубњеву и звучници, био је виши од самог „фиће”. Од тих тезги смо купили и прво појачало домаће израде, са импресивним именом „Мелодија”. Пошто смо се сви укључивали у њега, цркавало је на готово свакој другој проби.

У том селу, које смо звали Абу Даби јер на игранкама никада нисмо видели више од три девојке одједном, нас су примали готово као своје. Једини услов да не добијемо батине био је да сваке вечери одсвирамо два кола: Жикино и још једно, не сећам му се више имена. Кад би се публици допала нека нова песма коју бисмо увежбали током недеље, излазили би на бину и све редом нас љубили и пољивали пивом. Један тип нам је у одушевљењу тако угризао басисту за врат да је овај месец дана носио модрицу.

У то време сви смо имали, или бар желели да имамо, дугу косу, па сам ја, да бих избегао шишање, у школи обилазио директорову канцеларију као да је карантин. Једино мог друга Горана Милошевића, касније певача „Генерације 5”, нико није терао да се шиша, а касније сам сазнао да је његова сестра Слађана, која је тада већ била звезда, често седела код директора. Тако ми је било жао што и ја нисам имао сестру.

Култ гитариста против хладних сокова

После „Брзог воза” прешао сам у групу „Седми круг” која се својим америчким ритмом и блузом разликовала од осталих београдских група и имала статус локалне атракције. У њој је, од данас познатијих музичара,

свирао Рака, бубњар „Екатарине Велике” и Јо-за – сада гитариста „Алисе”, који ме је стално тукао по ушима и бранио ми да пијем хладне сокове, како бих сачувао добар глас. Он је, иначе, био одличан гитариста, нека врста култ музичара кога су обожавали сви који нису падали на тада популарно вишеминутно злостављање гитаре соло деоницама. Из „Седмог круга” сам отишао када сам схватио да нема перспективе са преживљавањем туђих песама.

По Ракином наговору дошао сам у „Звучни зид”, групу коју је, како сам пре тога чуо, водио Јова, један откачени песник, апсолутиста. С њим сам се упознао тек после неколико проба, пошто је у то време био у незгодној фази, тј. није баш увек био трезан. Пре тога, никада у животу нисам видео да неко баца клавијатуру и гази их као што је он радио када се наљути. Нисам баш најбоље разумео песме типа „Бријање Исуса” или „Сукоб са огледалом”, али су ми се допадале неке чудне мелодије.

Ипак, нисам дуго издржао. Због носталгије сам се вратио у „Седми круг” и то је вероватно најлепши период у мом животу. Имали смо сјајне концерте, припремљен материјал за плочу, али је ПГП РТБ одбио да је штампа пошто ми нисмо хтели да са некаквог американизованог рока пређемо на „Сребрна крила” и песме у стилу „кућица у цвећу, трава око ње”. Када нам се у „Џубоксу”, тада најцењенијем музичком листу код нас, појавила слика, био сам у школи већа звезда од једног фудбалера који је тада играо у Партизану. Група се брзо после тога распадала, а ти људи који су у њој свирали сада се баве неким паметнијим стварима: бубњар је дизајнер у Паризу, клавијатуриста је инжењер, ожењен је и има децу, а гитариста је лекар.

Отапање воштаних фигура

Једно време сам био разочаран што не могу да радим оно што волим, па сам свирао бас или ритам гитару у неколико мањих београдских група. На једном журу, када ми више ништа није ишло како треба, свирао сам онако за своју душу, стару Јовину песму „365” и схватио да је то оно што у ствари хоћу. За пар месеци Јова је написао скоро све песме за плочу „Алисе”. Иако их нисам написао, осећам их као своје. „Ти разумеш све” је, рецимо, посвећена мојој бившој девојци која је све знала и увек ме остављала збуњеног. Пола године је требало да у те песме поверују и остали у групи и онда смо кренули у снимање које је најгора мучнина коју сам доживео и желим да га што пре заборавим. И када смо завршили, није кренуло много боље. У диско кућама су нас са готовом траком примали као социјалне случајеве. Најзад, прихватио нас је „Југодиск” и не знам да ли смо се више изненадили ми или они када је „Сања” коју смо хтели да изbacимо са плоче постала хит на готово свим радио-станицама. Од тада нас родитељи и девојке чешће виђају на телевизији него у кући. Само смо у „Београдској хроници” гостовали седам пута, а ја сам већ добио оспиче од пудера који нам стављају пред снимање. Једном смо, тако нашминкани, четири сата чекали да „Рибља чорба” заврши свој спот и личили смо на воштане фигуре у фази отапања. Једино још нисмо наступили у „Дневнику” и на копарској телевизији.

Другу плочу смо већ спремили и било би најлогичније да кажем да ће бити старија и паметнија, али не могу, због свих оних писама која добијамо, а која се готово без изузетка завршавају са „обещавам да ћу вас волети све док будем дете, а то ће бити бар још педесет година” ■

ОВО НИСТЕ ЗНАЛИ

ВИ НАС - МИ ВАС

Група „Старшип“ („Starship“) недавно је забележила свој нови велики успех на америчкој листи најпродаванијих синглова, када је њихова најновија мала плоча – „Сара“ доспела на прво место, заменивши на њему групу „Мистер Мистер“ која је ту позицију заузимала са песмом „Кири“. Занимљиво, то се догодило тачно три месеца пошто су „Мистер Мистер“ са песмом „Сломљена крила“ („Broken Wings“) са првог места америчке листе синглова скинули управо „Старшип“ који су се ту налазили са „Ми смо изградили овај град“ („We Built This City“).

ТРОЈЕ ДУГОВЕЧНИХ

Сингл „Ланчана реакција“ („Chain Reaction“) Дајане Рос (Diana Ross) се недавно попео на прво место британске листе и тако је Дајана забележила свој други сингл број један. Први пут то јој је успело са синглом „Још увек чекам“ („I'm Still Waiting“), четрнаест година и сто шездесет и један дан пре тога.

Још два музичара забележила су овакав резултат. Френк Синатра је свој други хит „Странци у ноћи“ („Strangers In the Night“) забележио 1966. године, једанаест година и двеста тридесет и осам дана после свог првог хита, а Клиф Ричард – кога видите на слици – је трећи музичар који је заузео прво место топ листе после више од десет година паузе. Песма „Честитке“ („Congratulations“) била је на првом месту 1968. године, а „Ми више не разговарамо“ („We Don't Talk Any More“) 1979. године – једанаест година и сто двадесет и четири дана касније.

НАГРАДА ЗА „ЛАЈВ ЕЈД“ („LIVE AID“)

„Лајв Ејд“ је одржан прошлог јула али очигледно спада у ред оних догађаја из области рок музике који ће се памтити. Недавно је Британска академија филмских и телевизијских уметности доделила преносу са стадиона „Вембли“ две награде за 1985. годину. Пренос „Лајв Ејда“ добио је награду за оригиналан приступ преносу и награду за најбољи пренос направљен за иностранство.

Праве вредности се, очигледно, дуго памте.

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

Да ли Роберт Де Ниро сваки пут када изађе из аеродромске зграде затиче двадесет фотографа како седе на његовим колима и не помишљају да се склоне пре него што закључе да су га довољно сликали? Мени се то догађа сваког дана.

Мадона

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

ДРУГИ УГАО A DIFFERENT CORNER

Рекао бих да је љубав
Била магична ствар
Рекао бих да је љубав
То што нас је чувало од бола
Да ли је
Да ли је

I'd say love
Was a magical thing
Id say love
Would keep us from pain
Had I been there
Had I been there

Обећао бих ти
Цео свој живот
Али да те изгубим
Исекло би ме као нож
Тако да се не усуђујем
Не ја се не усуђујем

I would promise you
All of my life
But to lose you
Would cut like a knife
So I don't dare
No I don't dare

Је никада нисам био ни близу тога
Све ове године
Ти си једина
Која зауставља моје сузе
И ја сам уплашен
Ја сам уплашен

'Cause I've never come close
In all of these years
You are the only one
To stop my tears
And I'm so scared
I'm so scared

Врати ме кроз време
Можда могу да заборавим
Пређи у други угао
И можда се нећемо срести
Да ли би ти сметало

Take me back in time
Maybe I can forget
Turn a different corner
And we never would have met
Would you care

Ја то не разумем
За тебе то је поветарац
Мало по мало
Бацила си ме на колена
Да ли ти смета

I don't understand it
For you it's a breeze
Little by little
You've brought me to my knees
Don't you care

Никада нисам био ни близу тога
Све ове године
Ти си једина
Која зауставља моје сузе
Плашим се
Ове љубави

No I've never come close
In all of these years
You are the only one
To stop my tears
I'm so scared
Of this love

И ако је све што је остало
Страх да не будеш употребљена
Поново ћу постати
Сам и збуњен
Ако будем могао
Хоћу кунем се
Кунем се

And if all that there is
Is this fear of being used
I should go back
To being lonely and confused
If I could
I would I swear
I swear

Текст и извођење: Џорџ Мајкл (George Michael)

Униформисана дама на пријемном одељењу се љубазно смешка и учтиво каже: „Молим вас, предајте ми вашу камеру.“ Посетиоци су добродошли у Пентагону, али фотографисање је строго забрањено. Наиме, свако јутро, тачно у девет сати, отварају се врата за туристе из читавог света.

Заштићена као тврђава из америчких пионирских дана, на обали реке Потомак, између гробља хероја Арлингтон и националног аеродрома Вашингтон, уздиже се зграда „General Service Administration“ широм света позната као Пентагон. Петоспратна циновска грађевина која за име треба да захвали петоугаоном облику, покрива површину од 140.000 квадратних метара. То је центар моћи Запада и једна од највећих пословних зграда у свету. У њој ради тачно 24.158 војника и цивила.

Без бриге

Тако кажу одговорни за безбедност америчког Министарства одбране. „Тајне овде не излазе на видело“. Понекад, можда, допру до ушију. Тако је, на пример, полски пуковник Павел Монат у књизи „Шпијун у САД“ известио како је средином педесетих година провалио тајну нових америчких авиона.

Човек је, наиме, приликом посете Пентагону једноставно желео да поједе хамбургер. Уз њега су жвакала и два америчка официра, разговарали су о новим ваздухопловним тајнама.

У међувремену и та „рупа“ требало би да је запушена. Јер, сада туристи не могу сами несметано да шетају. Подељени су обично у мање групе, о којима бригу води војник-водич. За време обиласка који траје 75 минута кроз бескрајне пролазе, назване по великим генералима (Двајт Ајзенхауер, Џорџ Маршал или Даглас Мекартур), посетиоци се по правилу бомбардују цифрама: Пентагон има три пута већу корисну површину од Емпајер Стејт Билдинга у Њујорку; има 150 степеничних улаза, 19 покретних степеница и 13 лифтова. Укупна дужина ходника износи 28.2 километара. За 44.000 телефона у 4.000 канцеларија морало је да буде уграђено 257.000 километара каблова. У овој згради се дневно попије 350.000 шољица кафе, 7.000 боца безалкохолних напитака и 3.800 литара млека. Више од 4.000 војника свакодневно брине о чистоћи у „граду“ Пентагону, одавде се сваки дан изнесе 13 тона ђубрета, а 7.748 прозора има укупну површину од 29.000 квадратних метара. Упркос оволиким лавиринтима, Американци кажу да је немогуће да се залута. Једноставно зато што је свих пет спратова различито обожено.

Туристи задивљено посматрају како канцеларијски роботи на три точка или електрична колица возе брда докумената кроз ходнике. На зидовима сале хероја уписана су имена 3.400 мушкараца и једне жене, који су одликовани највишим америчким орденом „Congressional Medal of Honor“. Посета се завршава у великој овал-

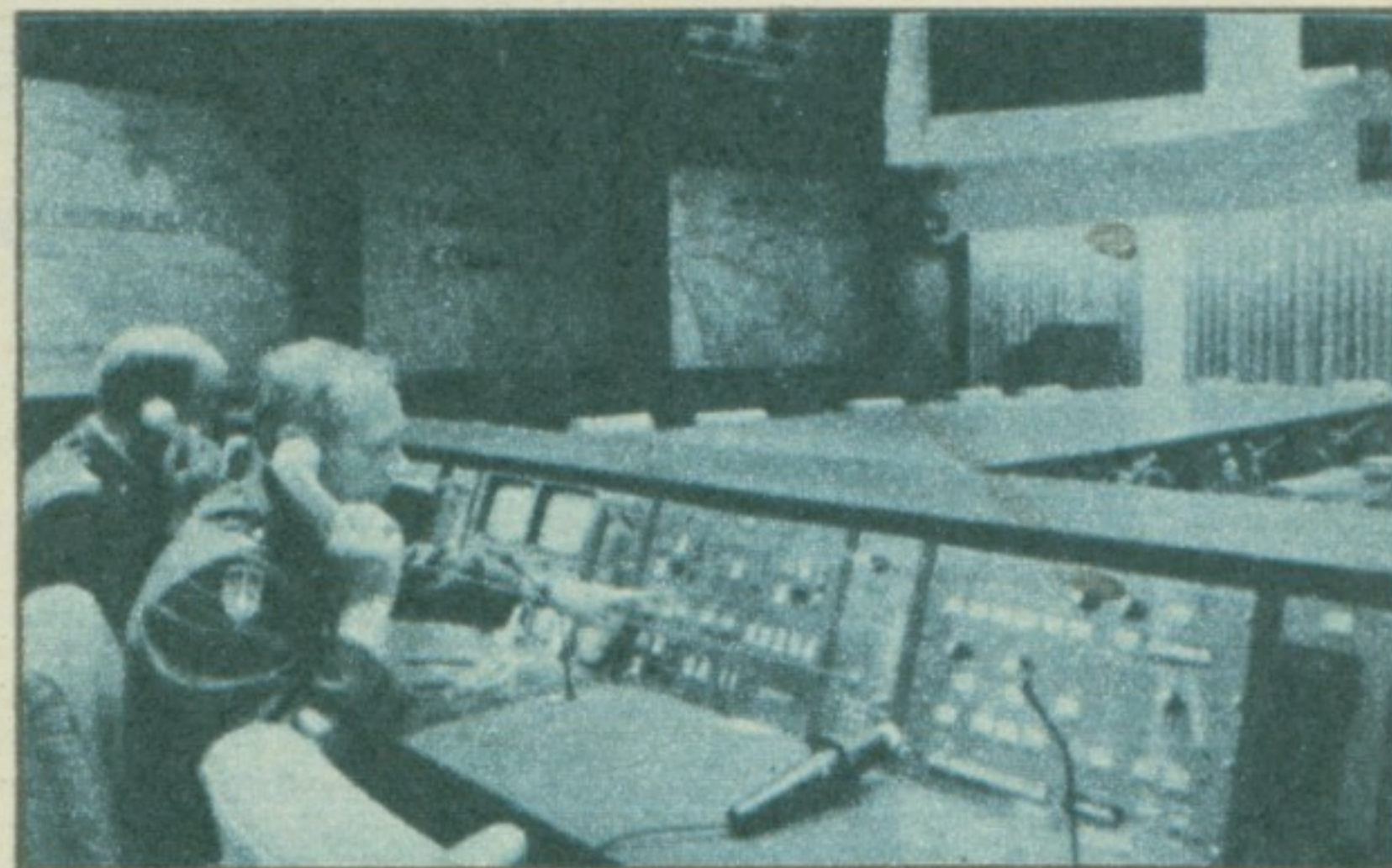
ЗАГОНЕТКА
ПЕНТАГОН

ОПАСНА

ЗАВИРИЛИ СМО УМЕСТО
ВАС У ПОЗНАТУ
ПЕТОУГАОНУ ЗГРАДУ У
ВАШИНГТОНУ – СРЦЕ
ОДБРАНЕ И МОЋИ ЗАПАДА

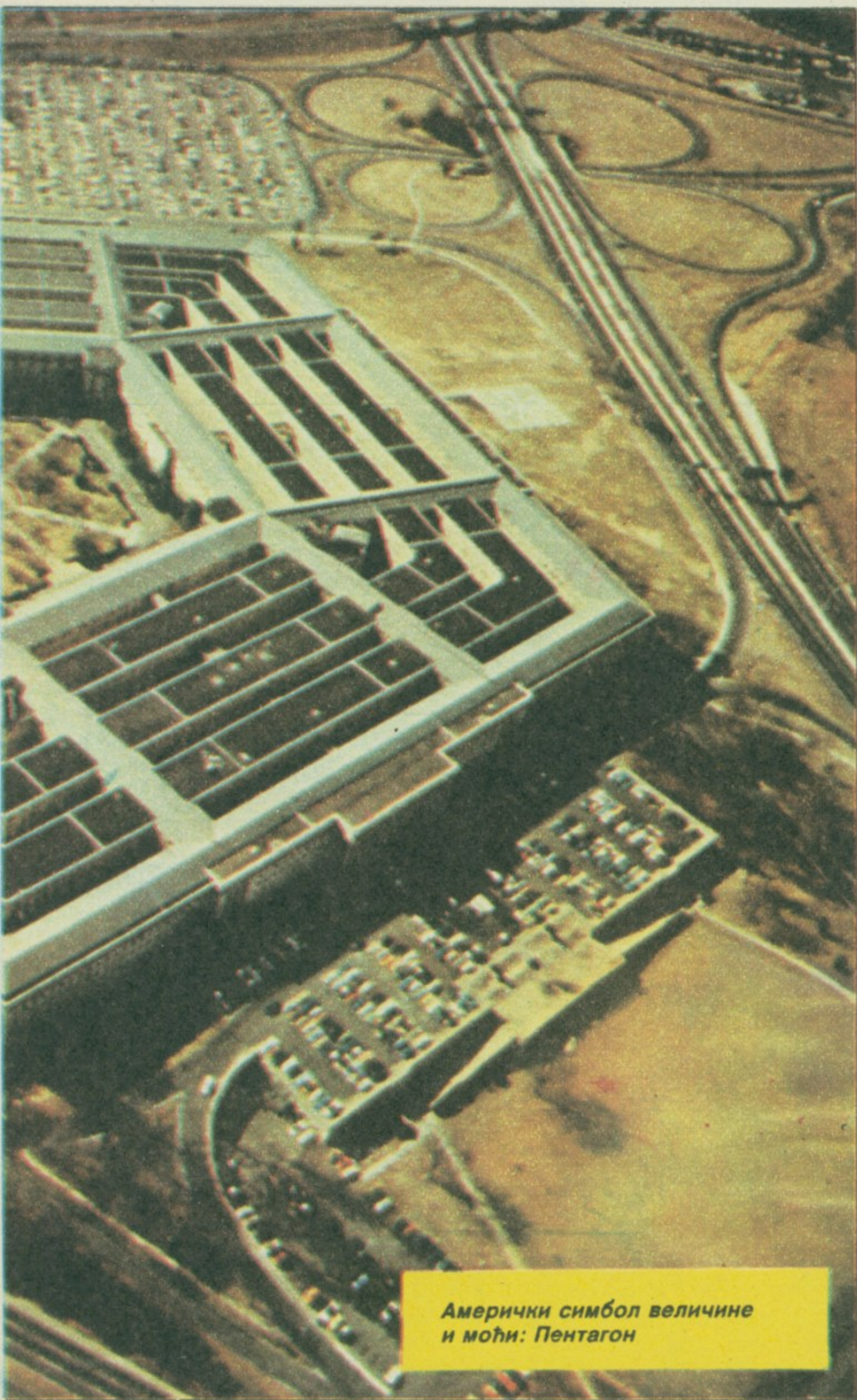

Овде је улаз забрањен за туристе: безбедносна зона

Официри за командним пултом операционог центра

КУЋА

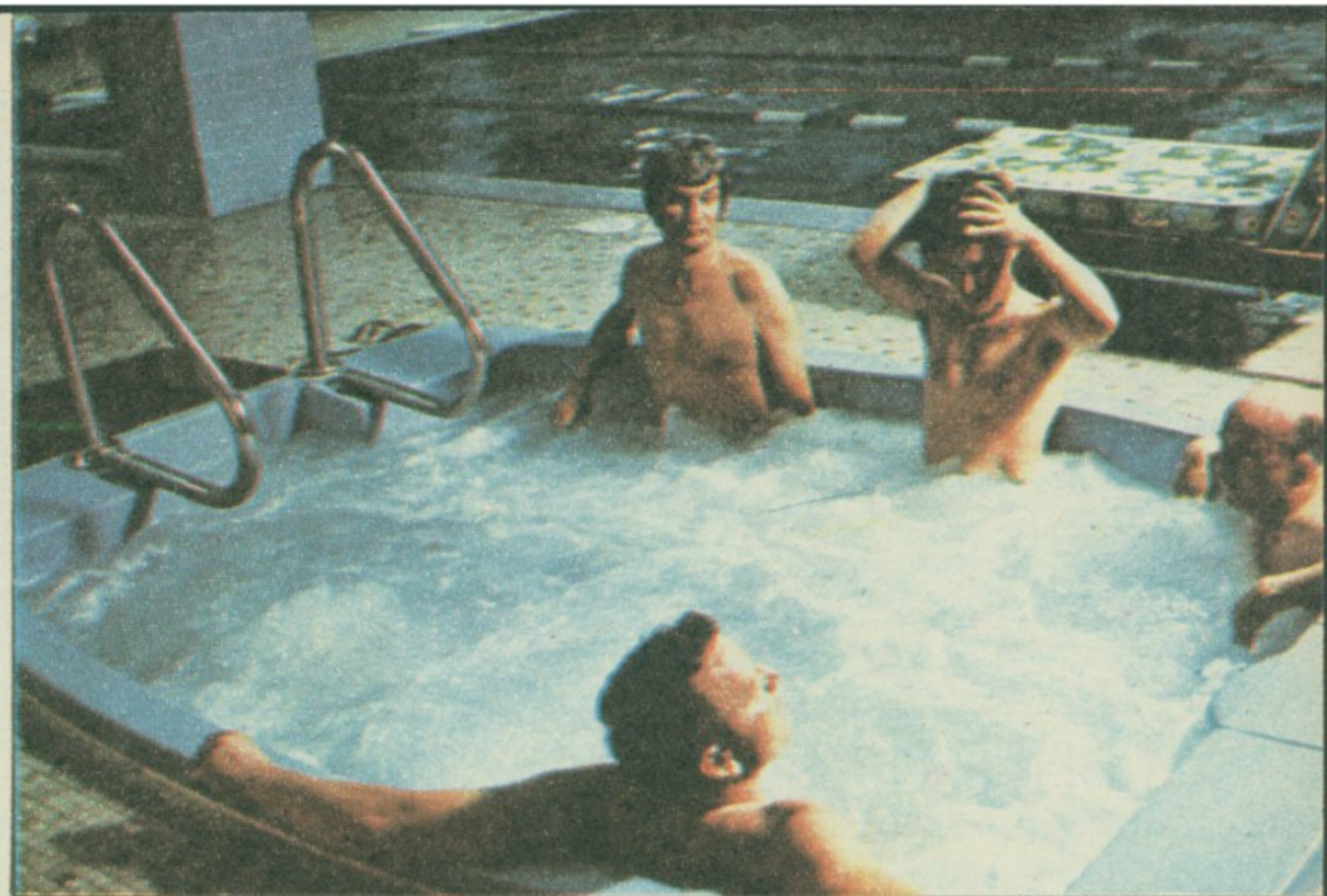
Амерички симбол величине и моћи: Пентагон

ној сали Пентагона, где је уређен и посебан пословни центар. Ту су банке, апотеке, пекаре, трафике, ресторани – у једном од њих је Павел Монат пре три деценије успео да открије тајну америчких ратних авиона.

Мозак америчке моћи

Пре више од четири деценије симбол америчке величине и моћи, „грађевина за векове“, стајала је 83 милиона долара. За оно време огромна сума, а данас за њу једва да би могла да се купе два ратна авиона типа Ф-14?! Међутим, када би се америчко Министарство одбране данас градило, порески обвезници морали би да одвоје 700 милиона долара.

Веровали или не, али ово петоспратно циновско здање настало је у непуних 16 месеци?! Све дотле разни штабови америчке армије налазили су се у укупно 17 зграда расутих око Вашингтона. Милионска инвестиција из четрдесетих година већ се давно исплатила и поред тога што је у модернизацију зграде уложено још доста милиона долара. На пример, градња операционог центра са „War-Room“ (Ратном собом), „срцем“ западне одбране стајала је 20 милиона долара. Величина: два спрата и 23.000 квадратних метара корисне површине. На зидовима се налазе екрани, на којима официри могу да прате слике извиђачких сателита, ракетне планове или јед-

Одмор у базену: Службеници Пентагона користе паузу за опуштање

наставне метеоролошке извештаје.

Шест дигиталних часовника показују време у различитим временским зонама широм света. У тој просторији најсветијој од свих у Пентагону, припремале су се и припремају многе војне операције (она у Гренади, на пример, ова најновија у заливу Сидра). Ту пристижу извештаји из Либана, Никарагве, координира се покретима америчких трупа у Америци, Европи, Азији или Африци.

У Пентагону је и „Emergency Conference“, канцеларија која се користи само у кризним ситуацијама. За конференцијски сто дуг седам и по метара може да се смести 14 политичара и генерала који, под руководством министра одбране, расправљају о евентуалној употреби трупа. Министру одбране на располагању стоје два телефона: црвени (једини те боје од 40.000 апарата, колико их укупно има у Пентагону) и сиви. „Црвена веза“ је апсолутно обезбеђена од сваког прислушкивања. Притиском на дугме црвеног телефона министар одбране успоставља директну везу са председником САД или у року од 20 секунди ступа у контакт са било којим важнијим америчким командантом широм света. Ако министар одбране за време кризних ситуација мора у тоалет и онда се ситуација много не мења. Наиме, у његово купатило је уграђен звучник преко кога може да прати све што се у његовом одсуству дешава у сали за састанке.

„Кризна соба“ са „обичним“ главним штабом је повезана дугачким ходником (војници га иронично називају „стазом за куглање“). На свака четири и по метра смештени су звучници, преко којих се у мирнодопским временима емитује музика.

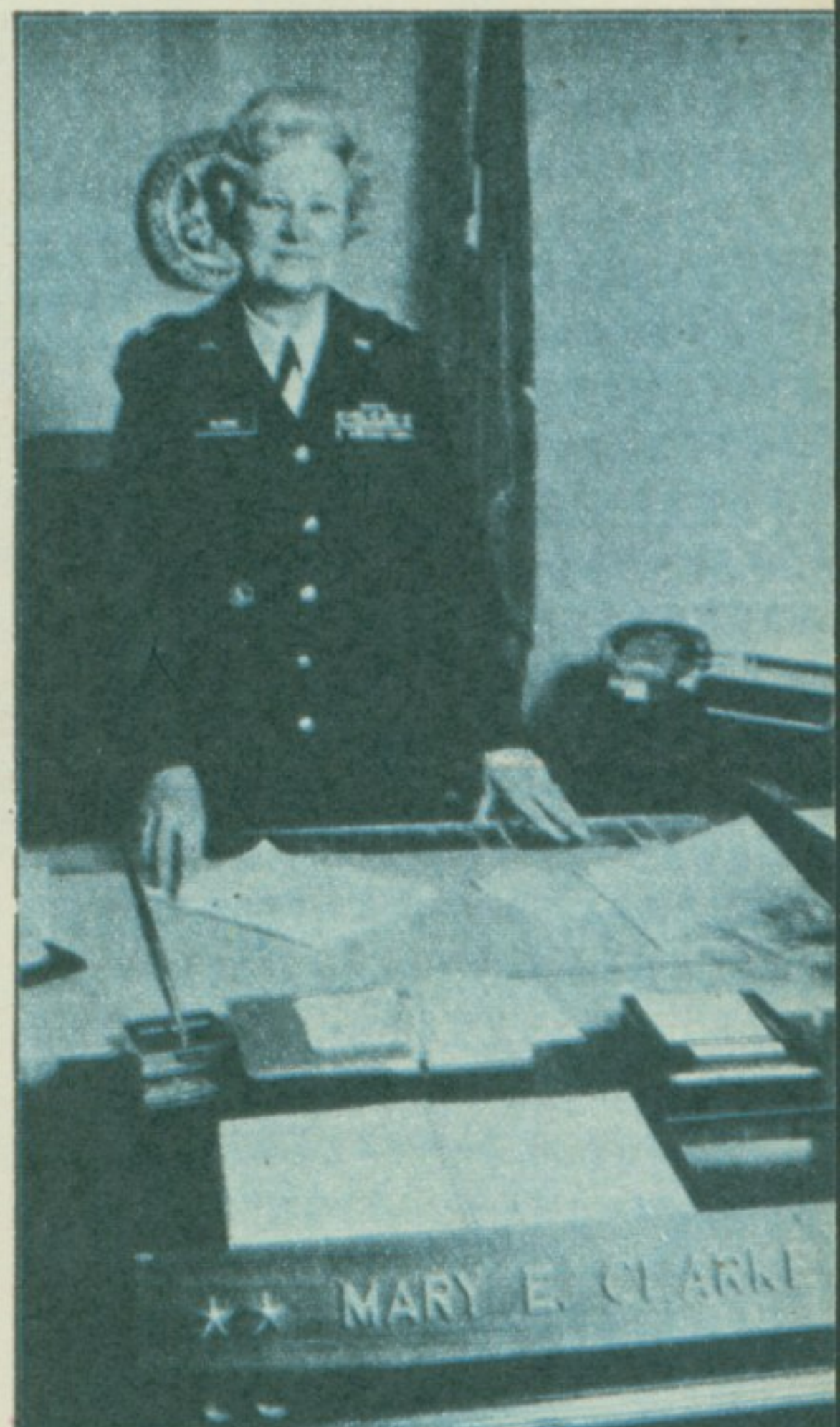
Ако затражите од запослених да у пар реченица кажу суштину о раду и животу у Пентагону, чућете анегдоту о носачу телеграма који је четрдесетих година ушао у Пентагон и безнадежно се изгубио у дугим ходницима. Кажу да је човек поново васкрсао за неких десет година. Пензионисан је као пуковник.

М. Ш.

Овако се транспортују документа

И жене наређују: генерал Мери Кларк

ЦОРЦ Р. Р. MARTIN

Грил се бојао. Непомично је лежао у млакој, густој тмнини подземног тунела, приљубљен уз металне шине. Жмурио је, грчевито стежући у десној руци зубаста бодаж. Доспео је далеко, много далеко. Попео се више и допро даље од било ког Извиђача у историји Народа. Пробио се кроз страшне слојеве, где су Глисте немилосрдно прогањале његов Народ, па навише кроз Средње слојеве где се борио са циновском Кртицом-убицом. Провукао се кроз десетине непознатих, безимених подземних пролаза. И сада се нашао високо горе, у Древним тунелима, одакле је по легенди дошао његов Народ пре скоро хиљаду година. Грил није био кукавица. Био је Извиђач Народа, најбољи, који се усудио да продре у тунеле у које људска нога није вековима крочила.

Успео је некако да надвлада страх. Усудио се да отвори очи да би поново брзо зажмурио. Тунел пред њим још увек је био у пламену. Никада раније није видео ватру. Приповедачи су причали да је врућа, светла и да слепило чека оне који је дуже посматрају. Опрезно је дотакао зид тунела који је ватра лизала. Био је хладан. Значи, ова светлост није ватра. Ватра је врућа. Шта је онда? Незнатно се померио и мислима посегав за својим братом по уму. Х'синг се исто бојао. Х'синг велики пацов-ловац, од рођења нераздржљиви Грилов друг и пратилац. Х'синг није имао очи, али су му зато чула слуха и мириса била далеко боља од Грилових. Преко њих Грил је осетио нешто чудно у ватри која није била ватра. Х'синг је више осетио него чуо наређење. Почео је да се шуња ка огњу.

Историјско налазиште

– Па ово је права ризница! – Сифонетов глас био је пун усхићења. Сноп светлости снажне батеријске лампе секао је тмину и играо горе-доле по рђом поједеним челичним стубовима на перону вековима напуштене станице подземне железнице. Фон дер Штат је сумњичаво загледао око себе.

– Зар ти је то благо? Челични стуб?

– Стање очуваности! Сифонето је био одушевљен. – Горе, на површини, све је претворено у радиоактивну шљаку – али ово – ово је историјско

КАКО СУ ТУНЕЛИ БИЛИ МРАЧНИ

Илустровао Михаило Ђоковић Тинало

налазиште! Ово ће нам дати слику о старој цивилизацији пре катастрофе.

– Знамо каква је била стара цивилизација – побуну се Фон дер Штат. – Имамо траке, књиге, филмове, све. Нас на Луни рат није ни дотакао.

– Да, да, али ово је другачије. – Сифонето је миловао стуб. – Ово је стварност. Ово су остаци народа и планета изчезлих пре скоро пола миленијума. Погледај!

Фон дер Штат је пришао. У металу су била урезана једва читљива слова – Родни воли Ванду. – Пих! Колико оваквих глупости имамо на Луни!

Сифонето је узбуђено наставио: – Од почетка тврдим да на површини само губимо време. Горе је још увек радиоактивни пакао, чак после оволико векова. Ако је нешто преживело, онда је то могло да буде само овде, под земљом. Морамо да испитамо ове тунеле.

– Слушај, мислим да губимо време и ми овде и наши горе. Додуше, ја сам само војник, не научник као ти, али, питам те, ко је уопште могао да преживи онај ужас? Фон дер Штат је

по природи био сумњало и прзница. Но, Сифонето се није предавао.

– Рат су могли да преживе само они у најдубљим склоништима или овде, у овим тунелима испод градова. Због зрачења не би се усудили да изађу на површину. Били би у клопци, и... прилагодили би се новим условима.

Фон дер Штат је замишљено шетао пероном. Онда је одлучно задену батеријску лампу за појас и скочио са перона на шине. – Хајде, паметњакотићу, идемо да тражимо те твоје преживеле!

Х'синг је стигао до завоја тунела. Грил је опажао Х'синговим ушима. Х'синговим носем. Ватра је причала. Осећала су се два мириса, звуци су биле речи, чудан језик, али нимало сличан животињском. Грил је размисљао. Људски мирис, додуше другачији од мириса народа, али опет људски. И речи. Да ли је могуће да су ватрене ствари – људи?! Овде, у Древним тунелима где су Ствари створили Народ, можда живе људи?! Постојао је само један начин да сазна.

ГОДИНЕ ПРОВЕДЕНЕ У МРАКУ ПОТПУНО СУ ПРЕОБРАЗИЛЕ ГРИЛОВ ИЗГЛЕД. ФОН ДЕР ШТАТ СЕ ПИТАО ДА ЛИ ЈЕ ТО УОПШТЕ ЧОВЕК

Фон дер Штат се привукао на Земљину тежу много боље него Сифонето.

Сифонето се једва спустио са перона на шине. Забринато је погледао навише. – Искрено се надам да ћу успети поново да се попнем – промрљао је искрено за себе. Тунел у који су ушли био је дуг, прав и празан.

– Каж ми, молим те, како су ти твоји – преживели – могли да опстану овде? Фон дер Штат се са гађењем огледао око себе.

– Признајем да не би било лако. Али не и немогуће. У почетку, имали су складишта хране, конзерви. Касније, могли су да узгајају храну. Постоје биљке које расту и без светлости, инсекти, кртице... Човек може да преживи на разноврстане начине. Ако је преживео рат, преживео је и последице.

Они траже народ

Били су људи. Грил је сада био сасвим сигуран. Са исуканим боджом полако је ишао напред, са Х'сингом за петам. Мора да сазна више – то му је дужност. Спустио се на колена и почео да пузи ка завоју тунела. Опрезно је провирио иза завоја. Видео је само њихову ватру, далеко на другом крају тунела. Нестала је иза завоја. Х'синг му се узнемирено врзмао око ногу. Мисли им нису биле исте као мисли Народа, али су ипак биле људске мисли и неке је чак и разумео. Једна је била јасна, једна је горела од жеље да нађе друге људе. Они траже Народ! Грил је нагло схватио.

Задрхтао је од радости. Ови ватрени људи су можда као Стари из легенди. Ако траже Народ, он ће им показати пут. Јер, време среће Народу је почело да измиче доласком Глиста. Прогањале су их из тунела у тунел. И сада, под његовим ногама, у Страшним слојевима и у тунелима Народа, беснео је рат. Грил је био свестан да Народ губи. Али ови нови, пламени људи могу да им помогну. Легенде кажу да су се Стари борили ватром и још неким чудним оружјем. Ови могу да отерају Глисте у мрак из кога су дошле. А само он и Х'синг могу их повести натраг и доле, кроз Средње слојеве, кроз Страшне слојеве. Без њих, никада не би пронашли Народ. А шта ако су непријатељи?

Грил је морао брзо да донесе одлуку. Светлост се поново појавила иза

завоја, гласови су били јачи. Враћају се! Грил се полако повукао у тунел из којег је дошао. Мора се клонити њихове ватре док не донесе одлуку.

Али, после првог завоја, тунел је био дуг и прав. Није било склоништа. Грил није био довољно брз – очи су му биле широко отворене када се појавила ватра. Вриснуо је од бола.

– Шта би ово, до ђавола? – прошишта Фон дер Штат. Стали су као укупани. Фон дер Штат премести батеријску лампу у леву руку и извуче револвер из футроле. – Хајде, видећемо шта је!

Били су велики и брзи. Грил је у очајању схватио да ће га брзо сустићи. Готово је са оклевањем. Стао је, зажмурио и окренуо се ка гоничима. И... проговорио.

Поново су стали. Слеђени. Овога пута, звук није личио на пригушени врисак. Обе батеријске лампе дивље су шарале мрак тунела.

– Господе Боже! – узвукну Фон дер Штат. – Клиф, брзо ми кажи шта је оно, брзо, пре него што пуцам!

– Немој, не окрећ се. Научников глас је чудно, несигурно треперео.

Створење окупано снопом светлости било је сићушно, једва нешто више од метра. Мало и одвратно. Обличја једва сличног људском, руку и ногу ужасно деформисаних, коже болесно мртвачки бледе. Лице је било најгоре. Несразмерно велико у односу на тело – а уста и нос једва видљиви. Глава су биле само очи, два огромна гротескна ока, сада превучена капишма.

– Погледај – дрхтаво је прошапутао Сифонето. – Чини ми се да у руци држи неку алатку. – Тишина, дуга, мучна тишина. Сифонето је поново промукло проговорио.

– Мислим да је то човек. Грил је био непомичан. Чекао је. Кожа и очи су га ужасно пекле.

– То... то је човек? Никада човек не би могао да се претвори у ОВО!

Сифонето је једва говорио од узбуђења. – Мора да буде. Носи алатку, проговорио је. Никада не бих... Тунели, Фон дер Штат! Тмина. Дуги векови проведени у мраку... Наравно, зрачење је убрзало мутацију... Толико еволуције за тако кратко време! – Хитро је угасио лампу. Фон дер Штат! Његове очи. Мора да је осетљив на светло. Не осветљавај га директно!

Убио сам само пацова

Фон дер Штат је био напрегнут, спреман да на најмањи изазов отвори ватру. Када је скренуо сноп светлости мало у страну, опазио је на поду тунела неки покрет. Малопре, када су угледали ову сподобу, мало је недостајало да заупаца. Уздржао се, јер је створ био непомичан и непознат. А ово што је сада опазио није било ни непомично ни непознато. Цицало је и трчало. Фон дер Штат није оклевао. Прасак, блесак, па још један.

– Погодио сам га! – узвикнуо је. – Проклети пацов.

Грил је вриснуо. Таласи бола плавили су му главу, гушећи га, бришу-

ћи мисли о пламеним људима, бришући страх, бес, наду. Х'синг је умро. Његов брат по уму је умро. Пламени људи су га убили.

Уз урлик бола полетео је напред са исуканим бодежом. Напао је и лудачки дивље ударао, заривао, парао. Онда се поново зачуо прасак, исти као и када је Х'синг умро. Нешто га је бацило на тло. За тренутак је поново отворио очи – ватра, свуда ватра. Онда је поново завладала тама, вечна тама за Грила, припадника Народа.

Фон дер Штат је испустио револвер и рукама притиснуо стомак, са неверицом је зурio у своје крваве шаке, па у Сифонета.

– Само сам убио пацова! Ишао је на њега! Зашто Клиф...? Пао је, батерија му је испала из руке и са треском се разбила о зид тунела.

– Нисам чак ни приметио када је јурнуо на мене... рекао си ми да скренем светлост са њега... Зашто? Нисам хтео да га убијем... зато што је човек. Убио сам само пацова, само пацова...

Сифонето се једва пренуо из стања потпуне одузетости. Чучнуо је поред рањеног човека. – Није твоја грешка, Фон. Сигурно си га преплашио. Хитно ти је потребна помоћ. Можеш ли да ходаш?

Не чекајући одговор, подигао је Фон дер Штата на ноге, ухватио га испод пазуха и пошао полако низ тунел, молећи бога да само стигну до перона. Некако су стигли до некадашње станице подземне железнице. Сифонето је пажљиво положио Фон дер Штата на тло.

– Не могу да те подигнем на перон, Фон. Морам овде да те оставим. Идем по помоћ. – Усправио се и задржао лампу за појас.

– Само пацова... – мрмљао је Фон дер Штат стежући ране.

Сифонето се окренуо ка платформи. Једва два метра висок зид, па онда зарђале степенице, па рушевине, па светлост дана. Мора да požури. Фон дер Штат неће дуго издржати.

Посегао је за ивицом, грчевито је зграбио прстима и покушао да се подигне на мишиће. Један покушај, други, скоро се уздигао до струка када су га издали лунарни мишићи. Грч, једна рука је попустила... пао је на шине. И на батеријску лампу.

Тмина је била исувише густа, исувише потпуна. Једва се уздржао да не врисне. Када је покушао да устане, крик му се сам отео из грла. У паду се није разбила само лампа... Јецнај је дуго одзвањао црним тунелом. Онда је поново вриснуо, па још, још...

– Фон, Фон, да ли ме чујеш? – Није било одговора. Покушао је поново. Говорити, говорити, преостало му је једино то да сачува разум. Мрак га је гушио.

Фон дер Штат се закикотао, чинило му се из бескрајне даљине.

– Био је само пацов, само пацов.

Тишина. Онда Сифонето, тихо, за себе. – Да, Фон, да.

– Само пацов, само пацов, само па...

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ЗАЧИНИ							
							
аутор BeMak	КРАМП, ПИ- ЈУК	УМИНИ- ТИ ДОБРО ДЕЛО, СЕВАТ	ГРАД У ВОЈВО- ДИНИ	ЗА- МИСАО	НАША ГЛУМИ- ЦА ЛАШИГ	ПУСТИ- НА У ЧИ- ЛЕУ	ЗАОБ- ЈЕНИ ПЛАНИН- СКИ ВРХ
ВРЕТА ЗАЧИНА (ВИДИ СЛИКУ 1)	Ј	О	С	М	В	А	К
ОСМЕ- ЛИТИ СЕ, ОД- ВАЖИТИ	У	С	У	Г	Н	М	М
СЕКРЕ- ТАР СКОЈА ЈОСИП "ЈУТН"	Г	Е	Ћ	Р	В	А	К
НАМОТАЈ	А	В	О	Ј	А	К	ВРЕТА ЗАЧИНА (ВИДИ СЛИКУ 2)
ЛОКОТ	К	А	М	А	Н	А	У
ХЕ- МИЈСКИ ЕЛЕ- МЕНТ	ЛУДИ- ФОВ БРОЈ (3,14...)	М	Н	МАРКА АУТОМО- БИЛА ПРЕДВОД- НИЦА	А	М	У
ВРЕТА ИГРЕ СА ЗНА- МА ПА- СЛОА	М	М	У	А	ДЕО КОРБОКОГ ПРЕБОРА УЗБУНА	А	У
ЈЕСЕЊА ТРАВА	О	М	А	В	А	Е	"ЕАСТ" ПОЛУ- ОСТРВО УАЗИЈИ
ЕНГЛЕС- КА ФИНИ- СКА РУ- МИЦА ВИДОВЕН	Ј	М	ОРУЂЕ ЗА РАД	А	Л	А	М
АУТО ОЗНАКА КОМАНДА	У	С	ЈУЖНО БОГЕ ГРУБОСТ	Н	А	Р	ДАТИ НА ДАР, ПОКЛО- НИТИ
ГЛАВНИ ГРАД НАШЕ ЗЕМЉЕ	Ј	Е	О	Т	Р	А	Г
"ДИНАР"	Г	М	МОДЕР- НА ИГРА ИЗ БРА- ЗИЛА РАДИОУМ	С	А	М	Б
АТЛЕТИ- ЧАР ЦРВЕНЕ ЗВЕЗДЕ МИАН	Е	Р	О	Р	ЗНАК ЗА ИРИ- ДИЈУМ	У	Р
ВАЛЕРИ- ЈАНА, ОДЛОЖЕН	К	А	Р	Г	ЈУЛИН О'НИЛ	Ј	О
ВРЕТА ЗАЧИНА (ВИДИ СЛИКУ 3)	ЗНАК ЗА НИКАЛ ДРУГИ	Н	М	АВЕНИЈА ГРАД У ОРАШКОЈ КОЈ	А	В	
МАЛА ПРОДАВ- НИЦА НОВИНА	К	М	О	С	К	"АМЕР" НИКОЛАЈ ЗНАМ	А
ЧАСАК ТРЕЊУ- ТАК (ЕНТА)	М	Н	С	М	А	Н	М
ЈАВНИ СКУП (МН.)	М	Н	М	Н	Н	Ј	М

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
У ПРОШЛОМ БРОЈУ ОСМОСМЕРКА ЈЕ БИЛА СА КОНАЧНИМ
РЕШЕЊЕМ

НИ ПЕСАК НИЈЕ СВУДА ИСТИ

Дан бедуина из племена Ал Мурах почиње у пола пет ујутро с првом молитвом, а моле се пет пута. И то само мушкарци. Окупе се на месту где су претходно на песку нацртали цамију и клањају у правцу Меке, родном месту пророка Мухамеда. Тек после тога спремни су за обављање дневних послова. Али прво иде јутарња кафа... Пржи се у тигању, а онда туца у месинганом авану помешана са зачином који се зове кардамом.

Припремање кафе искључиво је женски посао. Жене и кувају, подижу шаторе, брину о стоци и свему што се догађа унутар заједнице, док мушкарци иду у куповину и баве се другим пословима. У клану Ал Амрах, који припада племену Ал Мурах, сви мушкарци имају само по једну жену иако према исламском закону могу да имају и по четири. Али, само ако

БЕДУИНИ НИСУ

КАД КРЕНЕ У ПОСЕТУ У ДРУГИ
ШАТОР, ПУСТИЊСКИ НОМАД СВОЈ
ДОЛАЗАК НАЈАВЉУЈЕ
КАШЉАЊЕМ. СТАНЕ КРАЈ УЛАЗА И
ЧЕКА ДА ГА ПОЗОВУ ДА УЋЕ

БЕСКУЋНИЦИ

Остати без деце је највећа жалост која може да задеси бедуина

Бедуини воле разговор

су довољно богати и у могућности да свакој пружи све што јој је неопходно.

На самој ивици пустиње Дана, у Саудијској Арабији, температура се у подне попне до 50°C. Шаторе зато и подижу тек кад зађе сунце. Између једанаест пре подне и пола два по подне чак и камиле лешкаре. Сунце буквално пржи. Чини вам се да се налазите у усијаној пећи.

Вечито за водом и пашњацима

У једној бедуинској заједници има око сто педесет људи. Дванаестак шатора поређа се у дужини од око километар и по, да би такo обезбедили довољно простора за пашу, али и за себе лично. Породице су велике. Имају по десеторо и више деце. Обасипају их најнежнијом љубављу и о њима не брину само родитељи него и читаво племе.

После јутарњег ритуала, молитви и пијења кафе и чаја, чишћења ћилима, истресања песка из шатора и избацивања буба које су се ту увукле преко ноћи, шатори се пакују и креће се даље, у потрагу за новим пашњацима и водом. Њихове сеобе почињу у јесен и трају све до почетка лета и њиховог великог празника Рамазана. Од јуна до августа бораве у оазама или у близини великих градова како би избегли највеће жеге.

А где у тој пустоши бедуини налазе воду? Обично се утаборе осамдесетак километара од неког села или бунара где могу да напуне

своје резервоаре у камионима, ако их имају, и обезбеде воду за једну или две недеље.

Поносни су, самостални и пуни самопоуздања. То поуздање вероватно долази од сазнања да живе тамо где већина људи не би успела да преживи. Према стварима које су им неопходне за опстанак односе се крајње брижно, готово с поштовањем. А то су: ћилими на којима седе, јастуци који им служе као наслон, велики лонац за припремање кафе и чаја, али и за прање судова, јарко обојени тањир за кипсу (омиљено јело) и увек присутне чиније за урме.

Према свему осталом, чак и према новцу, потпуно су равнодушни. Новац је код њих заједнички и дели се према потреби.

Поздрављање које траје

Бедуини воле разговор. Уосталом, у пустињи неку другу забаву и немају. Зато су они прави уметници приповедања. Ствари или догађаје разматрају из свих углова. Сусрет са странцем или посетиоцем из неког другог племена такође је предмет дугих прича. Први доживљај представља и одлазак у град и он се данима препричава с посебним одушевљењем.

Али, бедуини такође уживају и у ћутању. У ствари, они своје најдубље мисли и осећања не поверавају. Можда из потребе да надокнаде оно што им у условима у којима живе недостаје, а то је да понекад ипак буду само са собом. Јер, бедуини све послове обављају у групи.

Када бедуин крене у посету у други шатор, он свој долазак најављује кашљањем. Стане крај улаза и чека да га позову да уђе. Са пуно љубави и топлине обраћају се једно другом. Када се поздрављају, дуго држе једно другом руке. Странцима је то можда чудно, али за њих је то знак блискости и отворености. Ови пустињски номади имају невероватан смисао за хумор. Умеју да се смеју и радују.

Клан Ал Амрах има чак и своју школу. Сваког јутра дечаци се окупљају под шатором учитеља. Он им предаје математику, арапски, веронауку и друге предмете, а касније и један страни језик. Нека племена настањују се близу већих градова и своју децу уписују у државне школе које похађају и девојчице; одвојене су од дечака.

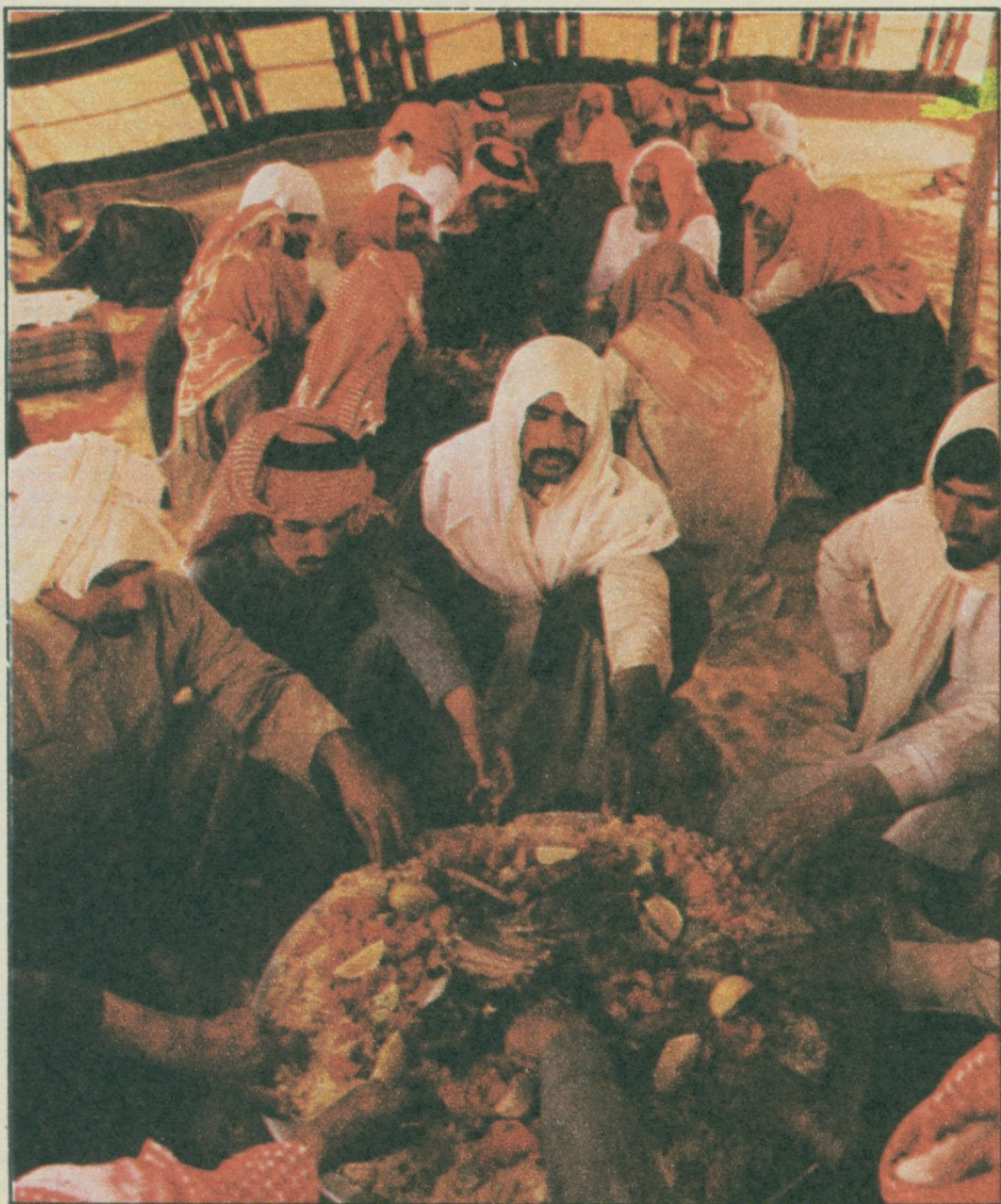
Камила – само на позајмицу

Без камиле би живот у пустињи био немогућ. Њима је потребна незнатна количина воде, а могу да се хране чак и трновитим жбуњем. Млеко им је веома укусно и пуно хранљивих састојака. Богато је витамином Ц и није много масно. А од камиле длаке жене ткају одећу. Камила може да се позајми пријатељу, али се не продаје ни под којим условима.

По отиску камилог копита могу да одреде колико је неко грло старо, када је туда прошло, колико је терета носило, па чак и каквог је физичког стања. Зато се често нађу и на двору краља Саудијске Арабије да би у време лова са соколовима послужили као трагачи.

Иако је у последњих неколико деценија у Саудијску Арабију стигло много странаца, а нафта на извешан начин променила живот, бедуини су остали свет за себе. Њихови погледи на живот и на све што је њима вредно остали су недирнути. За њих је пустиња пуна разноликости и чуда. Ни песак им није свуда исти, па су му зато дали много различитих имена, баш као и свакој травчици која у њему расте. Примећују чак и најмање промене према облику пешчаних дуна.

Због познавања пустиње и верности према суверену, влада Саудијске Арабије их цени и поштује и од њих често тражи помоћ и савет. Амерички и европски истраживачи нафте такође се често с њима саветују. Неки бедуини су и веома успешни трговци у служби краљевине. И националну гарду углавном чине бедуини. Важна места заузимају и у полицији и у снагама безбедности. **Светлана Ивановић**

Кипса је омиљено јело бедуина. Прави се од пиринча, јагњетине, краставца, сувог грожђа и парадајза. Служи се на великом плитком тањиру око кога се окупн осам до десет људи. Јеле се прстима.

МАЛА
ПОШТА
П.ФАХ
124

ОЖИЉАК НА ЛИЦУ ЗЕМЉЕ

У многим филмовима и романима говори се о Великом кањону Колорадо у САД. Тврде да је највећи, најдубљи и најдужи на свету. Мене занима како је настао.

СЛАВИЦА ЗЕЧЕВИЋ
Тарђавица 121
54000 Осијек

За велики кањон Колорадо кажу да је чаробни град стена, природних храмова, кула и двораца раскошних боја. А све то створила је – природа.

Река Колорадо хиљадама година усеца свој ток у величанствену клисуру. Колика је снага те огромне количине воде може да се схвати тек кад се види да је на многим местима разбила чак и живу стену! Сматра се да Колорадо своје корито још продубљује.

На неким местима овај чудесни кањон дубок је око два, а широк између 7 и 30 километара. Међутим, и та цинковска усебина на лицу Земље има своје жртве: то су велика стабла чије корење вода

поткопава рушећи их и тако осуђујући на смрт. Због тога су обале Колорада суре и пусте.

Утврђено је да се на дну кањона налазе прастаре кристалне стене. То је затрпани траг некадашњег планинског ланца који се при силвитим тектонским поремећајима Земљине коре, односно при снажним земљотресима, одједном преврнуо да би га касније, временом, још више нерушиле атмосферске силе и – свемоћна вода. Према томе, ерозија, као једна од главних природних сила и појава, учествовала је и у стварању овог кањона откривши истовремено његову прошлост, хемијски и физички састав.

Дно и обале Колорада састављене су од наслага кварца, наноса песка разних састава и кречњака. Све то таложило се хиљадама година, у току којих су, како се тврди, океанске воде са истока и запада запљускивале ову област при чему су настајали високи планински венци. А да су у давној прошлости таласи океана заиста прелазили преко ових стена, доказују и бројни фосилни остаци алги, шкољки, и морских риба.

ЖИВОТИЊЕ – ПОСЛОВНА ТАЈНА

Недавно сам била у београдском Зоолошком врту, па ме интересује колико у њему има животиња.

АНА БУРАНОВИЋ
Едварда Кардеља 29
81000 Титоград

Из управе Зоолошког врта у Београду добили смо обавештење да број животиња у њему није увек исти, што зависи од набавке, рађања младих и угинућа. Тај број креће се од 350 до 400 примерака разних животиња. Најбројније су такозване мачке (лавови, тигрови, пантери, леопарди, пуме...) и птице. А колико овде живи врста ни-

нађе на путу! У Африци постоји једна врста мраве које називају „живи ваљак“. Надиру у правим и врло добро организованим армијама које се састоје од више хиљада јединки. Иза себе остављају смрт и пустош.

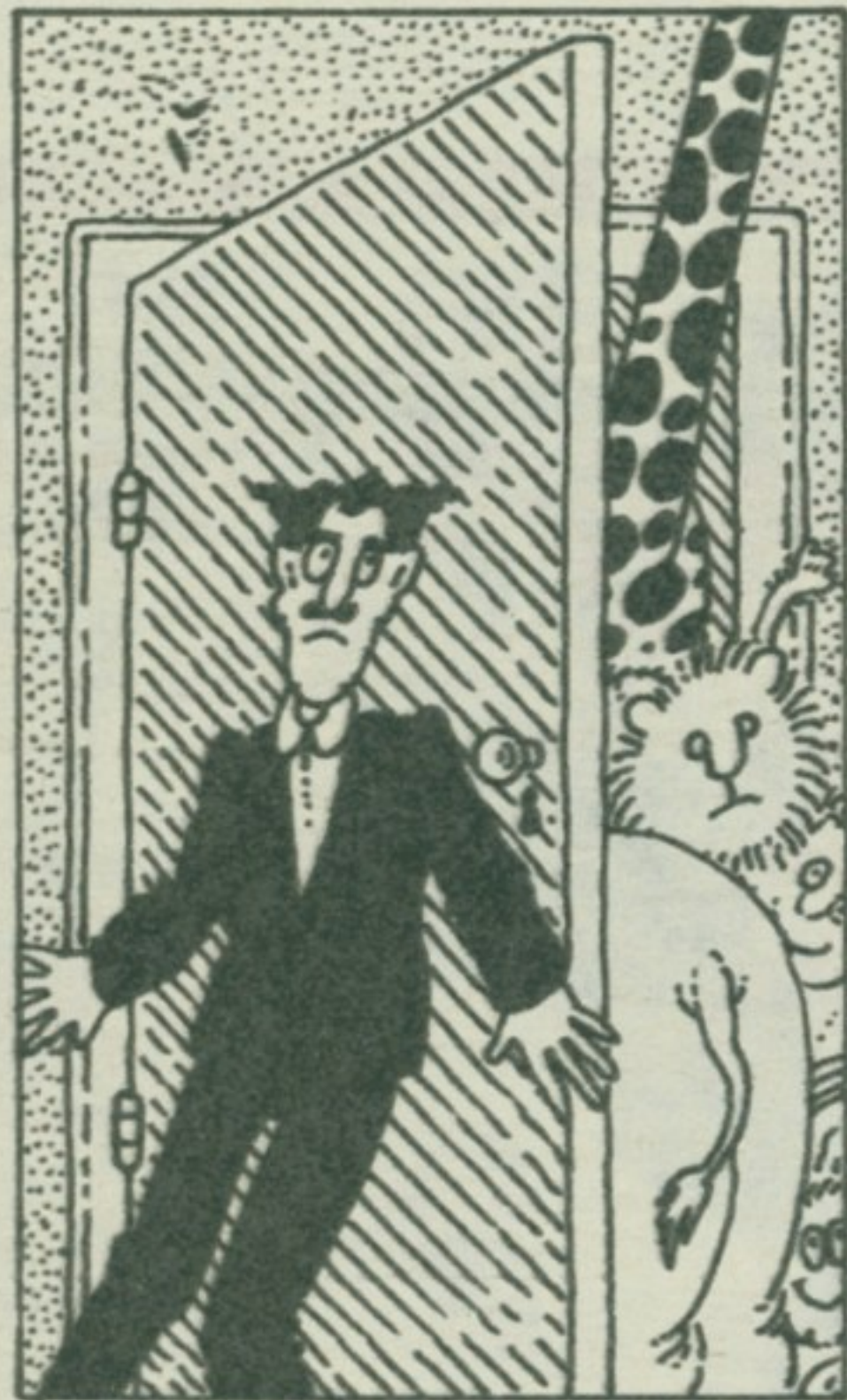
Од њих се склањају и беже чак и највеће животиње, као што су слонов и носорози! Уколико се догоди да се неке од ових животиња на време не спасу бекством, готово је: армија западноафричких жутих мраве прождраће ама баш све, било да наиђу на муву, крокодила или рањеног лава.

Али, нису сви мрави тако храбри. Постоји и врста која напада само мање жртве. Њих називају „легионарима“, али и они иза себе остављају пустош.

Легионари живе на америчком континенту и наступају у беспрекорно организованим формацијама од око хиљаду јединки у једном реду. Кад наиђу ова немилојска армија, народ у Мексику бежи из кућа. И мада изгледа да су ови мрави оличење зла, они су и те како корисни: на свом убилачком походу уништавају бубашвабе, пацове, мишове, гуштере, укратко, све што загађује људске домове. Кад најезда мраве најзад прође, људи се враћају својим кућама, потпуно очишћеним од гамади и штеточина.

Мање је познато да постоје и мрави који држе робове, такозвани „робовласници“. То су амазонски тамноцрвени мрави. Како су организовани? Сви мрави војници су мрави радници, они због свог „позива“ не могу да се баве налажењем и сакупљањем хране, нити воде бригу о подмлатку. Зато одлазе у освајачке походе и заробљавају друге мраве који затим раде све послове уместо њих!

Најчешће нападају гнезда мањих, црних мраве. Чим освоје те мравињаче, ларве и лутке из њих одмах пренесу у своја станишта.

смо успели да сазнамо, јер је тај податак, према информацији управе овог врта, пословна тајна.

МРАВИ РОБОВЛАСНИЦИ

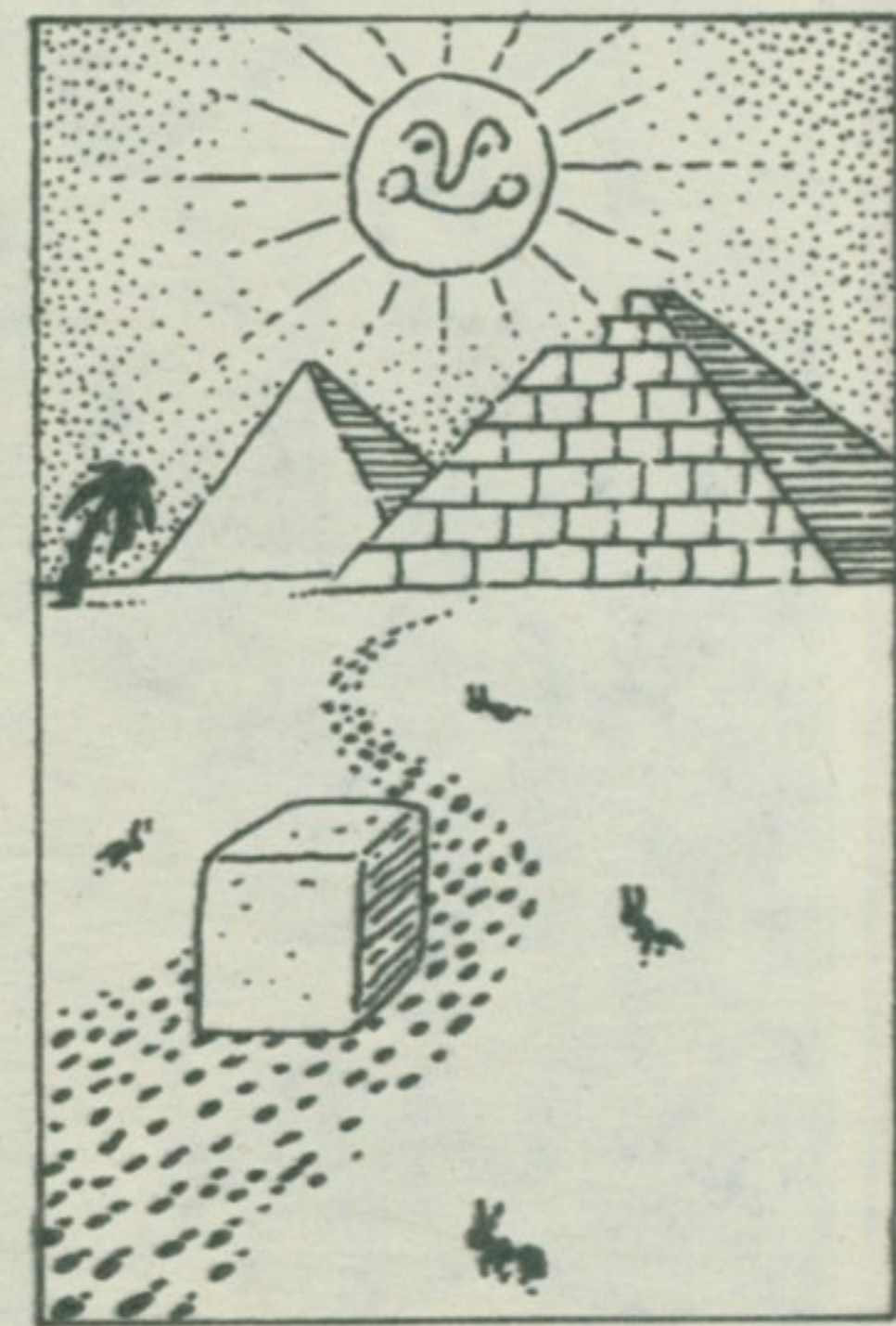
Другови су ми причали да постоје и такозвани мрави освајачи. Да ли је тачно да и сићушни мрав може да буде освајач?

СТОЈАН СТАНОЈЕВИЋ
Баба-Златина 7
18500 Врање

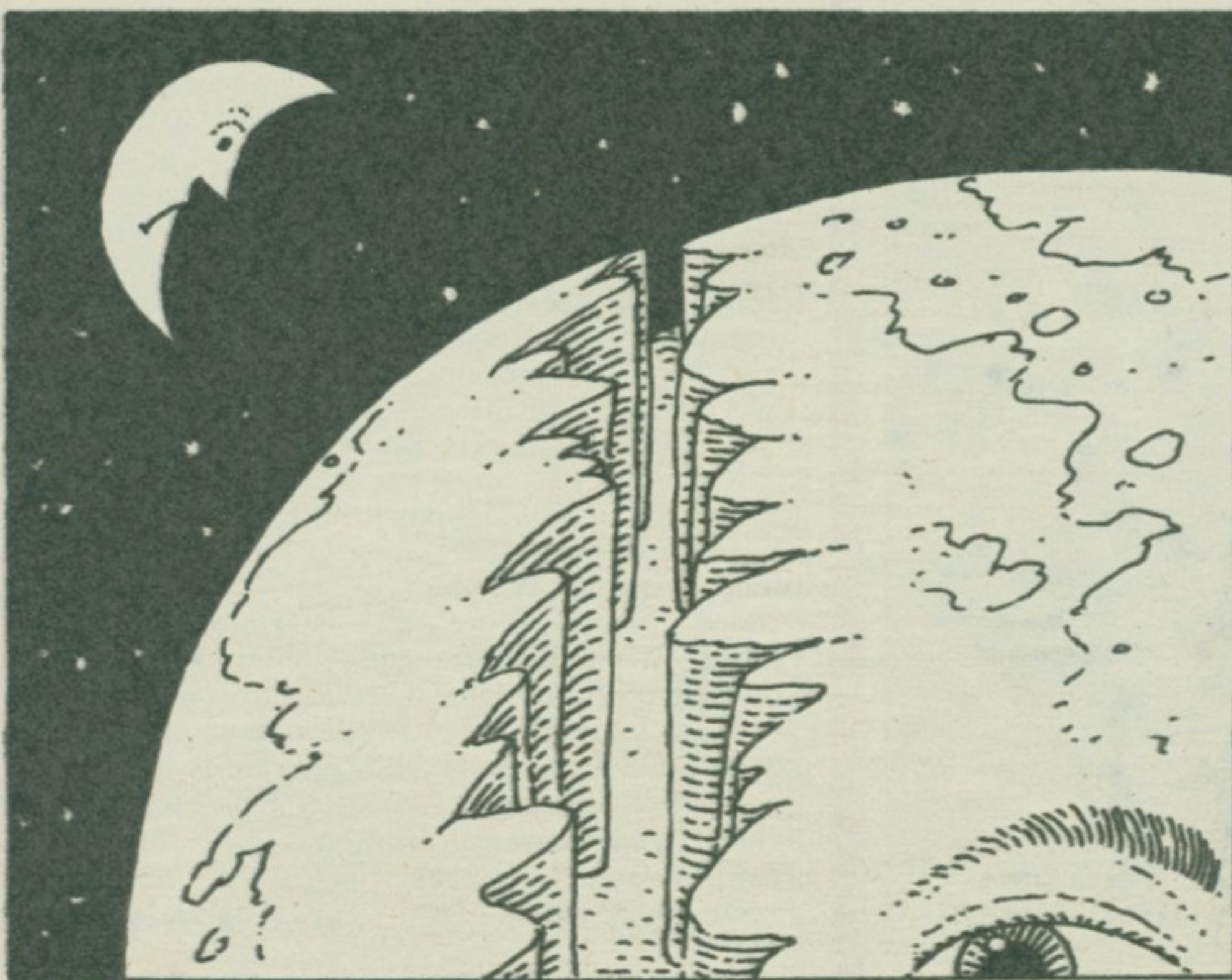
Мрави су сигурно међу најзанимљивијим и најнеобичнијим животињама на свету. Живе свуда и има их преко 3500 врста.

Сви мрави по грађи личе једни на друге и често се разликују само по величини. Има их који нису већи од два милиметра, али постоје и они који премашују и пет центиметара! Живе у заједницама, међутим, њихов живот разликује се и по навикама и по организацији те заједнице.

Сматра се да су најзанимљивији такозвани мрави освајачи. Јер, они једу заиста све што им се

Кад се у заробљеништву излегу црни мрави, они у заједници амазонских мраве вредно раде попут правих робова!

ЈЕВТИНА ЗЕМЉА БОГАТСТВА

✉ Читао сам о Аљасци, али нисам нашао податак ко је и када открио ово копно на далеком северу. Молим те да кратку причу о историјату овог полуострва објавиш у Малој пошти.

ИВАН ПАНЦА
Далматинска 17
79000 Мостар

Кад су први бели људи приспели на Аљаску, тамо су нашли насе-

Забележено је да су две стотине година после тога руски ловци и трговци крзном ловили дуж обала Аљаске. На тој територији подигли су и многа насеља, па и данас на неким местима Аљаске могу да се виде цркве чудног облика које су староседеоци подигли по учењу руских свештеника – мисионара.

Доцније су до Аљаске допрли шпански, француски и енглески морепловци. Међутим, као извор скупочених крзна, Аљаску су и даље највише користили Руси. Тако су велике количине крзна година-

ДАЛЕКО ЈЕ СУНЦЕ...

✉ Молим те да одговориш и на ово питање: која је планета Сунчевог система најудаљенија од Земље, а која од Сунца?

НЕБОЈША САВИЋ,
О. Ш. „Јован Цвијић”
15300 Лозница

Од девет планета које чине Сунчев систем, и од Земље и од Сунца најудаљенији је Плутон: његова средња удаљеност од Земље износи 5.780, а од Сунца 5.930 милиона километара! Раздаљина од наше планете до Сунца износи око 150 милиона километара.

СИГУРНОСНА НИТ

✉ Зашто се у нашим папирним новчаницама налази нит жутозелене боје?

РАДМИЛА МАРЈАНОВИЋ
Маршала Тита 33
23300 Кикинда

Жутозелена нит уткана је у сваку нашу папирну новчаницу, сем у ону од десет динара. Разлог је једноставан: овај конач, који стручњаци називају „сигурносна нит”, онемогућава фалсификовање. Јер, евентуални фалсификатор може да пронађе хартију сличну овој на којој се на посебан начин штампа новац, може да „погоди” и боје, али не може у њу да угради и овај конач. Уколико њега нема, што се утврђује веома лако, знак је да се ради о фалсификату, што је, наравно, кажњиво.

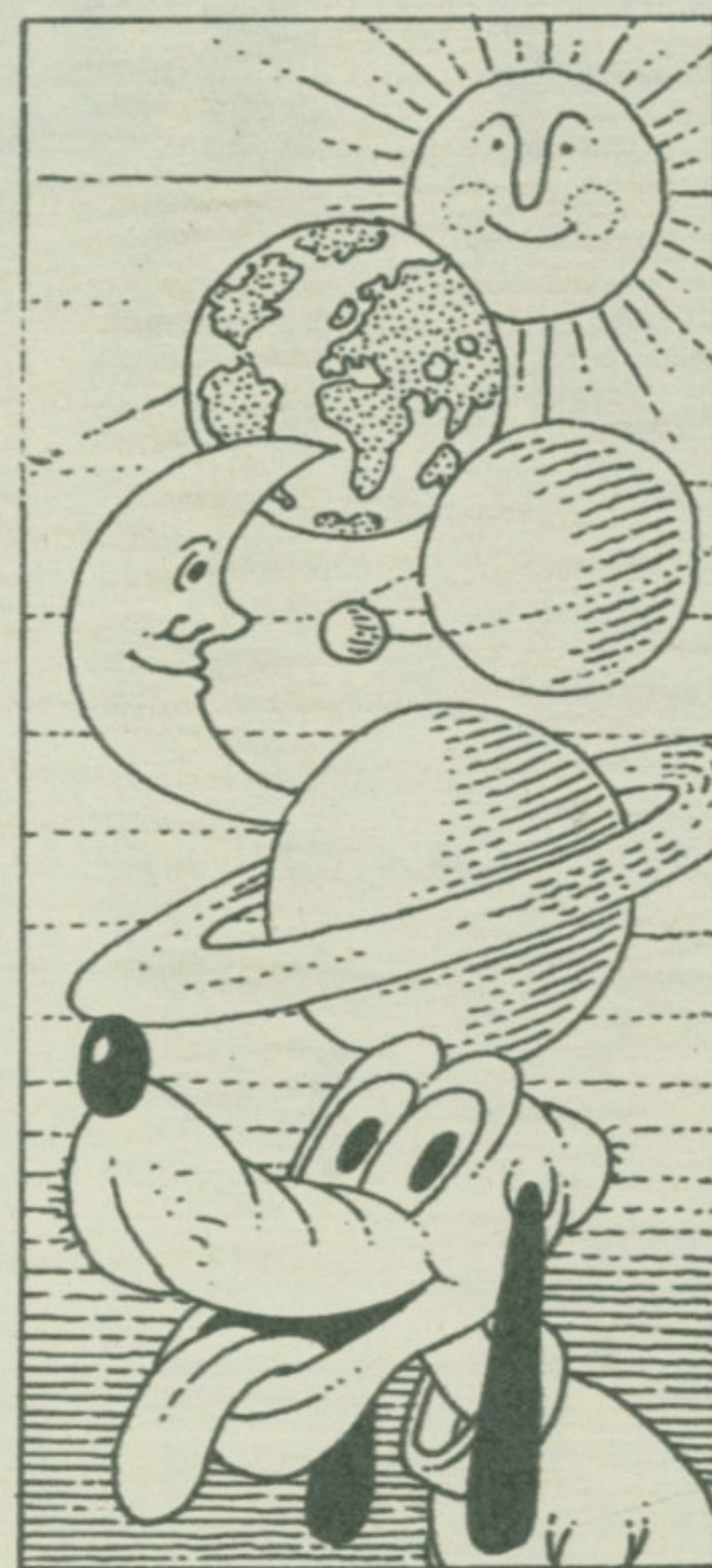
обине Ескимима, житеље Алеутских острва и Индијанце. Аљаска је, у ствари, била једно од последњих просторстава у свету које су људи беле расе открили и истражили.

Почетком 18. века Руси су путовали кроз Сибир према Тихом океану. Године 1728. Витус Беринг, дански морепловац у служби руске морнарице, испловио је источно од полуострва Камчатка. Морски ветрови терали су његов брод дуж обале острва Свети Лоренс, али он том приликом није успео да стигне до копна Аљаске. Другу експедицију, која се састојала од два мала брода, Беринг је повео 1741. године.

Један брод се звао „Свети Петар” и њиме је командовао Беринг, а други, „Свети Павле”, био је под заповедништвом Алексеја Чкрикова. У једној од многих олуја на том путовању бродови су се раздвојили, али су касније оба ипак успела да стигну до Аљаске.

ма испоручиване у европске престонице. А када су неке врсте животиња због непланског убијања постале ретке, Руси око 1820. године почињу да напуштају Аљаску. Сматрали су да је то искоришћена, пуста земља. Аљаска као да полако пада у заборав, све до Вилема Сјуерда, америчког министра иностраних послова за време председника Абрахама Линколна. Сјуерд се ватрено залаже да САД купе Аљаску од царске Русије. Овај необични трговачки уговор потписан је 20. марта 1867, када је територија Аљаске продана Сједињеним Америчким Државама за свега 7.200.000 долара!

Касније се показало да ово полуострво, по свом пре свега рудном богатству и стратешком значају вреди неупоредиво више. Аљаска је повремено предмет спора између ових двеју земаља, али куповина закључена пре 119 година и даље је на снази.

Директор НО „ПОЛИТИКА”
Александар Бачић
В. Д. руководиоца ООУР-а Издања за младе „Политикин забавник”
Влада Булатовић Виб
Главни и одговорни уредник
Влада Булатовић Виб
Заменик главног и одговорног уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Буровић, Љиљана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић. Чланови Савета из Редакције: Влада Булатовић Виб, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диего Верагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Милић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патротић, Зоран Петковић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорница Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА” – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК”, Манадонска 29, 11001 Београд. Поштански факс 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Манадонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 150 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 1.656,00 динара, полугодишња 3.312,00 динара, годишња 6.624,00 динара

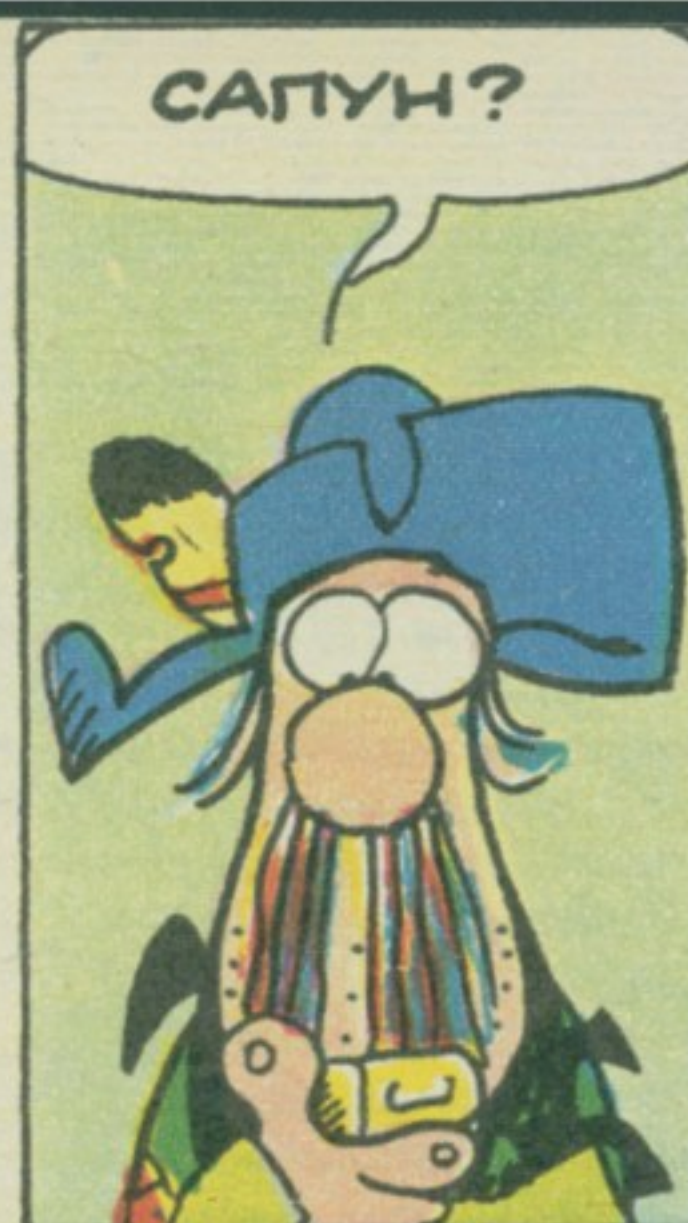
ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 3.312,00 динара, полугодишња 6.624,00 динара, годишња 13.248,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика” ООУР „Продаја” – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК”

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	\$ 42.-
СР НЕМАЧКА	ДМ 93.-
ШВЕДСКА	Шкр. 298.-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 285.-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 79.-

Уплате из иностранства слати на деанзни рачун НО „Политика” код „ИНВЕСТБАНКЕ” – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК”

**НАГРАДА
СВАКОГ МЕСЕЦА**

Само за чланове ПЕЗ клуба!

1 пут месечно – **1 СУПЕР НАГРАДА**
и 100 других награда

Постаћеш и ти пријатељ ПЕЗ-а и
члан ПЕЗ клуба кад пошаљеш 5
омота ПЕЗ бомбона.

ПЕЗ ПОЗДРАВЉА СВОЈЕ ПРИЈАТЕЉЕ!

Испуњен купон пошаљи на адресу:
ПЕЗ ПРИЈАТЕЉ 61110 ЛЈУБЉАНА, пп. 38

Купон испуни штампаним словима, исеци и налепи на до-
писницу

Презиме и име

Улица и кућни број

Пошт. број и место становања

датум рођења

Рођен је 1957. године у Загребу. Завршио је педагошку академију за ликовну уметност. Стрипу се интензивно посветио поставши чланом "Новог квадрата" крајем седамдесетих година. Напознатији стрипови су му "Сјена" (сачињен искључиво из црних силуета) и низ пародија на разне јунаке стрипа (Рип Кирби, Мирко и Славко итд.) као и на ситуације

из свакодневног живота. "Господин Пјер" представља краћи циклус стрипова од по једне табле. Пјер је дежмекасти антијунак који доживљава врло необичне авантуре. Табла коју вам представљамо објављена је први пут у омладинском листу "Пошет" 1978. године.

избор: Зоран Ђукановић

ИЗ НОВИЈЕ ИСТОРИЈЕ ЈУГОСЛОВЕНСКОГ СТРИПА

